

РАФАЕЛ САНЧЕС
ФЕРЛОСИО
АЛФАЛУИ
ОТКРИВА
СВЕТА

РАФАЕЛ ФЕРЛОСИО АЛФАЛУИ ОТКРИВА СВЕТА

Превод: Стефан Савов

chitanka.info

„Енарес, по твоите брегове сях плевели, за тебе посях налудничавите си мисли, които в Кастилия намериха толкова добра почва. Тази кастилска история, изпълнена с истински лъжи, е написана за тебе. Окоето е светило на тялото. И тъй, ако окоето ти е чисто, цялото ти тяло ще бъде осветено.“

ПЪРВА ЧАСТ

ПЪРВА ГЛАВА

ЗА ПЕТЕЛА ВЕТРОПОКАЗАТЕЛ, КОЙТО ОТИДЕ НА ЛОВ ЗА ГУЩЕРИ, И ЗА ТОВА, КОЕТО НАПРАВИ С ТЯХ
ЕДНО МОМЧЕ

Една нощ тенекиеният петел ветропоказател, който има само едно око, което, макар и да се вижда и от двете страни, все пак ся остава само едно око, слезе от покрива на къщата, където стоеше по цял ден неподвижен с гръб към вятъра и се отправи към скалите на лов за гущери. Луната светеше и петелът убиваше гущерите с удари на железния си клюн. След това той окачи гущерите в шахматен ред по бялата стена, без прозорци, обърната на изток, като ги прикова с гвоздеи. Най-голите постави най-горе, по-малките — по средата, а най-дребните — най-долу. Докато гущерите бяха все още свежи, те се срамуваха, макар и мъртви, защото все още не бе пресъхнала жлезичката, която отделя червенината, а тя при гущерите се нарича „жълтина“, тъй като техният срам е жълт и студен.

Но с течение на времето, изложени на, слънцето, те съхнеха и добиваха възчерен цвят. Кожата им се сгърчи и сбръчка. Опашките им се подгъваха и сочеха всички на юг, тъй като те се бяха свили повече от онази част на тялото, която слънцето никога не огрява, защото е обърната на север. И така гущерите висяха приковани на стената, подобни на сгърчени скорпиони, обърнати всички в една и съща посока, а тъй като бяха загубили цвета и глад костта на кожата си, вече не се и срамуваха.

Мина още време и настъпи сезонът на дъждовете. Те зашибаха източната стена и наквасиха гущерите. Дъждът обезцветяваше кожата им и от тях потекоха струйки с черно-зелен ръждив цвят. Едно момче постави под всяка струйка бурканче и когато дъждовете спряха, то видя, че бурканчетата се бяха напълнили догоре. Момчето пресипа в един леген дъждовната вода на бурканчетата и я остави да се утаи.

Гущерите бяха загубили вече напълно цвета си и когато настъпиха отново слънчевите дни, от тях останаха само бели скелети, покрити с тънка, прозрачна кожа, подобна на ризата, която захвърлят след себе си змиите. Сега гущерите едва личаха на варосаната стена.

Но момчето се чувствуваше повече брат на гущерите, отколкото на петела ветропоказател, и ето защо един ден, когато не духаше вятър и петелът нямаше възможност да се брани, то се покачи на покрива, смъкна го отгоре и го захвърли в ковашкото огнище. След това започна да надува меха. Петелът скърцаше в жарта, сякаш се намираще все още на покрива и духаше силен вятър. Първо почервеня, после пожълтя и най-сетне побеля цял-целеничък. Когато почувствува, че започва да омеква, тон се сви и за да не изчезне съвсем, вкопчи се със сетни сили в един голям въглен. Момчето престана да надува меха и хвърли кофа кода върху огъня, който угасна, фучейки като котка, а петелът ветропоказател остана завинаги споен с въглена.

Момчето отиде отново при легена и видя, че на дъното бе останала утайка, подобна на кафяв пращец. От горещината водата постепенно бе се изпарила и сега пред него лежеше само бучица кал. Той я взе, разтри я в ръката си, а пращеца постави на бяла кърпа, защото искаше да открие цвета му. Откри черни, зелени, сини и златни пращинки. Взе парче копринен плат и пресея златните пращинки, които бяха най-ситни. През парче ленен плат пресея сините, през брашно сито — зелените и накрай останаха само черните пращинки.

Със златните пращинки, които пресея първо, момчето позлати мандалата на вратите. От синия пращец направи пясъчно часовниче. Купчинката зелен прах даде на майка си, за да си боядиса перденцата на прозорците, а от черния си направи мастило, защото искаше да се научи на писмо.

Майката на момчето беше много доволна от сръчността му и за награда го изпрати на училище. А в училище всички другари му завиждаха за блестящото и хубаво мастило, което имаше невидан дотогава кафяв оттенък. Но момчето се научи да пише някакви странни букви, които никой не можеше да разчете, и се наложи да напусне училището, защото учителят каза, че дава лош пример. Майка му го заключи в една стая, даде му писалка, мастилница и хартия и му каза, че няма да излезе от нея, докато не се научи да пише като другите. Но останеше ли само, момчето изваждаше мастилницата и почваше да пише своите странни букви върху парцал от бяла риза, който бе намерило окачен на едно дърво.

ВТОРА ГЛАВА

В КОЯТО СЕ РАЗПРАВЯ КАК МОМЧЕТО ИЗБЯГА ОТ СТАЯТА СИ И ЗА ЕДНО НЕГОВО ПРИКЛЮЧЕНИЕ

Тази стая беше най-грозната в цялата къща и в нея момчето бе захвърлило петела ветропоказател, вкопчен във въглена. Един ден то поведе разговор с него и горкият петел, с изкривен клюн, заяви, че знае много неща, но че ще му ги открие само ако бъде освободен. Двамата сключиха мир, момчето отдели въглена и изправи тенекиения петел. Сега те прекарваха по цели нощи заедно, унесени в разговори, и петелът, който бе по-стар, поучаваше момчето, а то си записваше всичко върху белия парцал. Когато майката влизаше в стаята, петелът се скриваше, защото не му се искаше тя да разбере, че един петел ветропоказател може да говори.

Кацнал на високия покрив на къщата, петелът бе открил, че червенината на залезите е всъщност кръв, която в този час на деня се стича по хоризонта и кара плодовете, най-вече ябълките, прасковите и бадемите, да зреят. От всички разкази на петела момчето хареса най-много този и то се замисли как да се сдобие с тази кръв и какво може да направи от нея.

Един ден, който според петела бе подходящ за целта, момчето събра чаршафите от леглото си, взе три медни котела и двамата заедно се отправиха към хоризонта, който се виждаше от прозореца. Стигнаха до равно плато, граничещо с хоризонта, който от дома им се струваше много далечен, и зачакаха да залезе слънцето и да потече кръвта.

Видяха как бавно се зададе розов облак. После ги обви розова мъгла с кисел мирис на йод и лимони. Накрая мъглата почервеня изцяло и се виждаше само наситена светлина с цвят между кармин и яркочервено. От време на време я прорязваше някаква по-светла жилка, зелена или златиста по цвят. Мъглата ставаше все по-наситено червена, все по-плътна и по-гъста и помрачаваше светлината, докато накрая момчето и петелът потънаха в яркочервена нощ. Тогава от мъглата започна да се процежда влага, някакъв ситен, съвсем лек, кървав дъжд, който напояваше и обагреше всичко в червено. Момчето

взе чаршафите и ги размаха, докато те почервеняха напълно. След това ги изцеди в медните котли и пак ги размаха, за да се напият отново. И не спря, преди да се напълнят и трите.

Сега мъглата стана черно-червена, набраздена на места със сини жилки. Дъхът на кисело и на мускус премина в друг, малко по-лек, подобен на този на теменужки, примесен с мириса, присъщ на живите същества. Започна да просветлява и тъй като сините жилки се бяха слели с основния цвят, мъглата стана морава, виолетова. Влагата намаля и мъглата просветля още повече. Мирисът на виолетки и на живи същества загуби от силата си и се превърна в растителен. Мъглата, сега розови на цвят, ставате все по-светла, накрая се разкъса и се вдигна напълно. Проблесна и отново се виждаше всичко. Небето беше чисто и бяло и във въздуха се носеше аромат на липи и на бели рози. Долу се виждаше залязващото слънце, което чезнеше, обвито в своите яркочервени и карминови мъгли. Почна да се здрачава. Трите котли бяха пълни с гъста, червена, почти черна кръв. Тя вреше бавно и големи, лениви мехурчета се пукаха безшумно по повърхността ѝ, подобни на целувки на кръгла уста.

Преспяха в една пещера и на сутринта изпраха чаршафите в реката. Водата на реката се обагри и всичко, до което се докоснеше, започваше буйно да зрее, дори да загнива. Една бременна кобила пи от водата и след това стана бяла и прозрачна, защото кръвта и цветовете и се преляха в жребчето, което се виждаше живо-живеничко в корема и, сякаш се намираще в стъкленница. Кобилата легна на зелената трева и се ожреби. След това се изправи и пристъпи бавно. Беше като стъклена и белият скелет прозираше ясно. Новороденото, легнало върху рядката тревица, имаше ярки цветове. То се намираще в пълен с течност мехур, изпъстрен със зелени и червени жилки. Мехурът завършваше със синкав кордон, от който бавно изтичаше течността. Кончето беше напълно оформено. Имаше червеникавокафяв косъм, голяма глава, изпъкнали очи и оформени мигли. Коремът му беше подут и крехките му крачета завършваха с копита от все още мек хрущял. Гривата и опашката плуваха на къдри из слизестата, подобна на сироп течност в мехура. Кончето се намираще сякаш в аквариум и движенията му бяха много бавни. Петелът ветропоказател разкъса мехура с клюна си и водата изтече на тревата. Жребчето, което не беше по-голямо от котка, се събуди бавно, протегна се и се изправи на крака. То имаше

невиждани досега наситени и живи цветове. Всички цветове на кобилата се бяха прелели в това мъничко телце. Изведнъж жребчето побягна уплашено и се спусна да търси майка си. Кобилата се излегна и му даде да суче. Млякото се белееше в стъкленото ѝ виме.

Момчето и петелът ветропоказател поеха обратно към къщи. Носеха със себе си медните котли и се вмъкнаха у дома си през един прозорец. Преляха кръвта в голяма делва и я запечатаха с восък. Майката прости на сина си за бягството, но момчето ѝ каза, че желае да се научи да препарира животни. Изпратиха го, щат не щат, да чиракува при един майстор препаратор.

ТРЕТА ГЛАВА

ЗА ТОВА КАК МОМЧЕТО ОТИДЕ В ГУАДАЛАХАРА, КАК БЕ НАРЕЧЕНО АЛФАНУИ И ЗА ПРЕДМЕТИТЕ И ХОРАТА, КОИТО ВИДЯ В КЪЩАТА НА СВОЯ УЧИТЕЛ

Учителят препаратор живееше в Гуадалахара. Момчето отиде в Гуадалахара и потърси къщата му. Учителят живееше в сводест коридор без прозорци, който се осветяваше от окачени по стените маслени лампи. Върху голямата работна маса, която се простираше по цялата дължина на коридора, лежаха безброй сечива от желязо, дърво и месинг. Коридорът имате две ниски врати и се превръщаше в единия си край в осмоъгълна стая, по-скоро малка, отколкото голяма, която се осветяваше от един зелен прозорец на тавана.

Учителят огледа изпитателно момчето от главата до петите и каза:

— Момче, очите ти са жълти като на чапла.

Ще те наричам Алфануи, защото така чаплиите се зоват помежду си. Разбираш ли нещо от цветовете?

— Разбирам.

— Какво?

Момчето разправи какво беше направило с ръждивия сок от гущерите, но не спомена нито дума за кръвта. Петелът бе го посъветвал да не издава тайната, тъй като пръв бе се добрал до нея.

— Доволен съм — каза учителят.

След това откря една от вратите. Пред погледа на момчето се откри малка стая, в дъното на която имаше прозорче с разноцветни стъкла, различни по форма и споени помежду си с калай. Стените бяха облечени до половина височина в потъмняло орехово дърво. Леглото беше високо и тясно и в четирите му ъгли имаше позлатени топки. Върху всяка топка бе поставена птица. Кос и пчелояд пазеха възглавето отляво и отдясно, а при краката бяха застанали на стража царски бекас и калугерица. В стаята имаше много препарирани птици, но между всички изпъкваше една сива чапла.

— Тук ще спиш — каза учителят.

В дома живееше и една прислужница, облечена в тъмни дрехи. Тя нямаше име, тъй като беше глухоняма. Движеше се върху дъска с четири дървени колела и беше препарирана, но от време на време се усмихваше.

Малка градинка опасваше къщата откъм фасадата и едната ѝ страна. Ниска дъсчена ограда, боядисана в зелено, я делеше от улицата.

Вечер учителят разказваше разни истории. Когато започваше разказа си, прислужницата запалваше огън в огнището. Тя знаеше всички истории наизуст и когато в тях напрежението растеше, тя съживяваше огъня, а когато настроението замираще, оставяше въглените да тлеят. Настъпеха ли отново вълнуващи моменти, хвърляше дърва в огнището, а щом свършеше историята, оставяше огъня да си угасне сам.

Една вечер дървата се свършиха, преди да е свършил разказът, и учителят не можа да продължи.

— Извинявай, Алфануи — каза той и отиде да си легне.

Разказваше само при запален огън и почти не говореше през деня.

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

В КОЯТО СЕ ГОВОРИ ЗА ЕДНО НОЩНО ПРИКЛЮЧЕНИЕ И ЗА БОЛЕСТИТЕ НА ПРИСЛУЖНИЦАТА

Под къщата имаше квадратна и влажна изба. По четирите ѝ стени висяха окачени лапи, глави, крила, човки, опашки, рога, копита и какви ли не още части от трупове на различни животни. Изглежда това бяха излишни отпадъци, останали при препарирането. В избата нямаше нищо друго.

Една нощ в къщата влезе бяла котка и се промъкна в избата. Започна да търси в тъмното изхода. Замята се и закачи един от висящите по стените предмети. Щом докосна перата, котката замаяка и зафуча така силно, че събуди учителя и Алфануи. Те взеха фенер и слязоха в избата. Котката бе захапала лебедова шия с глава, клюн и всичко останало. Вратът на лебеда се гърчеше, сякаш беше жив, а клюнът кълвеше котката по муцуната. Котката стискаше със зъби сухожилията на шията и тъй като беше уплашена, не се сещаше да я пусне. Тя се мятеше като бясна по стените и когато ноктите ѝ попадаха на камък, от него изскачаха жълти искри. Учителят даде знак на прислужницата да хване котката. Беше я свалил на ръце в избата, тъй като тя не можеше да слезе сама върху дървените колела. Без да се колебае, прислужницата сграбчи котката, която изпусна лебедовия врат, и захапа китката и. Чу се шум, сякаш разкъсваха пергамент, но прислужницата не се смути. Учителят я вдигна на ръце и я качи горе. Той и Алфануи се прибраха в стаите си, а прислужницата си легна, притиснала котката, която цяла нощ, се опитваше да се отскубне. На сутринта намериха прислужницата цялата изподрана. Кожата на ръцете, на гърдите и на врата ѝ беше разкъсана и висеше на парцали, а пълнежът ѝ се подаваше през дупките.

От котката направиха шнурове за тежести на стенни часовници; от ноктите и — чесало; от скелета и — клетка за пльхове; от кожата ѝ — барабанче. После се заеха да излекуват прислужницата. Учителят напъха обратно пълнежа и приши няколко кръпки от още прясната кожа на котката. След това оцави кръпките върху самото тяло на

прислужницата. Препарираха само главата на котката и я изложиха във витрина.

Скоро кръпките върху прислужницата изсъхнаха и тя оздравя. След известно време я забравиха на дъжда и тя цялата се размекна. Оправи се и от тази беда, но се изсуши и сгърчи още повече. След време заболя от жълтеница и цялата позеленя.

И така една след друга върху прислужницата налитаха какви ли не беди, докато един ден тя умря. Алфануи и учителят я заровиха в градината и поставиха над гроба ѝ каменна плоча, върху която гравираха с оцет следния надпис:

САМОПОЖЕРТВУВАТЕЛНА И МЪЛЧАЛИВА.

ПЕТА ГЛАВА

ЗА ТОВА КАК АЛФАНУИ ЗАПАЛИ ОГЪНЯ И ДЪЛГАТА ИСТОРИЯ, КОЯТО УЧИТЕЛЯТ МУ РАЗКАЗА

След смъртта на прислужницата никой не палеше вече огъня. Учителят бе тъжен и Алфануи не се осмеляваше да пророни и думица дори. Но един ден момчето видя, че учителят трепери от треска и запита:

— Искаш ли да запаля огъня, учителю?

Учителят се поколеба за миг и после се съгласи. Алфануи познавате добре различните видове дърва. Знаеше кои горят с тъжни и кои с весели пламъци. Тези, от които могат да се накладат големи и мрачни огньовете, и онези, които изгарят със светли и танцуващи пламъци; дървата, които даваха женствена жар, която стопля сънищата на котките, и тези, които се превръщат в мъжествени въглени, край които си почиват ловджийските кучета. Алфануи се беше научил да разпознава различните видове дърва в дома на майка си, където също се палеше огън, и затова знаеше, че огънят на неговия учител беше като този на вуйчовците му, на пътниците, които пристигаха, облечени в сиво. Алфануи се върна с наръч подобрани дърва и се зае да пали огъня. Седнал на стола си, учителят го наблюдаваше. Гледаше го как стои наведен над камината, увлечен в работата си. Видя спокойните му, студени очи на нощна чапла. Видя накрая как лумна първият жив и весел пламък. Блеснаха зениците на учителя, а по устните му се прокрадна усмивка. После каза:

— Не вярвах, Алфануи, че ще успееш да ми станеш другар. Заради твоя първи огън, Алфануи, ще ти разправам моята първа история.

Правеше му голямо удоволствие да повтаря името Алфануи, тъй като сам бе го нарекъл така. После започна да разправа:

— Когато бях дете, Алфануи, моят баща правеше лампи. Работеше от ранна утрин до късна вечер и приготвяваше железни светилници за колибите на бедните и лампи от позлатен месинг за дворците на богатите. Изработваше хиляди и хиляди различни видове

лампи. Той притежаваше и най-ценните книги, написани за лампите. В една от тях се говореше за „жилестия камък“. Този камък, голям колкото яйце и с форма на бадем, макар и шуплест като гъба, бил много твърд. Той можел да попие дървеното мастило от седем делви. Поставяли камъка в първата делва и на сутринта го намирали с непроменени размери, а в делвата нямало нито капчица масло. След като попиел зехтина от седем делви, не поемал повече. После било достатъчно да му поставят фитил и да го запалят, за да гори вечно с бял като мляко пламък. Можело да бъде загасен по всяко време, но само една кукумявка знаела как да изстиска от него маслото и да го остави отново така сух, както преди. Моят баща говореше непрестанно за тази камък и най-силното му желание на света беше да го притежава. Той ме караше да пътувам често, за да опозная цветовете на нещата, и аз понякога не се връщах с дни.

Един ден тръгнах отново да пътешествувам. На рамото си носех тояга, а на нея бях закачил бохчичка с храна. Вървах по път, който се виеше по прашни варовикови хълмове. Не се виждаше ни стрък трева, а само няколко изсъхнали дървета, по които кацах свраките. Наоколо имаше много ями и в тях бяха натрупани дрипи, счупени грънци, колела и части от кола и какви ли не други предмети, тъй като там изхвърляха всичко ненужно. По пътя не се виждаше жива душа, защото денят беше много горещ, а слънцето грееше много силно, въпреки че лятото все още не бе настъпило.

Съгледах в далечината някакъв човек. Седеше на камък край пътя. Когато наближих, видях, че беше просяк. Той ми каза: „Дай ми от твоята храна“.

Стори ми място на камъка до себе си и започнахме да се храним. Разгледах го. Носеше тъмни панталони, които не покриваха напълно прасците му, и кафява жилетка, от която се подаваха голите му рамене и ръце. Плътта му приличаше на пръст и имаше нейния цвят. Вместо коса по главата му растеше гъст мъх, а на темето му една чучулига беше свила гнездо, в което се гушеха две пиленца. Майката кръжеше около главата му. По лицето му растеше брада от тревица, изпъстрена с маргаритки, дребни като глава на топлийка. По дланите на ръцете му никнеха цветя, а краката му се бяха превърнали в същински ливади. Пълзящи растения се виеха нагоре по бедрата му като по две мощни дървета. На рамото му висеше странна флейта.

Този просяк беше здрав и весел. Той ми разправи, че не бил никога имал покрив над главата си и поради безкрайното скитане по пътищата, изложен на дъжд и слънце, месата му започнали да кълнят. Каза ми, че през зимата цялото му тяло се покривало с мъх и други растения, подобни на тези по главата му, които го предпазвали от студа, но щом пукнела пролетта, мъхът и растенията изсъхвали и окапвали, за да поникнат на тяхно място трева и маргаритки. После ми обясни каква е флейтата му. Каза ми, че тя съвсем не прилича на другите и че на нея трябва да се свири при голям шум. Докато при другите флейти тишината е фон, а звуците се съчетават в мелодия, при неговата флейта шумът служел за фон, а тишината творяла мелодията. Той свирел на нея по време на големи бури, сред гръмотевици и проливни дъждове и от нея се разнасяли звуци на тишина, нежни и леки като пасма мъгла. И никога от нищо не се страхувал.

Прекарах следобеда в разговор с просяка и така ни завари нощта. Просякът ме покани да спя при него в корубата на едно дърво. Повървахме малко и стигнахме до дървото. То беше голямо и вътре имаше много неща, които не се виждаха ясно. Корубата беше много

висока и имаше форма на конус. Отвътре бе цялата нагъната на ситни вълни с остри ръбове. Приличаше на обратната страна на гъба. Горенякъде се синееше звездната нощ.

Просякът запали един светилник. Блесна бяло, сияйно пламъче. Пред мене лежеше жилестият камък. Разправих му тогава, че баща ми отдавна страстно желае да се сдобие с такъв камък, а просякът се показва много щедър и ми го подари. Не мигнах цялата нощ и на сутринта поех обратно за в къщи. Като стигнах у дома, още от портата започнах да викам: „Татко, татко!“

Влязох в стаята на баща си и го намерих мъртъв. Около него се бяха събрали всички близки. Стояха неподвижни и мълчаха. Дори не ме погледнаха, когато влязох. Баща ми лежеше върху масата, повит с бял повой, и само лицето му се виждаше. Устата му беше отворена като на стара риба и светлината на четири лампи блестеше в стъкления процеп на полуотворените му очи. Не го погледнах втори път и избягах. Отидох при моравата завеса, в която винаги криех лицето си, когато ми беше тъжно, и заплаках.

Учителят повдигна глава и насочи погледа си към огъня, който Алфануи беше запалил за него. После продължи:

— Няколко дена след като го погребяха, избрах най-хубавата лампа, които можах да намеря и приготвих от жилестия камък светилник, който занесох на гробището.

Баща ми почиваше в гробница под земята, поставен в кристална урна. Без да ме види някой, влязох в гробницата и окачих лампата над главата му. После я запалих с другата, която носех със себе си и погледнах лицето на баща ми при светлината на бялото пламъче.

Учителят млъкна и погледна Алфануи, който седеше на земята до камината. От огъня беше останало само малко жар. Учителят стана от стола и отиде да си легне. Алфануи замислен продължи да рови въглените с пръчица.

ШЕСТА ГЛАВА

ЗА ЛУННАТА ГРАДИНА, В КОЯТО ПОЧТИ ВСИЧКО БЕШЕ ОТ СРЕБРО, И ЗА ТОВА, КОЕТО ИМАШЕ В НЕЯ

Градината около къщата се делеше на две части: слънчева и лунна. Първата се простираше пред фасадата на къщата и гледаше на юг. Втората бе обърната на изток и към нея гледаше прозорчето на Алфануи. Момчето обичаше повече лунната градина, защото беше бяла като лунна светлина. През лунните нощи Алфануи сядаше на перваза на прозореца и наблюдаваше градината.

В градината имаше едно орехово и друго, сребристо маслиново дърво с жилест ствол, в който живееха два бели гризача. Подобно на катерички, те непрекъснато сновяха и се криеха по дървото. Нощно време техните очички, подобни на светлинни, ту се появяваха, ту изчезваха. Играта им напомняше светлинните реклами в градовете, първо блясваше една светлинна, после втора, трета, четвърта. Три, две, една и отново мрак. След това четирите светлинки се появяваха най-неочаквано на друго място по маслиновото дърво. И така цяла нощ, без да се чуе никакъв звук. Алфануи често оставаше да наблюдава градината и играта на гризачите.

В градината се издигаше и бял каменен стълб с метална халка. Към него бе прикрепена черна верига, която лежеше захвърлена на земята. В средата на градината се намираще малко, кръгло езерце с водоскок. Водната струя се издигаше и разиграваше само в нощи на топли и сухи бури. Тогава тя убиваше водните кончета и насекомите, които вятърът носеше от пресушените от него реки и езера. Под накъдрената на дребни вълни повърхност на езерцето блестяха сребърните песъчинки, които покриваха дъното. В един ъгъл на градината беше погребана прислужницата. Висок зид опасваше градината и до него се издигаше изоставен парник за цветя със стъкла, потънали в прах. В парника растяха плевели, но там живееше и сребърният смок, който нощем излизаше на една полянка в градината, за да се грее на луната. Алфануи харесваше много този смок и желаше да го хване. Момчето знаеше, че златото и среброто, също

като портокала и лимона, са свързани навеки помежду си и му хрумна да направи три златни пръстена, малко по-широки от трупа на смока. До всеки пръстен върза по една дълга връвчица и зачака пълнолуние.

Една привечер Алфануи постави трите пръстена: първия в дупката, от която смокът изпълзяваше, втория по пътя към полянката и третия по средата на полянката, където смокът се грееше на луната. Алфануи застана в стаята си до прозореца и зачака с изострено внимание, стиснал трите връвчици в ръка. На хоризонта изплува голяма червена луна. Тя започна да се изкачва по небосклона и колкото по-високо се издигаше, все повече избледняваше. Алфануи не трепваше дори. Когато луната избледня съвсем, смокът подаде глава и нахлузи първия пръстен. После запълзя бавно. Вдигнал глава, той се оглеждаше на всички страни и свистеше с раздвоения си език. Алфануи продължаваше да стои неподвижен. Отначало смокът се плъзгаше през пръстена, без да го помръдне, но когато тялото му направи първата извивка, пръстенът стигна до средата на трупа му и се закрепил там. Алфануи не дишаше. При следващите извивки смокът надяна и втория пръстен и го повлече със себе си подобно на първия. Най-после нахлузи и третия пръстен. Алфануи, застанал неподвижен край прозореца, държеше трите връвчици в ръка. Смокът спря да пълзи и трите нанизани пръстена се събраха по средата на трупа му. Когато пръстените се допряха един до друг, те се затегнаха и го притиснаха в своите прегръдки. Смокът беше пленен. Алфануи бавно придърпа трите връвчици и го изтегли до прозореца. Отпуснат в прегръдката на трите златни пръстена, сребърният смок потъна в сладен сън. Без да сваля пръстените, Алфануи нави смока на спирала и го постави в кръгла стъклена кутия. Смокът изпадна в летаргия. Така вцепенен приличаше на блестящ къс сребро. Кожата му бе покрита с малки люспици и когато Алфануи прокараваше нокът по тях от опашката към главата, те звънтяха като сребърни камбанки: *Дрин!... Дрин!...*

Алфануи отвърза трите копринени връвчици и затвори стъклената кутия. Лунната светлина, която нахлуваше през полуотворения прозорец, падаше върху лицето на Алфануи. Тон погледна кутията със смока в ръцете си и се усмихна. После я скри в тъмнината и си легна.

СЕДМА ГЛАВА

ЗА ВЯТЪРА, КОЙТО НАХЛУ ЕДНА ВЕЧЕР В СТАЯТА НА АЛФАНУИ, И ЗА ВИДЕНИЯТА НА МОМЧЕТО

Една дъждовна нощ над градината се спусна вятър, дошъл от далечни земи. Прозорецът на Алфануи беше отворен и вятърът започна да си играе с пламъка на лампата. По стените трепнаха сенките на птиците. Отначало те се раздвижиха нерешително и несигурно, сякаш неочаквано ги бяха разбудили. Алфануи наблюдаваше от леглото си движението на сенките, които се пречупваха и се пресичаха в ъглите на стените и на тавана. Струваше му се, че стаичката става все по-голяма и по-голяма, докато най-сетне се превърна в огромно помещение.

При трепета на пламъчето на маслената лампа сенките на птиците растяха и се умножаваха. С все по-мощни пристъпи вятърът нахлуваше през прозореца в стаята и носеше със себе си напеви на забравени реки и гори.

Пламъкът караше сенките на птиците да играят под такта на музиката. Подобни на призраци или на птици марионетки, те започнаха да танцуват тайнствени танци, първичните танци на своя вид, изписвайки върху високия таван на салона величествено хоро от пера и човки. Едно вихрено, блестящо и кръшно хоро, което се извиваше в последователни кръгове и възвръщаше на мъртвите птичи сенки някогашните им цветове. В средата танцуваше сивата чапла с китайските очички. Тя движеше високомерно своя клюн и отмерваше хороводния такт на останалите птици, а в това време носените от вятъра дъждовни капки шибяха на талази лицето ѝ. Препарираните птици бяха напуснали подставките си, сякаш дъждът им бе възвърнал живота и летяха към своите сенки, които танцуваха по тавана.

И когато музиката на вятъра и на дъжда се срещна с мъртвите цветове на птиците, гъстата мъгла на тишината и на самотата се разкъса и се пробудиха забравени видения. Изведнъж в центъра на птичето хоро се очерта на тавана някакъв кръгъл отвор и през него нахлуха всички първични цветове. Хилядите разновидности на

зеленината на джунглите и белотата на водопадите; розовият и сивият цвят на ниските, заливани от водата брегове, в страната на дългоногите птици, там където над хоризонта трепти червеното слънце, едва показало се над кървавочервената повърхност на тинестата вода. Ето, в подножието на виолетовите и жълтите захарни тръстики блесна черната тиня на бреговете, изпъстрена с тънки коренчета, които се виеха сред хилядите следи, оставени от птиците. Белееха се солниците край широките устия на реките и живеещите край тях птици ровеха с дългите си клюнове в блатата. Блестеше морското слънце на чайките и на албатросите и къпеше в лъчите си пустите брегове, покрити с пясък и мидени черупки. Нахлу синият цвят на градовете и лястовиците, които се стрелваха под сводовете на кулите и пришиваха с нишките на полетите си една към друга камбанариите. Вятърът разтвори един хербариум и започна да го прелиства. Изсушените листа, овлажнени от дъжда, се съживиха и запълзяха по стените на салона, изпълниха го и образуваха гъст цветен свод, в който птиците свиха гнезда. От тях те излитаха и се отправяха към светлия кръгъл отвор на тавана.

Алфануи не би могъл да каже дали в неговите очи се беше вселила мрачна самота и в ушите му цареше необяснима тишина, защото тази музика и тези цветове идваха от някакъв друг свят, който никога не ни разкрива смисъла на нещата. А този смисъл бе поставен още от първия ден зад преградата на паметта, там където се ражда другата памет, безкрайната памет на непознатите неща.

Птиците танцуваха, танцуваха безспирно един след друг първичните танци на своя вид. Ятата кръстосваха своите полети, отпавили се към свещените реки. Към Ефрат, Нил, Ганг, към китайските реки с техните цветни имена. В стаята нахлу цялата преселнишка и многоцветна география на птиците, светлината на древните земи.

После блестящият кръг на виденията изчезна и отново под глухите удари на тревожен тимпан сенките заиграха по стените някакъв зловец и шеметен танц, подобен на танца на вещици, танц на вцепенени призраци с дълги и грубовати крака. Бързо, все по-бързо се въртеше хорото и помещението се свиваше и сякаш се прибираше в Алфануи. Хорото и сенките ставаха все по-малки и по-малки и се въртяха около пламъка на лампата. Връщаха се сенките, подобни на сиви пеперуди, за да изгорят пращеца си в пламъка на светилника.

Това беше прашецът, който вятърът беше вдигнал от сухите пера на птиците, и безкрайно малките пращинки се нажежаваха за миг на пламъка и възпроизвеждаха при изгарянето си всеки един от живите и далечни цветове на виденията, за да изчезнат след това отново в обикновената и слаба светлина на лампата. Всичко отново се сви в себе си. Вятърът престана да духа. Успокоените сенки замряха върху сивите стени. Птиците умираха в празния блясък на своите стъклени очи и последните капки масло, залутани по нишките на фитила се изкачваха задъхани към пламъка. Пламъкът спадаше и в него пращяха последните пращинки. Скоро той се превърна в димяща пепел, която едва святкаше в позлатената месингова лампа. Във въздуха остана да се носи мъртвешка и мрачна миризма на изгоряло масло и всичко затихна. Цареше лека тишина, в която човек очакваше да чуе ясен и самотен глас, утринна песен или стъпките на ранобудни ловци.

ОСМА ГЛАВА

В КОЯТО СЕ ОПИСВА ТАВАНСКОТО ПОМЕЩЕНИЕ И СЕ РАЗПРАВЯ КАК ДРЯМКА ОБОРИ АЛФАНУИ

Една къса вита стълба водеше към тавана. През пращното стъкло на прозорчето проникваше плосък лъч светлина. Той падаше косо към пода и в него трептяха пращинките, които се носеха в пространството. В онази част на тавана, която оставаше в сянка, беше много горещо и се чуваше как напечените керемиди лениво се протягат. Мирис на непроветрено се носеше из наситения със сънливост въздух на тавана. Алфануи чувствуваше как на миглите му се трупа някакъв прашец като ситен сняг. Върху дъсчения под личеше следа от пресъхнала локва, образувана от капчук. Приличаше на езерна долина през лятна суша. Дъждовните капки бяха свлекли от керемидения покрив червеникав прах и го бяха натрупали по пода като някакъв ситен и фин нанос. Лъчът светлина от таванския прозорец бе пресушил локвичката и сега по накъдрените ѝ брегове се виждаха стъпаловидните хоризонтални линии, които бележеха годините на по-силни и по-слаби валежи. В средата на локвата бе поставен стол. Четирите му крака бяха позатънали в тинята. Беше направен от лакирано черешово дърво, цвят бордо. Четирите му крака бяха пуснали корени в наноса, довлечен от керемидите, и те се ширеха и преплитаха по дъното на езерото в сложна паяжина, жадни да поемат и капките вода, които рядко падаха в него. Жаден, но за малко светлина, беше и столът, обърнал лице към прозорчето. Слънцето трептеше в жилките на дървото и по тях сякаш течаха живи струи кръв. Столът изглеждаше сънлив и изоставен, заслушан само в заглушеното писукане на някои птица, кацнала пред пращното стъкло. От тавана, през следите, които бяха оставили дъждовните капки по стъклата, можеха да се видят неясните ѝ очертания. Но отвън, от покрива, не можеше да се види какво има на тавана. От двата края на облегалката на стола бяха прораснали няколко зелени клончета с листа и череши. Черешите бяха зрели и покрити с прах, но върху тяхната изпъкнала повърхност се оглеждаше смален

целият таван. Бяха четири чифта дребни и тъмни черешки, положили весело главички на зелените листа.

Алфануи седна на стола и постави глава между двете клончета, които се сплетоха като венец около слепите му очи. На фона на кестенявата коса на Алфануи черешите изглеждаха обеци от тъмни рубини, които висяха от ушите му. Момчето се загледа през прозорчето в небето и в златистото следобедно слънце. Затвори очи и върху прозрачната кожица на клепачите, като на екран, заиграха светлини картини, изпъстрени с упорити петна, които слънцето беше оставило в дъното на зениците му. Но прашецът продължаваше да се трупа върху миглите му, клепачите на Алфануи се затвориха и той заспа.

ДЕВЕТА ГЛАВА

ЗА МЪЖЕТЕ В ПЛЕВНИКА

Когато Алфануи се събуди, бе паднала вече нощ. Всичко тънеше в дълбока тъмнина, тъй като луната все още не бе се издигнала над прозорчето. Алфануи се огледа наоколо и види на пода, до стената, тънка златна ивица светлина. Чак тогава забеляза вратичката на плевника. Долови лек шепот. Вдигна се тихо от стола и отвори вратичката. Плевникът беше продълговат, целият изпълнен със слама, като само по средата, между двата купа бе оставен тесен проход. В дъното, там където двата склона на покрива се пресичаха под ъгъл, се виждаше малко прозорче, през което проникваха и излитаха прилепи. Но светлината идваше от пода. Тя струеше през четирите стъкла на едно фенерче, което блестеше като златно сред сламата. Край него, приведени над бяла кърпа, седяха двама души и като че ли играеха на карти. При тази гледка Алфануи се спря за миг на вратата. Мъжете говореха съвсем тихичко и сякаш брояха пари. Алфануи се промъкна между купищата слама и се спря до непознатите. И двамата мъже бяха тъмнокожи, а на всичко отгоре и брадясали. Единият носеше изтъркано кепе, а другият — островърха конусовидна мека шапка от черен филц. Върху кърпата и в ръцете им блестяха множество златни монети, но те продължаваха да вадят други от джобовете си. Хвърляха ги на кърпата, а единият от тях броеше: „Сто двадесет и три, сто двадесет и четири...“

Когато Алфануи стигна до тях, мъжът с черната шапка му каза почти без да вдигне главата си:

— Махай се. Ти не трябва да ни виждаш. И продължи да брой. Алфануи попита:

— Кои сте вие?

— Махай се. Ти не трябва да ни виждаш.

— Аз съм ваш приятел.

— Ако си приятел, ще си отидеш. Никой не трябва да ни вижда, защото сме крадци.

— Аз съм приятел на крадците.

— Когато крадците са в скривалището си, дори и приятелите им не трябва да ги виждат.

— Обяснете ми какво правите. Няма никому нищо да кажа.

— Ние сме крадци на жито. Броим жълтици. Броим безспирно. От дълги години вече не крадем и от дълги години не излизаме оттук. Това е нашето скривалище.

— Щом като сте крадци на жито, защо броите жълтици?

— Житото се разменя срещу злато, а златото срещу жито.

— А защо сте тук?

— Това място ни харесва много, защото тук има слама, а тя е като златото и житото. През деня спираме да броим и лягаме да спим в нея.

— А защо не крадете вече?

— Стига ни това, което имаме. Накрадохме се, докато бяхме млади. Повече не искаме. А плячката си броим всяка нощ.

— Как се казвате?

— Аз съм главатарят и ме наричат Ел Бато. Този е Фауло — той е ням, но чува като котка, а нощем вижда като кукумявка. Освен това знае и друга една дяволия. Свирне ли с уста, кара свирката си да завива по ъглите на улиците, тъй че можеш да го чуеш през няколко пресечки.

— Колко жълтици имате?

— Те са тек и тази, която излезе в повече, става моя, защото аз съм главатар. Фауло ми завижда, но ми се подчинява.

Ел Бато направи място на Алфануи върху черната наметка, на която беше седнал и каза:

— Седни тук.

Алфануи седна и се загледа във Фауло. Очите му бяха малки и живи и като че ли си подсвиркуваше тях. Въртеше ги, дяволите, на всички страни. Главатарят имаше продълговато и изпито лице със сериозно изражение. От време на време той хвърляше крадешком бегъл поглед встрани към нещо невидимо.

Един прилеп се блъсна в някаква греда и падна върху кърпата. Фауло със светкавична бързина пхна ръката си под прилепа и грабна една златна монета.

— Фауло, върни ми жълтицата — каза Ел Бато.

Фауло я извади от джоба си и му я подаде. Ел Бато се обърна към Алфануи:

— Всяка нощ прави същото, но аз редовно го улавям. Той ми връща откраднатото и се смее.

Двамата крадци продължиха да броят жълтиците и в настъпилата тишина дълго време се чуваха само числа, изговаряни шепнешком, и шум от крилата на прилепите, които се стрелваха понякога чак до фенера.

След това настъпи часът на мишките. Алфануи забеляза, че едно мишленце се приближи до светлината, спря се и се загледа в Ел Бато и Фауло, учудено от присъствието на Алфануи. После една по една се появиха и други мишки, приближаваха се до мъжете, но спираха зад първото мишле, което беше нещо като цар, защото никой не заставаше редом с него. Ел Бато каза:

— Не се претрашават, защото ти си тук.

Алфануи се отдръпна и мишките се приближиха още малко, почти до самите крака на Ел Бато. Царят се покатери на коляното му, а главатарят измъкна няколко житни зърна от маншетите на крачолите си и му ги подаде в шепата си. Когато царят се нахрани, Ел Бато разхвърли още житни зърна по пода и другите мишки ги загризаха най-спокойно. Фауло пък хранеше тридесетина мишки, които го бяха наобиколили. След като се нахраниха, те се пръснаха из плевника и се скриха в дупките си. Крадците подновиха броенето, а Алфануи продължи да ги наблюдава мълчаливо. Най-после той стана и каза:

— Приятели, тръгвам си вече.

Ел Бато го измери от глава до пети и се усмихна:

— Ти си приятел на крадците, нали? Тогава и крадците са твои приятели. Как се казваш?

— Алфануи.

— Сбогом, Алфануи.

— Сбогом.

Алфануи се обърна и тръгна към вратичката. Когато посегна да я отвори, чу, че Ел Бато го извика:

— Почакай. Ела тук.

Алфануи се върна и главатарят му подаде една жълтица.

— Вземи. Така ще ни останат чифт.

Алфануи взе монетата и благодари. След това се отправи към вратата и напусна плевника. Луната надничаше през прозорчето. Нейната светлина караше да блестят столът, черешите и листенцата. Алфануи се спусна по витата стълба и потърси учителя за вечеря. Камбаната отмери десет часа вечерта.

ДЕСЕТА ГЛАВА

ЗА ТОВА, КОЕТО ИМАШЕ В СЛЪНЧЕВАТА ГРАДИНА, И КАК АЛФАЛУИ СЕ СПУСНА В КЛАДЕНЕЦА И ОТКРИ ТАМ МНОГО НОВИ НЕЩА

В слънчевата част на градината, до оградата, растеше бадемово дърво, което простираше клони над улицата. Лятно време в кората му се приютяваше един щурец и свиреше всеки ден по пладне. Въздухът тегнеше със смазваща сила над тази песен и поради това че всичко натежаваше безкрайно много, никой не можеше да се помръдне, докато щурецът не млькнеше. Това беше щурецът на оловно сивия летен зной, на летните дни, в които дините презряват и стават отровни.

В слънчевата градина имаше и един мелничен камък, побит в земята под наклон. Както около него, така и през дупката по средата му тревата растеше по-буйно. На гущерите им харесваше този камък, защото слънцето го напичаше силно, а учителят използваше голямата му гладкост, за да точи на него ножовете и сечивата си.

На оградата на навеса стоеше облегло старо желязно перило и по него бяха залепени много гнезда на оси. Пред фасадата на самата къща имаше ред саксии здравец и карамфил, които учителят най-грижливо поливаше. Стената беше боядисана в жълто и по нея стърчаха много ръждясали куки. На някои от тях висяха парцали, ненужни ключове или пък празни клетки от ракидови пръчки, които служеха за примамка. Витрината беше квадратна и вместо със стъкла бе покрита с метална мрежа. Малък навес, скован от наметнали се дъски, боядисани с бледозелена боя, също като оградата и щорите пазеше витрината от дъжд. Но това, което предизвикваше най-голям интерес в слънчевата градина, беше кладенецът. Той бе иззидан от зелен камък и над него се издигаше дъга от ковано желязо, на която бе прикрепена макара. Тя беше от дърво и цвъртеше като лястовица. Кофата, и тя от дърво, тежеше много и бе опасана с железни обръчи като бъчвите. Кладенецът беше много дълбок и водата му — много бистра. По средата на водното равнище се виждаше тъмен отвор, който водете към някаква галерия. Алфануи гореше от любопитство да узнае какво се крие в нея и един ден той се събу и се спусна в кладенеца.

Стъпи в кофата и започна да слиза, като постепенно отпускате въжето, докато стигна на равнището на галерията. Стъпи с единия си крак на прага на галерията и почувствува, че водата стига до прасците чу, тъй като галерията беше разположена по-високо от дъното на кладенеца. Пусна въжето и запали лампата, която носете със себе си. Започна да навлиза в тъмното. Под водата, която газеше, Алфануи усещаше хлъзгавия и обрасъл с мъх под на галерията, покрит тук-таме с обли камъчета. По степените, обрасли с влажен мъх, течаха водни струи и се мяркаха някакви почти плоски животинки, големи колкото човешка ръка, прилични на морски звезди. Капка вода загаси лампата и Алфануи остана на тъмно. Видя в дъното на галерията някакъв процеп, през който се процеждаше дрезгава зеленикава светлина. Продължи да напредва, а водата ставаше есе по-плитка, докато най-сетне стъпи на сухо. Беше се добрал до процепа. Едва се промъкна през него. Влезе в нещо подобно на пещера с камбановидна форма. По стените се спущаха дебели корени. Разбра, че това са корените на кестена. Пещерата не беше много голяма и в средата й имаше малко езерце със зеленикава вода, в която бе потопен дебел сноп от дълги и нежни коренчета, които висяха от тавана като кичур коси. Езерцето беше опасно от много тясна пясъчна ивица, стигаща под наклон до стената от дебелиите, вкопчени в земята корени, които поддържаха ствола на дървото и се събираха горе под формата на дъга, образувайки купол. Алфануи не можеше да разбере откъде идва тази зеленикава светлина, която осветяваше пещерата. Най-после съзря един паяк, голям колкото чиния, със здрави крака и светеццо тяло, което напомняше фенер. Този паяк, който дремеше на пясъка, трябва да беше сляп. Краката му бяха разположени симетрично около тялото и Алфануи не можеше да разбере къде е предната и къде — задната му част. Не се виждаха очи, нито пък каквито и да било пипала. Беше еднакъв от всички страни и тялото му приличаше на сплесната топка, която излъчваше зеленикава светлина.

Алфануи схвана, че от тавана всъщност се спускат два вида нишки. По едните се качваше зелената вода от езерцето, а по другите спускаше светлина. Друго не можа да види, тъй като паякът се събуди и започна да се движи по пясъчния венец около езерцето, въртейки се същевременно сам около себе си, докато най-сетне се натъкна на крака на Алфануи и го ухапа. След като го ухапа, загуби малко от своя

блясък и се потопи във водата като рак. На Алфануи му стана ясно, че паякът смучеше светлина от нишките, които се спускаха от тавана, но тъй като ухапаното място го заболя, той си тръгна обратно. По галерията стигна до кладенеца и се качи горе така, както беше слязъл. После потърси учителя, за да му разправи всичко, което беше видял, и да му покаже ухапаното място. Кракът му фосфоресцираше и през зеленикавата плът се виждаха костите. След няколко дена светлината се загуби, кракът потъмня и оздравя напълно. Но учителят и Алфануи разбраха, че това откритие ще им даде възможност да извършат велики дела.

ЕДИНАДЕСЕТА ГЛАВА

В КОЯТО СЕ ГОВОРИ ЗА ИСТОРИЯТА НА ЧЕРЕШОВИЯ СТОЛ И ЗА ПЪРВИЯ ОПИТ, КОЙТО НАПРАВИХА УЧИТЕЛЯТ И АЛФАНУИ С КЕСТЕНА

През следващите нощи Алфануи и учителят разговаряха дълго. Учителят разправи как веднъж бил изял една от черешите, които растяха на стола. Имала вкус на орех, на загасен мангал и на спермацетова свещ. Такъв бил и дъхът на непроветрените помещения, и на домашната скука. През нощта, когато изял черешата, учителят сънувал цялата история на черешовото дърво. Старият собственик на къщата, който бил майстор столар, посадил дървото в градината си. Няколко години по-късно той се оженил за млада и красива жена и отсякъл дървото, за да ѝ направи стол. Всеки следобед жената сядала на този стол, за да шие и кърпи. Но черешовото дърво било отсечено с разцветата на младостта си. Превърнато в стол и затворено в стаите, то се поболяло от скука. Дървото мразело четири неща в къщата, а те непрестанно се натрапвали на погледа му: копринена покривка с ресни, с която застинали брачното легло; кошничката за конци и игли, изплетена от ракитови пръчки и панделки; арабската възглавница с пискюли в четирите ъгли и най-вече един календар от релефен картон, обрамчен с облак в цвят валядолидска роза. По средата на този облак били изрисувани лебеди и градини и под тях се мъдрел надпис:

ВДОВИЦАТА ДЕ РУИПЕРЕС
фабрика за фини бисквити
Фирма, основана в 1011 г. Дос Ерманас (Севиля)

Всичко това карало черешовия стол да боледува от досада. Той си спомнял все по-често за добрите времена, когато цъфтял в градината, и изведнъж намислил да си отмъсти на столаря. Полека-лека предал своята болест на жената на майстора, която по дял ден седяла на него, за да кърпи и шие. Тя се разболяла и не могла да има

деца. Лицето ѝ станало жълто като восък, а започнала да губи и зрението си. Един ден припаднала и умряла, ей тъй от мъка. Оттогава насетне столът си стоял на тавана, където столарят го качил, защото не искал да го гледа нито миг повече пред очите си.

Ето тази история сънувал учителят, след като изял черешата. Той бил купил къщата след смъртта на майстора столар и намерил стола на тавана такъв, какъвто е и сега.

Алфануи разбра, че и учителят му страда от същата болест. Но досадата, която хората наричат „болест на дома“ или „бяла скука“ при мъжете не е така болезнена и смъртоносна, както при жените. Тя по-скоро ги укрепва и те, вместо да пожълтяват като восък, се каляват. За тяхната плът тя е това, което е спиртът за ценното дърво. Алфануи разбра това, като наблюдаваше лицето и ръцете на учителя си, изваяни сякаш от орехово дърво, подобни на ръцете на статуята на свети Хироним в църквата, спокойния му поглед, сериозния му и тих глас, изправената му, макар и бавна и несигурна походка.

През следващите нощи Алфануи и учителят проучваха всичко, свързано с кладенеца и кестеновото дърво. Учителят не можете да слезе в него и затова Алфануи му описа подробно всичко, което беше видял. Откриха, че коренчетата, които висяха от тавана, са жилки, които се спускат от листата, и че всяка една от тях води до отделно листо, носи му зелена вода и го оцветява. Освен това имаше жилки, които чрез зелените листа поглъщаха слънчевата светлина и тя слизаше по тях в езерцето. И така те реши ха, че всяко листо има по две нишки. Ако Алфануи извадеше от езерцето някоя от нишките, по които се качваше течност към листата, някое от тях щеше скоро да загуби цвета си и да побелее. Паякът беше някакъв паразит на дървото, който смучеше светлината от низходящите жилки. Имаше кръгла, обрасла с реснички уста, разположена на корема. Потопен във водата, застанал под коренчетата, обърнал уста нагоре, вкопчил кряка в жилките, той смучеше светлината от тях. Това се виждаше ясно, защото цялото езерце блясваше, щом като паякът се потопеше във водата. Дебелите корени, които обгръщаха пещерата, бяха свързани с клоните на кестена и чрез тях той се вкопчваше в земята и черпеше сили.

Учителят приготви различни растителни цветни течности. За да бъдат те нежни и безвредни, за да не носят нито плод, нито безплодие,

за да не бъдат чужди на началата на живота, той ги извлече от венчета на цветя и от сок на плодове. След това даде на Алфануи една мрежа и го прати да хване паяка и да го привърже за стената на пещерата. Алфануи, след като изпълни поръчката, опъна на половина височина на пещерата няколко жици тел, като тези, на които се простира пране. Подбра от коренчетата ония, по които се изкачваше течността от езерцето и ги окачи по жиците така, че да не докосват водата. Раздели ги на шест еднакви снопа, защото толкова цветове беше приготвил учителят.

През нощта оставиха кестена да почине и на следващата сутрин намериха листата побелели и увехнали. Учителят и Алфануи се зарадваха много и се, приготвиха да направят опита.

Алфануи приготви в пещерата нещо като скеле, подобно на широка лавица, която опасваше пещерата на половина височина. Свали едни след друго в кладенеца шест дървени ведра и ги постави върху лавицата, както му беше поръчал учителят. После потопа във всяко едно от ведрата края на едно снопче от корени и свали в пещерата шестте стомни с цветните течности и ги изсипа в шестте ведра.

Алфануи се качи отново при учителя, двамата седнаха в градината и впериха поглед в кестена. След малко видяха как някои от листата започнаха да се обагрят с портокалов цвят, докато другите си оставаха бели. Разбраха, че сокът на портокала с по-рядък от останалите и затова най-бързо се бе покачил по нишките. По-късно до листата стигна виолетовият сок. Вече имаше листа, оцветени в два цвята. После се покачиха един след друг синият, червеният, жълтият и черният цвят. След два часа всички листа се оцветиха и кестенът заприлича на чудесен растителен арлекин. Алфануи и учителят обявиха този ден за празник и окичиха къщата с цветни клонки и гирлянди.

ДВАНАДЕСЕТА ГЛАВА

ЗА НЯКОИ ДРУГИ ОПИТИ, КОИТО НАПРАВИХА АЛФАНУИ И УЧИТЕЛЯТ МУ С КЕСТЕНА

След няколко дена Алфануи и слезе отново в пещерата и намери паяка съвсем отпаднал и омаломощен, защото бе вързан и не можеше да се храни. По низходящите нишки се спускаха шест различно оцветени светлини, които се разливаха по езерцето и рисуваха върху сега потъмнялата зелена течност непрестанноменящи цвета си блестящи кръгове. Алфануи освободи паяка, за да се потопи във водата и се съживи, като пие от жилките. Този път паякът се нахрани не със зелена, а с други цветни светлини. Той ги пиеше размесени и се съживи. После Алфануи отдели нишките, по които се спускаше светлината, като свърза в отделни снопове едноцветните. Постави пет от тях във ведрата. Всеки сноп на съответното му място. Той остави за храна на паяка портокаловия цвят, който се получаваше най-лесно.

Светлината неуморно действуваше и течностите напиреха към листата и слизаха отново, но сега вече наситени със светлина и ведрата не се изпразваха с изключение на онова, в което се намираще портокаловият сок, тъй като той се вливаше в езерото и паякът го изсмукваше. През нощта течностите потъмняваха. Те бяха много чувствителни към промяната на светлината. Когато небето се заоблачаваше, те ставаха мътни и млечни. Към края на деня ведрата блестяха силно. Те осветяваха пещерата с разноцветни светлини. Тя заприличват на цирк. От време на време Алфануи допълваше ведрото с портокаловия сок. Паякът излъчваше миризма на цъфнало портокалово дърво, което излъчваше с благоухание пещерата.

През следващите месеци Алфануи и учителят се отдадоха на опитите си с кестена, тъй като искаха да усъвършенствуват своето изкуство. Когато не работеха, научаваха и премисляха нови неща, които незабавно прилагаха на дело. Учителят приготви нови цветни течности. Ведрата и пещерата станаха толкова много, че по лавицата нямаше вече място. По кестена можеха да се преброят около тридесет различни цвята и различни тонове и полутонове. Стараеха се да

разпределят с вкус тези цветове, и то по такъв начин, че в нито едно от листата да няма две части с еднакъв цвят. Задачата беше много трудна, защото трябваше да се разпознаят шестте низходящи и шестте възходящи нишки на всяко листо, а те бяха повече от три хиляди. Храниха паяка последователно с всички цветове и всеки път той не само че се оцветяваше различно, но взимаше и нова форма. Краката му се удължаваха или пък ставаха по-дебели и се покриваха с косми и тялото му ставаше ту яйцевидно, ту цилиндрично. Друг път се набръчкваше кожата му. С една дума, в зависимост от естеството и тайната на всеки цвят той взимаше най-различни форми. Алфануи и учителят отбелязваха в дневника на своите опити всички форми на паяка и цвета, на който те отговаряха.

Успяха да получат и вода от светлина. За тази цел Алфануи слезе в пещерата, взе една нишка, постави връхчето и в едно шише и почна да прокарва пръстите си по нея от горе на долу, като я стискате, сякаш я доеше. Направи това с четири или пет коренчета, докато шишенцето се напълни с течност. После го качи горе. Учителят изтегли от него въздуха и го запечати с восък, защото се страхуваше, че въздухът може да унищожи светлината. Така наредиха на една лавица повече от тридесет разноцветни светещи шишенца, които блестяха в тъмнината. Друг път им хрумна да присадят очен жълтък в кората на коренчетата. Очният жълтък е торбичка от месна тъкан, от която изтичат сълзите. Тя е зародишът на окото. Когато дойде време да се берат кестените, много от плодовете носеха в себе си по едно цветно око, въпреки че отвън всички изглеждаха еднакви. Поставяха тези очи да стоят дълго време във варовикова вода и те се вкаменяваха. Слагаха ги след това за очи на препарирани животни, тъй като притежаваха живот и израз, какъвто нямаха стъклените очи. Когато не ги оставяха да се вкаменят, очите изсъхваха като плодове, но нито се разлагаха, нито се вмирисваха.

Хрумна им също да втъкнат бели пера в дръжките на листата. Установиха, че е най-целесъобразно тези пера да се отскубват, докато все още в ствола им имаше сок. Изсъхнеше ли стволът им, те не можеха вече да поемат сока на листото. Така Алфануи и неговия учител успяха да създадат най-различно оцветени пера и когато при препарирането се случеше някое перо да се повреди, те можеха веднага да го заменят. Алфануи реши да направи от тези пера

въображаема птица. Върху скелет от тел и плат той нареди пера, така както се реди мозайка.

Вечер Алфануи и неговият учител говореха за опитите, които правеха, и прекарваха дълги и приятни часове край огнището.

Те стъкмиха различни и най-необичайни по цветове птици за украса, но клиентите ги посрещнаха с възмущение и не желаеха да ги купуват.

ТРИНАДЕСЕТА ГЛАВА

ЗА ТОВА КАК АЛФАНУИ БЕ ПРОВЪЗГЛАСЕН ЗА МАЙСТОР И ЗА ЧУДЕСНИЯ ОПИТ, КОЙТО НАПРАВИХА С УЧИТЕЛЯ

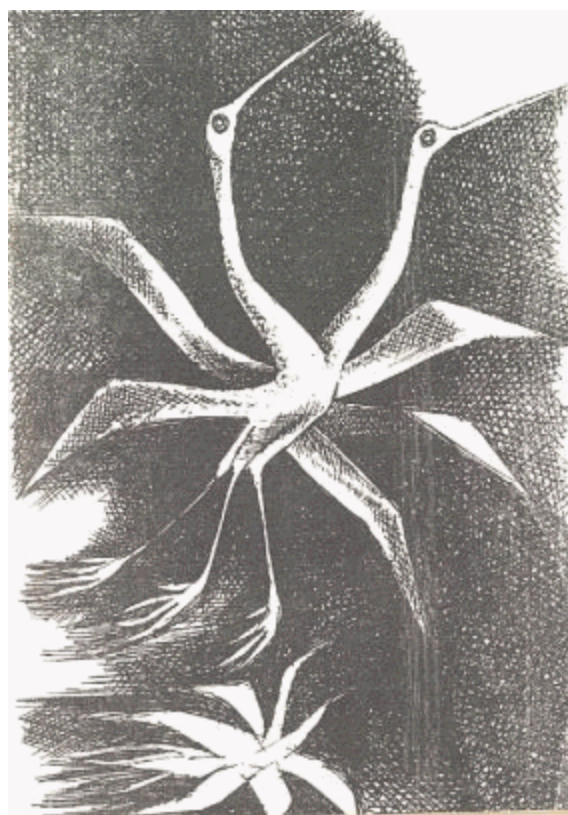
Един ден учителят повика Алфануи и го провъзгласи за майстор препаратор. Този ден той му доразкри тайните на занаята си. Алфануи, от своя страна, му разправи как бе успял да събере кръв от залеза, докато все докато все още живееше при майка си. Учителят му стисна ръка и му подари един гущер от зеления сал бронз.

След време обмислиха нов опит. Извадиха зародиши от яйчниците на птици и ги присадиха на кестена. Зародишите бяха взети от различни птици. Зачакаха отново времето на кестените.

Алфануи и учителят му очакваха с радост да настъпи денят, в който щеше да им стане известен резултатът. Обраха кестените и започнаха да отварят един след друг плодовете, тъй като отвън всички бяха досущ същи и по нищо не можеше да се разбере кои са присадени. Отваряха кестен след кестен и ги хвърляха в един чувал. Най-после попаднаха на присаден плод. Алфануи го отвори внимателно и откри вътре зелено меко яйце. Черупката му беше като от плат, подобен на мантиите на мидите, и вътре се усещаше нещо като нагъната кърпа. Учителят реши, че яйцето трябва да се измъти по изкуствен начин и те го оставиха върху камък на слънце. Намериха повече от дванадесет присадени плодове в различни цветове и ги поставиха на камъка.

След няколко дни яйцата започнаха да се мърдат. Приличаха на хора, натъпкани в торби. Алфануи и учителят решиха да ги отварят. Разрязаха ципата на първия плод и се появи нещо цветно, прилично на шепа увехнали и смачкани листа. Видяха, че това нещо започва да се разгръща и разтваря като кърпа и скоро пред очите им се появи странна птица. Формите на тялото ѝ бяха плоски като лист хартия, а перата и бяха от листа. Крилата ѝ не бяха две, а пет, и то разположени несиметрично. Имаше три крака и две глави, плоски като всичко останало. Алфануи и учителят разбраха, че устройството на тази птица е съобразено със законите на симетрията в растителния свят и поради

това не бе определен нито броят на отделните части на тялото ѝ, нито точното им място, така както при едно дърво не е определен броят и мястото на клоните му. Но те разбраха, че тази птица се беше излюпила от зародиш на чапла, тъй като отделните ѝ форми възпроизвеждаха тези на чаплата, въпреки че им липсваше обем и бяха сякаш нарисувани върху хартия. Тя имаше много живи цветове, но писукаше съвсем тихичко така, сякаш някой подсвирква през зъби. Учителят взе птичето и го подхвърли. То разтвори петте си крила и литна, носено на тласъци от вятъра, подобно на яркочервен парцал. Птичето се люлееше като сухо листо във въздуха, без определена посока, носейки се напред и назад като пеперуда. Алфануи и учителят ликуваха и се заеха да отварят и другите яйца.

Небето над градината се осея с цветни птици, едни по-големи, други по-малки, които, без да се отдалечават от кестена, се учеха да летят. Сякаш някой бе хвърлил в простора карнавални костюми или разноцветни хвърчащи листове от някакъв балкон и сега те се носеха във въздуха.

Едно безтегловно и чудно ято се издигаше и спускаше, като се събираше ту тук, ту там в хармоничен безпорядък. Никой не беше виждал такова ято, толкова безредно и весело, толкова жизнерадостно и лекомислено.

Алфануи и учителят разпознаваха всяка една от тези птици цветя, птичия вид, от който произхождаше, наблюдаваха слисани този странен полет над градината и слушаха тихото и разнообразно писукане, което приличаше на търкане на кожа в кожа или на точене на ножове.

Не мина много време и всички птици кацнаха на кестена, тъй като бяха негови рожби и той ги привличаше като роден дом. След време птиците цветя свикнаха да летят над полето. Но всяка нощ се връщаха на кестена, за да спят сред неговите листа. Алфануи и учителят изпадаха във възторг от своето разноцветно и разнообразно ято птици цветя и всяка вечер, когато се връщаха да спят на дървото, ги преброяваха. Един ден една птица не се върна и те се натъжиха много, тъй като се биха привързали към тях.

Птицата бе убита от един ловец и по цяла Гуадалахара се понесе глас на възмущение и ужас.

ЧЕТИРИНАДЕСЕТА ГЛАВА

ЗА ТЪЖНОТО СЪБИТИЕ, КОЕТО СЕ СЛУЧИ ЕДНА НОЩ

В полунощ Алфануи и учителят бяха събудени от врявата на някаква тълпа от разгневени хора, която се задаваше по улицата. Шумът прииждаше и нарастваше като буря. Алфануи надзърна през прозорчето на вратата и видя, че се задава група мъже с тояги, ловни пушки и факли, които викаха:

— Дръжте магьосника, дръжте магьосника! — и още какво ли не друго.

Мъжете стигнаха до вратата и заудряха по нея, като надигаха все по-високо глас, и сипеха нови хули.

Учителят, по нощна риза, със светилник в ръка, се отправи към входа. Отвори вратата, застана на прага и запита спокойно:

— Какво искате?

Мъжете не отговориха, продължиха да крещят и да сипят обиди, събориха учители на земята и минаха през него, тъпчейки го жестоко. После нахлуха в къщата и започнаха да рушат покъщнината с тоягите и с прикладите на пушките си. Алфануи, застанал неподвижен до стената, наблюдаваше мъжете с тъга, а те минаваха край него, без да му обръщат внимание. Когато изпочупиха всичко, излязоха отново на улицата и дадоха вид, че се отдалечават.

Алфануи се приближи до учителя, който лежеше повален на земята, с изписана болка по лицето и окървавен. Донесе му вода и с превръзки спря кръвта от раните му. Учителят се поживи. Но малко след това двамата разбраха, че къщата гори. Бяха я подпалили от четирите страни с горящи факли. През вратите на стаите нахлуваха дим и огнени езици, които се разрастваха и обхващаха мебелите и дървения под.

Алфануи и учителят се приготвиха да бягат. Облякоха се набързо, но разбраха, че вече не могат да излязат през вратата. Алфануи взе жълтицата, която му бяха дали крадците. Той я държеше скрита при сребърния смок и гуцера, който му беше подарил учителят.

После счупи стъклената кутия, свали от смока трите пръстена и му каза:

— Спасявай се!

Смокът се събуди от своя летаргичен сън и скочи в пламъците. После се върна и се нави като гривна около китката на Алфануи. Алфануи грабна бронзовия гуцер и се затича към своя учител, който го взе за ръка и го заведе до един прозорец в задната част на къщата, обърнат към откритото поле.

Изскочиха през прозореца и се затичаха по полето. Прекосиха един поток и започнаха да се изкачват сред нощния мрак по един хълм.

Отражението на огъня блестеше с яркочервена светлина по гърбовете им. Преди да превалят хълма, те се спряха и се обърнаха с лице към къщата, за да я видят за последен път. Буйни, различно оцветени пламъци се издигаха високо и блестяха надалеч. Пламъците бяха обхванали короната на кестена и се чуваше как горят птиците цветя. Те искряха и пращяха като зелени храсти. От къщата се чуваха как пукат и се пръскат гърнета и стъклени предмети. Огънят обхвана тавана и сламата. Издигна се огромен жълто-червен пламък и се чу писъкът на мишките, които горяха. Алфануи си спомни за двамата крадци и се огледа наоколо. Видя сенките им. Обърнали гръб на огъня, крадците бягаха по друг, по-висок и по-гол хълм, по посока на пустеещите местности около Молина.

Алфануи и учителят гледаха дълго огъня, без да продумат. Изведнъж къщата се срути със страшен трясък и над нея се извиси черен стълб от сажди и трески, който затъмни пламъците. После те почнаха да чезнат и шумовете утихнаха. Там където по-рано се издигаше къщата, сега бе останало празно място, по което тук-там тлееха още огънове и димяха развалини.

ПЕТНАДЕСЕТА ГЛАВА

В КОЯТО СЕ РАЗКАЗВА ЗА СМЪРТТА НА УЧИТЕЛЯ В ПОЛЕТО НА ГУАДАЛАХАРА

По полето на Гуадалахара жълтее глогът. Редува се цъфналият глог с червенеещата се по ливадите мащерка. Нежен зелен цвят се разстила над черната земя и бодливите храсти. Призори по полето на Гуадалахара се появяват мънички, тъмни чучулиги, с пъстри петна по гърдите и крехки човки. Пътищата пресичат равните, високи варовикови плата, които, сякаш отсечени от нож, стръмно се спускат към наклонените долини. Много рядко, нейде в далечината, се мярват триъгълните шапки на жандармите, които минават по тези пътища, яхнали конете си. Това са пътища на лисици и крадци, а жандармите си стоят обикновено долу в градското казино и играят на домино с някой бакалин, мушнал палците си в ръкавните извивки на жилетката. Крадците спят в подземията на замъците, които увенчават стръмните върхове, а старците, облечени в черно, сестри на окадените вериги и котли от огнищата, играят хоро по зелените ливади. Стариците имат кости като тел и те надживяват мъжете и тополите. Те се давят по бродовете на Енарес и течението ги понася след това по реката надолу, като някакви черни парцали. Понякога те се омотават в раки така или в смриките, които растат край основите на мостовете, и когато рибарите хвърлят въдиците си, те се закачат на тях. Гуадалахарските старици се движат винаги заедно, но бягат, щом като някоя от тях се удави, и никому ни дума не доверяват за това, което се е случило.

Гуадалахарските рибари се движат винаги поединично и спират, за да похапнат край брястовете. Енарес е мътна река, която се спуска през мрачни равнини и напират от мрачни планини. Тя води началото си от забравени по стръмните планински пътеки облаци. А в планината снегът стои на петна, тъй като земята е много черна и снегът никога не успява да я покрие напълно. Каква дебела сянка хвърля планината върху Гуадалахарското поле! Успява ли понякога слънцето да го огрее изпяло?

Три дни вървяха Алфануи и учителят. Житото зеленееше по нивите и учителят сякаш все повече се свличаше към земната твърд. Най-после той легна по гръб край едно заешко леговище. Нагласи се добре и подпря глава на един кълн жито:

— Алфануи, умирам!

Учителят говореше много бавно. Устните и клепачите на Алфануи потрепнаха. Стори му се, че някакъв пороен дъжд се сипеше в него самия. Коленичи до учителя си. Не можете да говори.

— Умирам, Алфануи!

Алфануи почувствува, че сълзите напират в ъглите на очите му, почувствува, че ручеите на плача и на гласа му търсят излаз.

— Умирам, Алфануи!

За първи път в живота си Алфануи избухна в плач и помисли, че ще се пръсне:

— Учителю, не умирай! Не умирай! Не умирай, учителю мой! Стани! Вдигни се от земята!

Хвана го под мишците и те опита да го повдигне, но не можа, защото учителят бе останал без сили и лежеше отпуснат.

— Стани! Стани!

Като разбра, че не може да му помогне, гласът на Алфануи замря отново, той закри лицето си и заплака.

— Алфануи сине мой, отивам в царството на белотата.

Настъпи отново мълчание, прекъсвано само от отчаяните ридания на Алфануи.

— Алфануи, ще се пренеса в царството на белотата, там където се сливат всички цветове.

— Не си отивай, учителю!

— Слушай, Алфануи! Всичко мое ти принадлежи. Ако се върнеш някога, мястото и това, което остана от къщата, са твои.

— Учителю, учителю мой! Няма ли да станеш? Да беше поне седнал! Не ме оставяй сам. Не съм виждал още да умира човек.

— Знаем, Алфануи, сине мой. Върни се при майка си!

— Не! Тебе обичам. Искам ти да живееш, учителю.

— Умирам, Алфануи! Вече не мога да говоря. Отивам в царството на белотата, там където се сливат всички цветове в един.

Учителят се вцепени и погледът му започна да гасне. Алфануи захлупи лицето си на гърдите му и заплака. Дълго стоя така, докато

почувствува на врата си милувката на една бавно вкочаняваща се ръка. След това шепата се затвори с голяма сила и сграбчи кичур от косите на момчето. Учителят престана да диша и Алфануи спря да плаче. Той вдигна изуменото си лице и когато изтръгна кичура коси от мъртвата ръка, видя, че между възлестите и синкави пръсти на учителя бяха останали няколко косъма.

Алфануи засипа учителя с малко пръст, отскубна стръкове зелено жито заедно с корените им и го покри напълно. После тръгна зашеметен по полето. На десетина крачки подплаши и вдигна някакъв заек и го проследи с поглед, докато той се загуби от очите му. Цял ден Алфануи броди по полето. Беше нощ, когато стигна до една дъбова гора и легна да спи на завет в шумата.

Показа се красива луна и освети дъбовете. Сребърният смок бавно се отпусна и се разви от китката на Алфануи, за да се нагрее на лунната светлина. Алфануи носеше в единия от джобовете си бронзовия гущер, а в другия жълтицата. С лице, огряно от луната, покрит с шума, за да се предпази от нощния студ, момчето спа в полето на Гуадалахара.

ШЕСТНАДЕСЕТА ГЛАВА

ЗА ТОВА КАК АЛФАНУИ СЕ ЗАВЪРНА В КЪЦАТА НА МАЙКА СИ, КОЯТО ЧИСТЕШЕ ЛЕЩА

Сутрешният влак! Дъбовата гора и земята потрепериха. Черната, тежко дишаща машина профуча и помете сухите листа, нападали върху релсите. Свежият утринен въздух тракаше с кастанетите си по прозорчетата. Влакът мина на пет метра от Алфануи и стоте безучастни, непознати профила зад стъклата пребродиха сънните му очи. Последният вагон вдигаше зад себе си вихрушка от прах и сухи листа. Събуди се уплашен и стреснат от дългото, забързано тракане, което оставяше след себе си простора, изтръпнал от празнота. Грохотът на влака разкъса тишината на две, а самотата на пожълтялата дъбрава бе прекосена от стоте сънни профила на прозорците.

Алфануи оправи косите си. Чувствуваше се освежен, сякаш токущо се беше окъпал в чисти и бистри сълзи. Потърси смока, жълтицата и бронзовия гуцер и спомените възкръснаха изведнъж смокът отново се беше навил около китката му.

Алфануи пое по железопътната линия на юг. През нощта стигна до една обширна, огряна от луната равнина. Приличаше на тъмно, бяло и зелено огледало. Ниско над земята се носеха гъсти мъгли.

На третата вечер Алфануи се добра до къщата на майка си. Безшумно дишащ, домът спеше, свил се под тъмните евкалипти край воденичния улей. Нишките на паяците и дървесните червеи замрежваха стряхата, а по ръба на комина танцуваше като въжеиграч духът на жаравата.

Алфануи се промъкна през прозореца и запали един светилник. Намери пясъчното си часовниче върху масичката в стаята си. Сините пясъчинки спяха в долния конус, също като пясъка в някое изоставено речно корито. Алфануи обърна часовника, пясъкът се събуди и започна да се сипе в тънка струйка. Той погледна още веднъж потока на сините пясъчинки и пред очите му проблесна слабото сияние на миналото. След това легна и угаси светлината.

Малко по-късно Алфануи чу някакъв шум, който идвате от друга стая. Стана от леглото и видя осветена врата в дъното на коридора. Отиде там и завари майка си да чисти леща. Тя не го забеляза, момчето се спри за миг на прага и се загледа в нея. После се приближи до масата.

— Сине! Кога пристигна? — Здравей, мамо!

Алфануи седна до майка си и започна да си играе с клечиците, семената и камъчетата, които тя отделяше от лещата. Седеше, облакът се на мраморната плоча и подпрял главата си с ръка. Докато разказваше за това, което му се беше случило, редеше от семената разни фигури и после ги разваляше. След това написа името си и каза:

— Мамо, наричай ме Алфануи.

Алфануи бе отсъствувал дълго време от майчиния си дом. Сега разпознаваше отново скърцането на гредите в кухнята, мравуняците между плочите, пукнатините по мрамора, фладеровите рисунки на дъските, вечно капещия месингов кран, очуканите гърнета и тенджери и всички други малки кухненски тайни. На една полица стояха подправките в бурканчета с надписи: червен пипер, шафран, чер пипер, кимион, канела, индийско орехче и др.

Алфануи си припомни еднообразния мирис на яхниите, които готвеше майка му. Видя глиненото гърне за мляко с гъст жълтеникав каймак и столовете от чамово дърво, побелели от дългогодишно миене и търкане. Котките мъркаха и дремеха с присвити очи по натоплените плочи край огъня. От време на време някоя стоножка пробягваше по тиганите, окачени по оджака на огнището. И всички кухненски шумове се сливаха в един, наподобяващ стърженето на дървесните червеи, а той си изкачваше по украсените с резба подпори към потъмнелия таван.

Алфануи се върна и седна натъжен на леглото, сякаш врани бяха свили гнездо в гърдите му. Седеше замислен, подпрял глава на ръцете си, и не виждаше нови картини в тъмнината, а само тъжни и празни сенки, сякаш очите му бяха превързани с черна кърпа.

Въобразяваше си, че дочува само недоловимия шум, с който сините песъчинки на изтеклото време преминаваха от единия в другия конус на пясъчния часовник. Пред очите му се мяркаха само тези сини песъчинки — подобни на песъчинки на дълъг самотен бряг — малък

бряг, обогрен само в един цвят и с един-единствен път между сините възвишения, сините жита и сините раковини.

СЕДЕМНАДЕСЕТА ГЛАВА

ЗА ЛЯТОТО, КОЕТО АЛФАНУИ ПРЕКАРА С ЖЪТВАРИТЕ НА ПОЛЕТО

Когато дойде време за жетва, Алфануи почна да излиза с мъжете на полето. Той яздеше малко магаренце и следваше жетварите. Те се спускаха по пътя между овощните градини, оградени с кирпичени зидове, над които се подаваха клоните, на овошките. Алфануи се движеше винаги последен, мълчалив и замислен, седнал върху куп дисаги, пълни със сърпове и храна. По време на жетвата Алфануи връзват снопци или пазеше вещите на жетварите. Един ден го накараха да приготви гаспачо, тъй като мъжът, който обикновено вършеше това, не беше дошъл на работа. Алфануи нарязва в глинената тава домати, хляба, пъпеша червените и зелените чушки, краставиците лука и пушна всичко това да плува във водата и зехтина. После огледа гозбата и преценявайки я по цвят, прибавяте едно или друго, за да стане вкусна. Когато мъжете се събраха за обяд, Алфануи беше вече приготвил гаспачото. То беше толкова вкусно и толкова се хареса на всички, че от тоя ден само той го приготвяваше. На похвалите на мъжете Алфануи отговаряше със свенлива усмивка, която едва пробягваше по тъжното му лице. Всички му казваха „напрани това“ или „направи онова“, „вземи“ или „дай“ и Алфануи винаги предугаждаше техните желания, но никой никога не се осмеляват да му каже нещо или да го попита за нещо, което не беше свързано с жетвата. Майка му го пращаше с мъжете, за да не го гледа как линеет и Алфануи вършеше всичко, което искаха от него. Вечерта се връщаше у дома, вечеряше и лягаше да спи, замислен както винаги, но с празен поглед, сякаш не виждаше нищо пред себе си. Така мина жетвата и след това вършитбата.

Очите на Алфануи блясваха от радост само тогава, когато се качеше на диканята и подкараше конете да препускат, плющейки с камшика. Понякога ги засилваше толкова, че диканята изскачаше от гумното и се тътреше, риейки с шиповете и кремъците си земята, но след това Алфануи подвикваше на конете с тънкия си и писклив детски глас и отново я оправяше. Застанал на диканята, той

изглеждаше толкова весел, че мъжете го оставяха да вършее и да обикаля колкото си ще, защото беше цяло удоволствие да го гледат как прав и оживен плющи с камшика и плаши конете, сякаш лятото е късо и няма да му стигне. Алфануи се въртеше на златното колело и като че ли искаше да накара денят да лети по-бързо от вятъра.

Дойде септември и прибраха житото в хамбарите и складовете. Воденицата, която се намираще наблизко до къщата на Алфануи, заработи и водата пееше по цял ден. Седнал на едно мостче над улея, Алфануи спускаше крака над водата и вторачваше поглед в течението. По цели часове той гледаше как се носят насам-натам, едва докосвайки водата, водните скорпиончета, как някакви червейчета, черни като топчици от блестяща глеч, оставяха след себе си зигзагообразни следи във водата.

Но пред очите на Алфануи се бе спуснало някакво було, остротата на погледа му беше притъпена и тон гледаше всички тези неща, без да ги вижда, без някаква мисъл да осеня ума му.

Понякога върху водата падаше евкалиптово листо и прегънато като лодка се понасяше към воденичното колело. Понякога разноцветни водни кончета кръжаха около краката на Алфануи по повърхността на водата. Алфануи виждаше по дъното на улея водорасли и бели и зелени камъчета. От време на време, влачени от течението, камъчетата се претъркулваха, а водораслите се разклащаха, прилични на добре сресани коси, развени от вятъра. Всичко това зовеше Алфануи към живот и се опитваше да го изкуси, да го събуди. Но Алфануи продължаваше да стои замислен и безучастен, далеч от всяка творческа мисъл, потънал в спомените за своя учител, за неговата къща и за Гуадалахара.

ОСЕМНАДЕСЕТА ГЛАВА

ЗА ТОВА КАК СНЕГЪТ РАЗСЯ ТЪГАТА НА АЛФАНУИ

През настъпилата зима Алфануи не се отделяше от огъня. Седнал на един пън, вляво от огнището, под оджака, той гледаше огъня, без да отрони дума. Огънят обръщаше лицето си към него. Огънят имаше уста и очи. Устата му с трески вместо зъби пращеше, говореше безспир. Над очите на огъня Алфануи виждаше лицето на учителя. Огънят говореше с древните си зъби. От него се раждаха класове, а след това сам той ронеше зърната на класовете. Всеки клас беше разказ, всеки разказ — усмивка. Огънят сипеше щедро своите разкази, сякаш пръскаше с пълни шепи зърна жито. Ехото на разказите спи в комините. Вятърът се мъчи да ги разпръсне. Огънят ги пробужда някъде дълбоко в погледа на Алфануи огънят събуждаше челото на учителя. Чисто чело. Алфануи слушаше често повтаряните разкази. Събираше житото в шепите си, разпознаваше гласа. Разпознаваше сред житото някогашните усмивки. По цели ноци. Нахлуваха носените от огъня разкази и изпълваха кухнята. Сега огънят се засилваше от само себе си, замираще сам, отново сам се разгаряше и сетне сам гаснеше. Алфануи гледаше и слушаше. Преставаше да гледа и вече не чуваше.

Една студена нощ, когато всички си бяха вече легнали, Алфануи остана сам до огнището. Въздухът в кухнята беше топъл, тежък, гъбест, подобен на шупнал зехтин. Той се мъчеше да се измъкне навън през пролуките и стените. Мракът в кухнята караше нещата да потънат в неспокоен и тежък сън. А горещината и задухът не даваха никому покой. Паяците, котките, червеите, мравките се раздвижиха сякаш против волята си. Те дращеха, лутаха се безцелно насам-натам, опитваха се да се доберат до студения въздух, които, подобен на хладни метални ками, проникваше през пролуките. Котките шареха възбудени, катереха се по столовете, по масата, по прозорците, въртяха се край стените на стаята и мяучеха тихо, тревожно. Алфануи огледа стаята, осветена от голям светилник. Стори му се сива, котките изглеждаха също сиви, огънат беше сив, покрит от гъста, мазна пепел.

Блестеше само въздухът в пролуките, през които проникваха камите на студа, готови да разрежат тази безформена гъста маса. Но недалеч от пролуките, камите, попаднали в прегръдките на горещината, се похабяваха, загубваха силата си, огъваха се и омекваха като восък. Алфануи стана и прилепи ухото си до един много тесен процеп в черчевето на прозореца. Усети тих и нежен полъх, мек, траен и плъзгащ се, като допир на студен чаршаф.

Алфануи отвори вратата на къщата. Светлината от кухнята се разля по полето, а кухнята като живо същество започна да вдишва нощния хлад дълбоко, продължително, с пълни гърди. Чуваше се как дълбоко поема дъх, как пие от свежестта. Алфануи бе застанал на прага. Навън снегът покриваше всичко.

Привлечен от светлината на кухнята, един заек се приближи до къщата и седна на задните си крака, пред вратата с лице към момчето. Сякаш някой удари Алфануи с камшик и той се втурна по снега. Заекът скачаше пред него безшумно и се премятеше през глава по снега. Те тичаха двамата към един гол хълм. Всичко беше побеляло. Облаците се бяха разнесли и грееше луна. Алфануи тичаше и дишаше на воля. Долу се виждаше вратата на кухнята, която приличаше на пещ с отвор към полето. Алфануи се отпрати към малка горичка от голи тополи, които в безпорядък забиваха клоните си в луната. Горичката се спускаше по стръмен скат. Сред гъсто разположените дървета Алфануи и заекът започнаха да се гонят, като кръжаха около тополите и сплитаха следите си по заснежената земя. После продължиха да тичат, пресякоха воденичната вада, стигнаха до мелницата, а оттам продължиха по друг хълм и навлязоха в друга горичка, като описваха нови и нови кръгове около къщата, която се издигаше долу в низината. Сега се намираха на обратната страна на вратата, така че светлината не се виждаше вече, но луната грееше силно. Те тичаха и тичаха, докато Алфануи напълни дробовете си със снежния въздух и му се насити.

Алфануи награби вързоп зелени и влажни пресни дърва, спусна се към дома си и ги хвърли в жарта. Те пръскаха искри и пушеха, изпускаха вода и дим и сякаш отказваха да горят. Накрая се запалиха със студен и метален пламък, блесна ясна и млада светлина, която непрестанно и весело се движеше, и напълни цялата кухня. Котките, паяците, дървесните червеи и мравките се разбягаха.

Алфануи, застанал прав до огнището, погледна през широко отворената врата и видя, че се съмва над заснеженото поле.

ВТОРА ЧАСТ

ПЪРВА ГЛАВА

В КОЯТО ЧИТАТЕЛЯТ СЕ ЗАПОЗНАВА С ЛИЧНОСТТА НА ДОН САНА

Мадрид. Дон Сана Марионетката, оня с косите от кремави върви, с широката си и проста усмивка, подобна на резен диня. Дон Сана, който танцуваше по масите и по ковчезите „Трака, трака, трака, трака, трака, тра“ живееше в онези времена, когато по балконите на Мадрид имаше още саксии с мушкато, сергии с лули в Монклоа, а по незастроените места в Гиндалера пасяха стада къдриви овци. Те закачаха тежките си руна по храстите, търсеха трева сред купищата строителни отпадъци, блееха по съседните къщи. Понякога се вмъкваша в дворовете и унищожаваша магданоза. Едно зелено стръкче магданоз през лятото, израснало в напоената с влага сянка на дворовете, край прохладните прозорци на приземните етажи. Друг път прегазваха чаршафите и ризите, проснати да се сушат на тревата, или минаваха през розовия комбинезон, прилепнал към земята като весела сянка на хубаво момиче. Да, в тези именно времена живееше дон Сана Марионетката.

Дон Сана беше хубав, мек и засмян, плосък и с широки и ъгловати рамене. Гръдният му кош имаше форма на трапец. Носеше бяла риза, дреха от зелен фланелен плат, връзка, вързана на възел, светъл панталон и червени обуца на малките си крачета на танцър. Такъв беше дон Сана Марионетката, дон Сана, който танцуваше по масите и ковчезите. Той се събуди един ден, окачен в прашния склад на един театър, до една госпожа от осемнадесетия век с много бели букли и лице, подобно на рога на изобилюето. Госпожата, въпреки че бе танцувала с него по парижките театри, не се събуди, тъй като не беше толкова темпераментна. Дон Сана се измъкна през едно малко прозорче, излезе на покрива и в продължение на няколко дена се разхождаше по керемидите, като танцуваше и плашеше хората, които живееха по таванските етажи и мансардите.

Дон Сана чупеше вази с един замах на ръката и се подиграваше с всичко. Гласът му беше неприятен, сякаш някой кършеше сухи тръстики. Говореше посече от всички други и се напиваше в кръчмите. Когато губеше на карти, хвърляше ги и не се навеждаше да ги прибере. Мнозина бяха опитали неговата суха дървена плесница. Мнозина бяха слушали неговите отвратителни песни и всички го бяха виждали да танцува по масите. Обичаше да спори, да ходи на гости. Танцуваше в асансьорите и по стълбищните площадки. Разливаше мастилници, удряше по клавишите на пианата с коравите си дървени ръчички облечени в ръкавици.

Дъщерята на един продавач на плодове се беше влюбила в него и му подаряваше кайсии и сливи. Дон Сана пазеше костилките от плодовете и така я караше да си мисли, че я обича. Момичето плачеше, ако се изнижеха няколко дни без той да се мерне по тяхната улица. Един ден дон Сана я заведе на разходка. Дъщерята на продавача на плодове, с все още безкръвни устни, подобни на дюли, целуна протодушно смеещия се резен диня. След това се прибра в дома си разплакана и без да каже никому нищо, умря от огорчение.

Дон Сана често се разхождаше из покрайнините на Мадрид и ловеше малки и мръсни рибки в Ман Санаредес. После запалваше огън от сухи листа и ги пържеше на него. Спеше в един пансион, където никой друг не отсядаше. Всяка сутрин, след като се обуеше, караше да му лъснат червените обувки. Закусваше с голяма чаша какао и се връщаше чак през нощта или призори.

Дон Сана работеше в една фабрика за шоколад и никой не можеше по-добре да бърка шоколадената като от него. Ръцете му бяха направени сякаш само за това. Те приличаха на дървени аршини и пръстите му бяха направени и неподвижни, слепени помежду си, и едва очертани. Работеше с шеметна бързина; взимаше кашата, разбиваше я и я подхвърляше във въздуха като никой друг. Движеше се като фокусник, сякаш се намираше на циркова арена, и то така бързо, като че ли само той работете в цялата фабрика. Управителят не беше имал досега такъв работник и шоколадът, разбиван от дон Сана, стана навсякъде известен. Толкова известен, че пуснаха в продажба пити шоколад, които нарекоха „Дон Сана“. Шоколадът бе толкова равномерен и плътен, че при отчупване имаше мидовиден лом. Този шоколад спечели златен медал на Световната изложба в Барселона. Благодарение на него акционерно дружество „ЛА САБРОСА“ постигна такъв голям успех, за какъвто неговият скромнен главен директор не смееше дори да мечтае. Дружеството разшири своите цехове, увеличи стократно печалбите си. И ето че в най-благоприятния момент дон Сана реши да напусне дружеството под предлог, че ръцете му се напукват при разбиването на шоколадената каша. Не помогнаха молбите на главния директор, нито тези на управителния съвет, в който участваше и самият дон Сана. Той се покачи на масата и пред възмутените му членове изтанцува своя танц и после, без никой да е в състояние да го задържи, тръгна и си отиде.

С големи мъки предприятието успя да поддържа в течение на няколко месеца доброто си име като фалшифицираше питата „Дон Сана“, но купувачите не се поддадоха на измамата и скоро акционерно дружество „ЛА САБРОСА“ пропадна, затвориха цеховете му и бе обявено във фалит.

Сега дон Сана се разхождаше по улиците без каквито и да е задължения и се оставяше да го водят червените му обувки без никой и нищо да може да го спре. В онези времена, когато мушкатото цъфтеше

по балконите, когато в Монклоа имаше сергии с лули и стада от къдрави овце пасяха по незастроените места в Гиндалера. Дон Сана Марионетката, за когото из Мадрид се носеше тъжна слава, извърши още много други неща, от които нито едно не заслужава да бъде споменато.

ВТОРА ГЛАВА

В КОЯТО СЕ РАЗКАЗВА КАК АЛФАНУИ ПРИСТИГНА В ГРАДА И КАКВИ ВИДЕНИЯ ПОРОДИ ТОЙ У НЕГО

Алфануи носеше жълта риза и черен костюм с къси панталонки. Когато половин час преди залез-слънце една жена му каза: „От ъгъла на този зид се вижда вече Мадрид“, той свали сандалите и obu белите чорапи и лачените си обувки, които носеше в торбата. Зидът беше много висок. Над него се подаваха кипариси. Като стигна до ъгъла, видя пред себе си оградена с дръвчета алеи, която се спускаше към реката. От другата страна на реката се простираше градът.

Градът изглеждаше виолетов. Губеше се в синкав дим. Проснат на земята под ниското небе, той приличаше на огромна настръхнала кожа, гръб на животно, покрит с червеникави кубически люспи и квадратни кристални лещи, които трептяха и отразяваха залеза, сякаш бяха най-тънки пластинки кована мед. Излегнал се пред Алфануи, градът дишаше бавно. Плоско и тъмно небе, подобно на обърната наопаки равнина, затискаше със своята виолетова плоча града. Той беше лилав, но човек можеше да го види и розов.

Градът беше розов и се усмихваше сладко. Очите на всички къщи бяха обърнати към залеза. Лицата им бяха неподправени, без мазила и украси. Стрехите примигваха. Разположените по-високо къщи подпираха брадичките си на раменете на тези, които се намираха под тях, и така изглеждаха наредени като на етажерка. Някои от тях затваряха очи за сън. Светлината продължаваше да огрява лицата им и по устните им пробягваше усмивка. Слънцето залезе. Долетяха птици с огромен сив воал в човките си. С вълнообразни движения той се спусна над града и го покри.

След залеза въздухът придоби свойствата на дестилирания спирт. Контурите режиха, като да бяха кристални. Пушекът, воалът, бяха като петно върху леща, което променя цветовете си, но не замъглява очертанията. Дестилираният спирт вдъхваше живот на всичко: правеше го по-чисто, по-прозрачно. Сега Алфануи видя пред себе си четири акварелни фасади: зелено-жълта, портокалова, морскосиня и

розова. Само четири високи фасади, без да личат очертанятията на самите къщи или стрехи, залепени една за друга, с прозорци, отворени от край до край. Вратите бяха нови и сякаш някой се грижеше да ги затваря. Грамадно парадно стълбище, странно чисто, както всичко останало, водеше към четирите фасади. Те се намираха в подножието на някакъв хълм и един нов път минаваше през тях. Успоредни на реката, точно срещу алеята, тези четири фасади изглеждаха весели и същевременно уединени. Алеята минаваше по-ниско и не беше оградена с тополи, а с явори и акации. Беше прашна. Нисък парапет ограждаше реката. Тя беше незначителна, със съвсем малки островчета от черен наносен пясък, покрити с какви ли не мръсотии, по които растеше рядка тревица. Почернели и сякаш оцавени котки с подути кореми, бяха заседнали край тях и стърчаха над повърхността на водата. Откъм страната срещу течението тези островчета бяха снабдени с гребени от колове, които задържаха между зъбците си всички тъжни неща. Един малък мост от ръждясало желязо прехвърляше реката. Няколко парчета от перилото литнаха и железата му висяха превити като клони над реката. И от другата страна на реката имаше явори и акации. По-нататък се виждаха няколко овощни градини, строежи и насипи. Цареше безредие и нищо започнато не беше завършено. Уличките се очертаваха по-ясно едва там, където започваше градът. Алфануи беше все още сам. Върху къщичка, разположена на една градина, видя надпис: „Алея на меланхоличните“. Алеята, посипана с червена сгурия от локомотивни пещи се губеше сред хаоса на насипите. На края ѝ се виждаше вагонетка и релсов път. Отстрани на алеята растяха къпини и диви маслини, които я отделяха от зеленчуковата градина. Градината бе разположена с около метър и половина по-ниско от алеята и сред мръсната вода растяха в добре подредени лехи глави зеле и салати, зелени като изумруда. По средата на алеята се издигаха четири големи и стари тополи, по чиито клони спяха много птици. До една развалина Алфануи видя ниска кръчма. На стената пишеше:

„ФЕРМАТА“
ВДОВИЦАТА НА БУЕНАМЕНТЕ
вина и закуски

За да не се прекъсва надписът, буквата Р от „Фермата“ бе изрисувана върху водосточната тръба. Кръчмата имаше вътрешно дворче. Алфануи се надигна на пръсти и погледна през зида. В двора растяха няколко дръвчета, а гладката и прашна земя бе напръскана с вода. Имаше няколко сгъваеми маси, край всяка една от тях по четири тъмнозелени сгъваеми стола. Дъските на масите се бяха наметнали и стърчаха пирони. В единия ъгъл на двора се виждаха няколко опънати телени жици. По тях се виеха пълзящи растения и образуваха малък растителен навес. Стъмни се. Алфануи слезе от зида и се послуша. От кръчмата се носеше песен.

ТРЕТА ГЛАВА

ЗА ТОВА КАК ДОН САНА И АЛФАНУИ СЕ ЗАПОЗНАХА, СЛЕД КАТО СЕ МРЪКНА

Нощем Мадрид се осветяват от множество червени светлини, които се надигаха като изпарения към морскосиньото небе. На дъното на Ман-Санарес синьото и червеното се сливаха. Алфануи видя, че в коритото на реката под черната вода лежи аметист. Той беше така шлифован, че имаше хиляди плоскости. Мадрид със своите лачени обуца приличаше на аметист. В най-близката плоскост на аметиста се оглеждаше алеята. Дърветата бяха обърнати с короните надолу, а листата им, осветени от електрическа крушка, която висеше на висок, гол стълб, изглеждаха морави.

В Мадрид бяха на мода лачените обуца. В дървените къщи имаше много хлебарки. Река Ман-Санарес приличаше на тях. Движеше се като хлебарка, с аметист на гърба, който пречупваше светлините навътре. Ако се случеше някой да стъпи на нейните тинести островчета, те сигурно щяха да изпукат така, както пукат хлебарките, когато ги натиснеш с крак. Мадридските госпожици не обичаха хлебарките. Във всички вестници имаше обяви за средства против хлебарките. Истинска натрапчива идея. Заедно със средствата против хлебарки се рекламираха бои за обуца. Други обяви нямаше. Лачените обувки блестяха, но хлебарките не намираха. Нахлуваха в кухните и под всяка тенджерата имаше по една хлебарка. Когато модата на лачените обувки отмина, изчезна и страхът от хлебарките. Никой вече не си спомняше за тях. Вестниците рекламираха нови стоки.

Алфануи видя, че по повърхността на аметиста пламна огън. При светлината на огъня дърветата придобиха зеления цвят, който имаха в действителност. Алфануи надигна поглед от реката и погледна към алеята. Пет момчета, мушналия ръце в джобовете, бяха заобиколили някакъв огън. Приближи се до тях и хвърли, както беше обичай в Гуадалахара, съчка огъня, за да му разрешат да приседне край него. Алфануи помисли, че ще го поздравят, но те само му направиха място и продължиха да си говорят за някакви особени неща. Алфануи

не разбираше разговора им. Чуваше фразите, но не разбираше за какво стана дума. Момчетата говореха бързо, едно след друго, без да се прекъсват. Говореха с много съкращения и всичките им думи бяха двусрични. Най-после му показаха един сачмен лагер. Алфануи разбра, че говореха за него. Не беше виждал никога подобно нещо и му обясниха какво е. Разбра, че сачмените лагери са по-добри от ролковите, но че понякога се стопяват. Говореха си, че искат да си направят количка. Разправиха му как се прави и колко е хубаво да се спускаш по нанадолнище с такава количка с малки колелца, каквато Алфануи никога не беше виждал. Но най-много му хареса това, че сачмите се стопявали и че после за нищо не служеха.

Огънят угасна и момчетата тръгнаха да си ходят. Едното от тях носеше връзка бяло цвекло.

— Тръгваш ли си и ти? — запитаха момчетата.

— Не. Ще остана — отговори Алфануи.

— Сбогом, приятелю!

— Сбогом!

Никой не го попита за името му и никой не носеше къси панталонки като него.

Слаба светлина се процеждаше пред пролуките на кръчмата. Едно куче мина бързо по моста. Беше мършаво, с налудничави очи и забележеше ли някого, заобикаляше го отдалече. После забави хода си и започна да души под електрическата крушка. Накрая изръмжа недоволно и легна върху един вестник под стълба. Алфануи се отправи към кръчмата и влезе. Всички се обърнаха към вратата. Тук беше и дон Сана, седнал на високо столче.

— Добър вечер, — вдовицата на Буенаменте изгледа Алфануи от глава до пети.

— Здравей, красавецо.

В кръчмата имаше още четирима мъже — трима на масата на дон Сана и един край тезгяха. Всички държаха чашите си в ръка. Дон Сана стана и се приближи нахално до Алфануи.

— Какво правиш тук, бледо момче?

Докато го разглеждаше, кривеше глава настрани и Алфануи не му отговори.

— Как се казваш?

— Алфануи.

— И как още?

— Само Алфануи.

— Изглежда, че си провинциалист. Знаеш ли някакъв занаят?

— Майстор препаратор съм.

Дон Сана се смути. Алфануи го гледаше, като да бе птица. Дон Сана беше по-нисък от него.

— Работил съм и аз, но се изморих. Два, три, четири занаята. Ортопедист в Еспос и Мина. Правех шоколад, бях танцьор. По си струва да бъдеш танцьор любител, отколкото професионалист в други занаяти. Танцуването най ми приляга, животът е усмивка, момче. Изглеждаш печален. Защо си толкова мрачен?

Една маймуна, вързана с верижка в ъгъла, пригласяше на думите на дон Сана с пресилени и пискливи изблици на смях. Тя се движеше бързо насам-натам, хвърляше се по пода, преструвайки се, че ще се пръсне от смях. После, в очакване на следващите думи заставаше мирно, готова пак да се изкиска.

— Въпреки всичко ти си ми симпатичен. Какво търсиш?

— Пансион.

— Ела в моя. Ще видиш колко е добър. Ще те заведе. Дай си ръката, бледо момче, ще станем приятели.

Дон Сана протегна ръката си, Алфануи я пое и се учуди:

— Но къде ти е ръката? Това не е ръка.

Дон Сана се притесни отново. Маймуната избухна в смях, подобен на крясък, и се обърна към останалите посетители, показвайки гротескните си, мръсни и сбръчкани ръце. Всички се засмяха скришом на дон Сана. Но този път той не остави нещата без отговор:

— Сега ще видиш дали това е ръка.

Той се запъти към маймуната, която се беше подиграла в очите му. Тя се сви, примряла от страх, и дон Сана ѝ стовари страшна плесница. Маймуната изпищя и заплака. Кръв прокапа от носа ѝ. После той се върна, застана посред стаята и каза на Алфануи.

— Ей сега ще тръгнем. Искаш ли чаша вино?

— Не.

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

ЗА СЕНЬОРИТА ФЛОРА И ЗА НЯКОИ ДРУГИ ДРЕБОЛИИ

Алфануи отвори прозореца на стаята си. Над мадридските балкони сияеше ведро утро. Беше празник. Алфануи погледна нагоре. Стряхата почти допираше прозореца му. Гредите бяха боядисани с кафява избеляла боя. Приличаха на напукани трупчета. Върху тях бяха наковани дъските, които носеха керемидите. Те се бяха изметнали от дъждовете. С течение на времето всичките им чепове бяха изпаднали, а помежду им имаше пролуки, в които се криеха геконите. Алфануи си спомни за геконите у дома, които на свечеряване излизаха на лов за мухи, надавайки тихи писъци. Спомни си как танцуваха по стените, подвижни и отвратителни. Но все пак, помисли си Алфануи, въпреки мръсния им син цвят и брадавиците по тях, те са по-красиви от гущерите. Те имат широко отворени очички, които също като бухалите въртят на всички страни. Главата им е плоска и груба. Лапичките им приличат на нанизани един до друг мънички кръгове или по-скоро лещени зърна. Любители на мрака, те лениво се измъкват привечер, сякаш все още протягайки се и търкайки си очите след сън. След това бързо се разсънват и се превръщат в най-чевръстите, най-пъргавите катерачи, другари на паяците, с които всяко лято си поделят богатата плячка мухи. За тях най-добро скривалище са подкожурените мазилки. Те се крият в тях между варта и тухлите. Никой не знае колко красиво са оцветени, защото след като оберат праха от таваните, те целите посивяват. Все едно че са навлекли раса на калугери отшелници. Но ако в деня на смъртта им се случи да останат изложени на припек, от коремчетата им се процежда чудно красив жълто-зелен сок, който мирише на сено, смокини и мускус, същински мирис на свитост. Геконите се раждат бели и треперят като млади гълъби. После, също като сърничките или глиганчетата си променят цвета и се обагрят с тъмни бои, докато накрая, стигнали зряла възраст, те изхлузват калугерските си одежди и се отправят към своите скривалища. Колко много гекони имаше в къщата на учителя, колко много в къщата на

майка му! Вечни спътници на нощния пазач, те се появяват когато при залез-слънце се спусне студената тръпка на нощта.

Алфануи погледна към отсрещната къща. Върху керемидите лежеше мъртво плюшено мече, завряло муцунка във водосточния улей. То сякаш беше умряло от жажда по време на последната лятна суша, докато бе търсило капка вода, бродейки по знойните и безучастни...

Алфануи плъзна погледа си по свещената фасада и попадна на един изрисуван прозорец. Но този прозорец не беше като другите фалитни прозорци, които поне през определен час на деня изглеждат истински: тогава когато тяхната изрисувана сянка съвпадне с тази на ниските прозорци. Този прозорец никога не изглеждаше истински, защото... му бяха обратни. Беше изписан със зелена и кафява боя и рамката му изрисувана с всички подробности и украси, наподобяваше напълно тези на по-щастливите му събратя. Но все пак дъждът я беше обезцветил и боите ѝ вяло се стичаха по стената.

На този прозорец беше нарисувана на една жена, сложила ръце на перваза. Тази жена очакваше жених. Беше на около четиридесет и пет години и плътта ѝ беше вече отпусната. А може би чакаше така още от петнадесетгодишна. Една сеньора, розова и лилава, която все още не беше облякла в черно своята плът и своите чарове, която, макар и да приличаше на окапваща роза, очакваше жених с избледняло червило и изкуствена усмивка, горчива като гримаса. От дъжда гърдите ѝ се бяха свлекли по стената и сега висяха печални на около педя от предишното им място. Устремила поглед през празното място между две високи къщи, тя гледаше на юг, към Пинто и неговите изгорели от слънцето поля, към железопътната линия, която свързваше Мадрид с Толедо. Тя гледаше пожълтелите житни поля и белите къщички, огрени от игриви слънчеви лъчи, там където момичетата се женят на осемнадесет години. Мечтаеше за дворците, градините и алеите на Аранхуес и за Тахо, този навъсен благородник, за напоителните канали и за буйната, весела вода, която лудува и пада в шлюзовете. За мощните градинари, които отварят и затварят с големи лостове саваците. За плодородните и грижливо обработвани полета. Тя чакаше, чакаше, а дъждът все повече измиваше лицето и мантията ѝ от синя вълнена дантела. Времето се плъзгаше като светла сянка по лицето ѝ, замазваше чертите му, сливаше го с прозореца, със стената, с вятъра. Времето! Да, времето! То я превръщаше в смътен призрак, прикован върху стената,

смачкваше я като цвете, загубило всяка надежда, а междуременно зарзаватчийките усмиряваха с кръсъци своята многобройна челяд и я учеха на ум и разум, раздавайки наляво и надясно плесници. Докато я чакаше, на улицата се продаваше чесън, праз, лук, моркови, които после насищаха въздуха с просташка миризма на яхнии. Колоездачите, свиркайки с уста, си пробиваха път из тесните улици сред шпалир от слугини, нарамили пазарски кошници. Техните закръглени форми сякаш сами подканяха мъжете да ги щипят. Докато сеньората чакаше, всички крещяха и се движеха в някакъв груб и недодялан свят, изпълнен с махленски сплетни и гръмък смях.

О, ако този прозорец не беше се различавал от истинските! Не щеше ли тогава да дойде при нея стройният, облечен в черно толеданец, със златен ланец на жилетката, с била риза, с висока закопчана яка и елегантна шапка? Ах, колко различна щеше да бъде съдбата ѝ ако този прозорец не издаваше същината си с обратните си сенки!

Изрисуваната сеньора, розова и лилава, със своята мантия от синя вълнена дантела, продължаваше да гледа към Пинто. Към прегорелите от слънцето листа, към железопътната линия за Толедо. Тя гледаше и чакаше със своята изкуствена усмивка. Казваше се Флора. Госпожица Флора. Каква печал!

ПЕТА ГЛАВА

ЗА СТРАННИЯ ПАНСИОН НА ДОНЯ ТЕРЕ И ЗА НЯКОИ ДРУГИ ПОДРОБНОСТИ

Пансионът представляваше малък апартамент, който гледаше към тъмен, пълен с кафези за храна вътрешен двор. По всички етажи между прозорците бяха опънати телове за простиране на пране. Понякога се случваше всички съседни да проснат едновременно прането си. Тогава целият двор се изпълваше от земята до небето с чаршафи. Приличаха на точени кори за баница. Интересно е, че в такива дни светлината все пак стигаше до най-долните етажи, защото чаршафите, които бяха най-горе, поемаха слънчевата светлина, която се плъзгаше по покрива, предаваха отражението ѝ на чаршафите от подолния етаж; те от своя страна я подаваха на тези под тях и така, по този сложен път, светлината се плъзгаше безпрепятствено, но не съвсем гладко от чаршаф на чаршаф и стигаше до партера, осветявайки целия вътрешен двор. Колко лесно се оставяше светлината да бъде подмамена от чаршафите! Тя огряваше най-горните от тях и след това не можеше вече да се отскубне от тази пързалка, продължавайки да пада като в някакъв капан, за да стигне някак до дъното на мръсния, тесен и сив двор! Но най-забавният момент настъпваше, когато някой отваряше вратата на коридора към улицата. Тогава през него се понасяше въздушна вълна, която нахлуваше в двора, вдигаше вихрушка, повличаше със себе си чаршафите, които се издигаха нагоре като огнени езици или като подгонено стадо гъски, мъчейки се да се освободят от теловете. Но нито веднъж по време на тези редки вихрушки чаршафите не успяха да се отскубнат. Случваше се обаче нещо друго, колкото и необяснимо да бе то. Сред тази страшна бъркотия чаршафите сменяваха местата си. След вихрушката всеки чаршаф заемаше първото намерено свободно място, също както правят децата в училище, когато в класната стая влезе неочаквано учителят. В такива случаи всички съседни тръгнаха да търсят чаршафите си, като се мъчеха да ги разпознаят в голямата бъркотия. И разбира се, често избухваха караници, защото имаше и здрави, и износени, и скъсани

чаршафи. Къщата беше триъгълна. Напречният и разрез представляваше правоъгълен триъгълник. Що за идея! Гледан от улицата, острият ъгъл, който се извисяваше високо нагоре, приличаше на нож. По хипотенузата на триъгълника се издигаше задната тухлена стена на къщата, неизмазана и без прозорци, изградена сякаш на един дъх догоре. На двата катета имаше прозорци, а правият ъгъл съвпадаше с ъгъла на две улици. Дървена стълба с железен парапет и дървена ръкохватка свързваше етажите. Последната пръчка на перилото на най-горния етаж завършваше със стъклена топка. Входната врата на пансиона беше скосена, тъй като площадката имаше лек наклон към стълбището. Когато се появи този наклон, вратата започна да не приляга в разкривената рамка. Направиха нова врата и ѝ дадоха ромбоидна форма, за да се затваря както трябва. Това предизвика нови усложнения, защото при отваряне долният преден ъгъл на вратата опираше в пода. Тя стигаше до едно място и оттам не искаше да се помръдне. Наложиха се да я повдигнат на пантите и да поиздълбаят дъските на площадката. След като направиха всичко това, вратата вече се затваряше добре, но все пак преди това трябва да рендосат малко и вътрешната страна на горната част на рамката, защото след като повдигнаха вратата тя не прилягаше добре в тази част на рамката. Всичко това направи един дърводелец от Аточа, който се казваше Андрес Гарсия.

На вратата имаше шпионка от позлатен месинг, който приличаше на кръгъл резен лимон. Когато шпионката беше отворена, приличаше на малтийски кръст, тъй като имаше осем сектора, от които четири бяха подвижни, а останалите четири неподвижни. Гледаше се през четирите подвижни сектора. Устройството на шпионката беше като това на прозорчетата на печките. На вратата беше закачена емайлирана табелка с надпис: „Пансион «ТЕРЕСА»“.

В средата на апартамента се намираще столовата с четвъртита маса, покрита с кафява кадифена покривка, украсена с релефни цветя. В средата на тази маса неизменно стояха шишенцата със зехтин и оцет, сякаш те бяха най-важното нещо в къщата. Тези шишенца приличаха по-скоро на някакви реторти, кръстосани помежду си и свързани в основата с две големи стъклени капки. Дясното шише сочеше наляво, а лявото надясно. Това объркваше винаги дон Сана и когато той искаше да си сипе оцет, сипваше си зехтин и обратно, но повече се сърдеше,

когато сипваше оцет вместо зехтин, отколкото когато сипваше зехтин вместо оцет. В такива случаи казваше, че погрешно са поставили пред него шишенцата, че той бил свикнал зехтинът да бъде вдясно, а оцетът — вляво, или обратното, в зависимост от това дали се гледа от една или друга страна. Дон Сана казваше веднъж едно нещо, друг път обратното и стопанката обикновено му отговаряше:

— Няма ляв и десен чорап. Всеки чорап можеш да обуеш, на който си искаш крак.

В тази стая имаше бюфет с витрина, където стояха чашите и сервизите. Тъй като едното стъкло беше счупено, никога не отваряха витрината, а вадеха всичко през счупеното стъкло. Имаше също ниска лампа с камбановиден абажур с ред ресни от червени нишки и ред стъклени тръбички, които непрекъснато се люлееха и танцуваха, свирейки някаква пасторална мелодия, защото звънтяха като стадо овце с хлопатари. Сенките им кръжаха по стената и човек добиваше чувството, че цялата стая се люлее. На бюфета стоеше тенекиена кутия, върху която бе възпроизведена картината на Веласкес „Пияниците“. Кутията беше от дюлев мармалад, но сега слагаха в нея копчета. Тя плашеше много гостите. Малко след като я отвореха, чуваше се силно щракане тъй както тенекиеният капак, сплеснат от натиска, се връщаше към първоначалната си форма.

Други помещения, достойни за отбелязване, бяха банята и слугинската стая. Последната беше разположена в острия ъгъл. Прислужницата беше жена на около четиридесет години, висока и слаба, и носеше винаги по косата си ролки, освен в неделя, когато излизаше в града. Имаше рядка коса и ставаше редовно среднощ по нощница и със свещник в ръка, за да се огледа в огледалото.

И всеки път, щом се видеше така грозна, протягаше ръце и почваше да дращи огледалото. После се мушваше отново в леглото и заспиваше блажено с усмивка на уста. Казват се Силвестра и ѝ викаха Силве, тъй като в Мадрид не се употребяваха никога думи с повече от две срички.

Ваната служеше на зеленчукова градина. Беше пълна почти до горе с пръст и в нея растяха три зелки. Градината се напояваше отлично. Имаше поливни и разпределителни вади и трябваше само да се отвори кранът. Трите зелки бяха съвсем бели, тъй като в банята проникваше съвсем малко светлина, а както е известно, растенията се нуждаят от слънце, за да стана зелени. Но тъй като не им липсваше вода, зелките растяха много бързо и всяка седмица откъсваха по една, но на нейно място незабавно израстваше друга. Зелките растяха зиме и лете, есен и пролет. В банята имаше и една коза, вързана за дръжката на вратата. Тази коза стоеше неизменно на едно и също положение, опънала крака, протегнала глава, вперила поглед в зелките, обтегнала с всички сили въжето. Когато някой влезеше в банята, вратата, дърпана

от козата, се отваряше съвсем лесно. В такива моменти козата показваше голямо доволство и си въртеше опашката като куче, защото се приближаваше до зелките и си въобразяваше, че ще я пуснат да ги изяде. При отворена врата стоеше в същата поза, но вече малко по-близо до зелките. Да се затвори вратата също не представляваше трудност, защото подът беше много гладък и щом като човек дръпнеше вратата, козата се подхлъзваше и се връщаше в предишното си положение. Наричаха тази коза Щампа, защото не се мърдаше от мястото си и бе като щампосана в банята. Млякото ѝ беше доста блудкаво.

ШЕСТА ГЛАВА

В КОЯТО ДОНЯ ТЕРЕ РАЗКАЗВА ЕДНА ИСТОРИЯ ЗА БАЩА СИ И ЗА ЧУДАТОСТИТЕ НА СИЛВЕ И НА ДОН САНА

Доня Тере беше дребна на ръст женица с прошарени коси. Отнасяше се внимателно към своите гости и беше много симпатична. Една вечер, когато дон Сана закъсня много, Алфануи остана с нея и си разговаряха надълго. Беше вдовица. Мъжът ѝ бил учител. Негова била единствената книга в къщата. Подвързията ѝ беше с портокалов цвят и на предната корица бе изобразено момиче, което духа едно глухарче. Пухът, откъснат от плодника, хвърчеше на всички посоки. Книгата се наричаше „Petit Larousse Illustre“. Картинките в книгата забавляваха много Алфануи.

Собственицата на пансиона му разказа една история за баща си. Те били от Куенка. Там тя се запознала с мъжа си. Баща ѝ бил земеделец и притежавал малко земя. Един следобед, така както орал, заспал. И тъй като той не обърнал ралото, воловете продължили да вървят и излезли от нивата. Баща ѝ вървял след воловете, сложил ръка на ръчката на ралото. Вървели на запад. Не спрели и през нощта. Минавали през бродове и планини, без баща ѝ да се събуди. Движели се по течението на Тахо и стигнали Португалия. Той все не се събуждал. Някои хора забелязали този мъж, който вървял след воловете и оставял след себе си дълга, права бразда, която минавала покрай планини и през реки. Никой не посмял да го събуди. Една сутрин стигнали морето. Прекосили крайбрежните пясъци. Воловете навлезли в морето. Вълните се разбивали в гърдите им. Когато водата стигнала до кръста му, човекът се събудил. Спрял воловете и престанал да оре. В едно съседно селище попитал къде се намира и след това продал воловете и ралото. Прибрал парите и по браздата, която оставил след себе си, се върнал у дома си. Същия ден направил завещанието си и умрял, заобиколен от домашните си.

Доня Тере дошла с мъжа си в Мадрид, където наели тази къща. След неговата смърт отворила пансион. Алфануи обичаше да слуша истории за живота на хората. Той наблюдаваше как доня Тере движи

устата и очите си, как спокойно разправя спомените си и докато тя говореше, струваше му се, че изживява времето, през което се бяха случили тези неща. Алфануи обикна доня Тере, която така мило му разказваше своите спомени, своя живот, сякаш този живот не беше друго освен стая от къщата ѝ като всички други и тя със свойски и сърдечен жест канеше госта: „На ваше разположение е, използвайте я както искате“.

После говориха за дон Сана. Доня Тере предупреди Алфануи да бъде внимателен с него:

— Той не е човек за вас — каза тя.

Доня Тере поднасяше всяка вечер подлютени скумрии. Но нейните подлютени скумрии бяха по-лютни от които и да било други. Силве ги пържеше, пеейки едно танго от Карлос Гарде. Винаги същото танго, което започваше така:

„Сбогом, красива птичко...“

Силве беше всякога в добро настроение, но понякога я обладаваше дух на противоречие. Доня Тере, вместо да се сърди, ѝ прощаваше и я успокояваше с усмивка и благи думи. Алфануи разбра, че козата и зеленчуковата градина бяха, така да се каже, дело на Силве. Тя беше довела козата от село със себе си и от време на време напомняше за това на господарката си, сякаш искаше да подчертае, че по този начин спасява пансиона от разорение. Силве наистина вярваше на това, което казваше, и доня Тере я оставяше да си живее с тази вяра.

— Алфануи, дете бледо — имаше навик да казва дон Сана, — хората са глупави и невежи. Ти ми харесваш, защото приличаш на мене.

Понякога излизаха на разходка. Дон Сана му разкриваше тайните на Мадрид. Един ден отидоха на гарата, за да погледат заминаването на влака. Около един час преди да тръгне, започнаха да прииждат хора с куфари и плетени кошници. Мъже, жени, деца. Повечето жени бяха забрадени с кърпи и в движенията им се чувстваше припряност и страх да не изпуснат влака. Нищо друго не ги интересуваше и загрижеността им беше прекалена. Разпореждаха се за всичко предварително:

— Ти се качваш пръв! Ти ще му подадеш куфарите през прозореца! Ти ще поемеш детето от мене! Ти ще заемеш места! Ти...

В залисията майки забравяха децата си. Тези жени приличаха на мравки.

Скоро влакът се напълни и изпращачите останаха на перона. Последваха всеобщи дълги прегръдки. Някой плачеше. Влакът изсвири и тръгна, а изпращачите махаха с кърпите си, докато се скри от погледа им.

Друг път се разхождаха по една улица в предградията и видяха обширно незастроено място, разположено под нивото на улицата и осеяно с купища ръждясали железарии. Имаше водни резервоари, калници от коли, локомотивни котли, тръби, извити греди, кабели, столове, лампи и безкрайно много други предмети и всички приличаха на скелети. В единия ъгъл се издигаше планина от бутилки със зеленикав цвят, потънали в прах. Долу се намираше и къщичката на пазача. Беше стар човек. Седнал на стол пред вратата на своята къща, той бавно пушеше цигара, дон Сана го запита:

— Какво пазите, драги мой!

Пазачът зина да отговори и остана така, загледан тъжно в това черно поле, покрито със стари железарии, с ръждясали отпадъци.

Един ден видяха циганите, който, биейки дайрета, се приближаваха по улицата. Мечка, камила, маймуна, коза. Децата прииждаха тичешком. Циганин на около петдесет години с огромни мустаци накара мечката да танцува. Пееше ѝ тихичко някаква монотонна и простичка песен. Песента нямаше думи или пък беше ги загубила нейде. Циганинът подвикваше само: „Охооох, охооох, оохооох“. Това беше татарска или маджарска песен, а такива бяха и гласът, и мустаците на циганина. После той каза на мечката:

— Николааас, покажи какво правят пияниците!

Мечката почна да се търкаля по земята. Децата се разсмяха. С тежки удари на веригата циганинът накара мечката да стане и я издърпа назад. Дойде ред на маймуната, на камилата, на козата. Танцуваха и момичетата, мръсни и разчорлени, заболи карамфили в косите си. Някои пускаха дребни монети в шапката, която им поднесоха, други хвърляха грошовете си от балкона, но почти никой не се спираше да гледа, защото всички бяха виждали това зрелище хиляди пъти и то бе тъжна и скучна гледка. Една циганка се приближи до дон Сана и Алфануи и им поднесе дайрето си. Дон Сана ѝ каза:

— Момиче, изкуството с пари не се заплаща.

СЕДМА ГЛАВА

ЗА НАЙ-НОВАТА НАХОДКА В ЗАПУСТЯЛАТА КЪЩА

Запустялата къща се намираше в старинен краен квартал, на улица с разбита настилка, смазана сякаш от тежестта на колите. Преди да се стигне къщата, по протежение на къс участък от улицата се издигаше тъмен и висок зид. Голяма, разхлопана порта водеше към двор, ограден от трите страни с високи тъмни навеси. Под навесите имаше стари коли и части от коли, отделни колела, оси и джанти, наковалня, малко ковашко огнище и дърводелски тезгях, около който имаше жълти стърготини. Гредите бяха покрити с гъсти паяжини. В средата на двора, под открито небе, също имаше следи от огън. Върху куп парцали лежеше дребна кучка, а около нея се въртяха кутретата ѝ, които тя лижете през цялото време докато сучеха.

На края на зида се издигаше жилищна сграда, украсена богато с цветни плочки. От нея долитаха шумни разговори. След тази къща имаше една решетъчна врата, от която почваше тесен, широк около метър и половина проход, които делеше жилищната сграда от една запустяла къща, обърната с гръб към улицата. Входът ѝ водеше към градината, която се намираше накрай на прохода. В градината нямаше дървета, но затова пък покрай стената се виждаха много цветя, посадени в консервени кутии и стари кофи. По средата на градината имаше няколко живи плета от храсти с бели цветове, оградени с тухли, забити до половина в земята. Явно че някой продължаваше да се грижи за градината. На стената беше облегло гребло и до него — зелена лейка. Сред градината се издигаше несъразмерна мраморна беседка, заобиколена от четири каменни пейки и един много висок, сенчест стар кедър. Къщата беше едноетажна, от червени тухли, с големи прозорци и зелени дървени щори. Входната врата, козирката над нея и външното стълбище лежаха в сянката на навеса от гъсто оплетени виещи се растения, които след това се издигаха, пълзейки нагоре по стената, и образуваха на покрива нещо подобно на голяма топка. Човек можеше да си помисли, че къщата е покрила лицето си с

було от орлови нокти, бръшлян и какви ли не други пълзящи растения. Алфануи се приближи, за да разгледа всичко по-добре. Дебелите стъбла се виеха около пръчките на перилата и железните стълбове, които поддържаха козирката ѝ, се сливаха сякаш в едно цяло с тях. Те се бяха усукали, вплели, вкопчили с всички сили о всяко нещо, което бяха срещнали. Стъклата на козирката бяха изпочупени, за да не спират пълзящите растения, устремили се да обгърнат желязната рамка. По земята лежаха разпилени сред шумата малки зелени и сини прашни стъкълца. Алфануи се покатери по най-здравите стъбла и се изгуби сред буйния сноп на пълзящите растения. Видя, че под него имаше само клони, клони и мрачна празнина. Растенията бяха разяли цялата стена над вратата, стряхата и част от покрива. Сякаш бяха отхапали голям къс от къщата. Алфануи реши, че може да влезе в къщата, като се спусне по клоните. Тяхната плетеница бе гъста, устойчива и сякаш нямаше край. Алфануи потъна в нея, като отстраняваше с ръце и крака клоните и листата. На няколко пъти му се стори, че клоните се оплитат, затягат обръча си около него и искат да го задушат. Най-после усети празнина под краката си. Последните нишки се спущаха като струни по къщата. Алфануи се отпусна, скочи и се намери на пода. Ударът отекна в тъмнината. Чу шумолене от бягащи плъхове. Алфануи се закова за миг на мястото си. Беше много тъмно. Видя само петна дрезгава светлина върху пода. Приближи се до него. Светлината идваше от комина. Върху петното се открояваха очертанията на две птици, кацнали горе на ръба на комина. Тихото писукане долиташе отдалече, а сенките им се движеха по пода, Алфануи запали клечка кибрит. Едва сега видя, че се намира в голямо помещение, може би салон, но в него нямаше никакви мебели. Вратите бяха бели, със златни шарки, а камината — от мрамор. Всичко беше бяло, но потънало в мрак. Запали втора клечка кибрит и мина в друга, още по-голяма стая, в която също имаше камина. Върху нея беше поставено огледало и два бронзови свещника. Запали всички свещи. Рамката на огледалото беше също бяла, със златни шарки. Огледа се. В огледалото се отразяваше някаква жълта и дълбока светлина. „Колко съм стар!“ — каза си Алфануи и се усмихна. После се оттегли до другия край на стаята и оттам се огледа пак. Махна си сам с ръка:

— Алфануи, колко си стар!

Този път думите му прозвучаха някак шеговито. Усмихна се дяволито и взе един от свещниците, за да си свети. При вратата кракът му се спъна в нещо, което лежеше на пода. Откри сред стаята скелет на ангорска котка. Костите бяха оголени, а около тях се виждаха натрупани много бели косми. Когато отмина скелета, забеляза, че няколко от разхвърлените косми бяха полепнали по чорапите му.

В третата стая намери на пода счупен глинен съд в тюркоазен цвят и до него увехнала роза. Върху камината лежеше книга, проядена от червей. На корицата пишеше:

„Опити, които да послужат за историята за животинските и растителните видове. Женева 1786“.

Отвори книгата на първата страница. Ако Алфануи знаеше френски, щеше да прочете: „Наричам зелена жабата, за която ще говоря...“ и нямаше да се отдели повече от книгата. Освен това Алфануи не знаеше, че всички книги, написани от същия този абат Спаланцани, му бяха завещани от учителя и бяха изгорели в къщата в Гуадалахара.

Алфануи мина в друга зала. Тук се долавяше странно звънтене. Край лъч светлина, който проникваше през един прозорец, стоеше клавесин. Бял, със златна украса. От него идваше бръмченето. Алфануи се приближи и удари един клавиш. Клавишът потъна бавно и едва след известно време прозвуча лениво и продължително сладникав и заглушен тон. Повдигна капака на клавесина. Жуженето се усили. Погледна. Клавесинът представляваше кошер. Изглеждаше цял от злато. Восъчните пити бяха залепени върху кордите. Пчелите сновяха безспир. Една от тях кацна на ръката на Алфануи. Други излитаха или се връщаха по светлинния лъч. Под кордите видя цяло езеро мед, което изпълваше сандъка на клавесина и стигаше до четири пръста височина. Медът изтичаше през пролуките на дъсчения сандък. Проточилите се от клавесина струйки мед приличаха на ресни от шал.

Алфануи остана дълго да наблюдава работата на пчелите в златното съкровище, което беше открил. Навън се свечеряваше. Най-после затвори капака на клавесина и тръгна към изхода, след като постави на мястото му бронзовия свещник. Изкатери се отново по виещите се растения и излезе в градината. Следобедната светлина го зашемети. Почувствува се зле.

В градината видя едно момиченце на около седем години. То си играеше с цветни тенекиени формички. Пълнеше ги с влажна пръст и ги обръщаше. На земята бе захвърлена книга с приказки. Когато момиченцето видя Алфануи да излиза от плетеницата пълзящи растения, то се изправи, изгледа го любопитно от глава до пети и след това запита мило:

— Ти ли си рицарят Сарамбел?

ОСМА ГЛАВА

ЗА МАДРИДСКИТЕ ПОЖАРНИКАРИ

Веднаж Алфануи и дон Сана попаднаха на пожар. Някаква жена надаваше сърцераздирателни писъци от един балкон. През пролуките си къщата бълваше дим. Хора се трупаха наоколо. Отдалече долетя звънът на пожарникарската камбанка. След малко се зададоха по улицата и пожарникарите — великолепни, чисти, блестящи, с яркочервената си кола, със златна камбанка и със златни шлемове. Пожарникарите придаваха на всичко някакво празнично настроение.

В онези години много деца в Мадрид мечтаеха да станат пожарникари. Времената бяха мирни и за героичните деца не съществувате друга мечта. Защото пожарникарят беше герой над героите, човек без врагове, най-големият благодетел на хората. Пожарникарите, макар и с големи мустаци, бяха добри и почтителни. Носеха униформи — символ на гражданска доблест, и шлемове, подобни на гръцките или троянските, а при това бяха улегнали и учтиви, едри и благодушни. Слава на пожарникарите! От друга страна, огънят нямаше по-големи приятели от тях. О, човек можеше да се любува на радостта им, когато пристигаха, да се възхити на възторжените им действия и на ликуването на червените им коли. С брадвите си те рушаха много повече, отколкото беше необходимо. Преситени от безкрайно бездействие, пожарникарите се опияняваха от тревогата, пламъците ги вдъхновяваха и те пристигаха безкрайно радостни и доволни на мястото на пожара. Проявяваха изключителна бързина и старание. Побеждаваха огъня само защото му противопоставяха по-голямо усърдие и бързина, и той, засрамен, се оттегляше в своите владения. Пожарникарите единствени знаеха как да се справят с пламъците. Сразяваха огъня точно там, където той се мислеше за най-силен, биеха го, когато той се смяташе във вихъра си и на върха на своята зрелищност. Унижаваха го. Всички погледи се отправяха към тях. На огъня никой вече не обръщаше внимание.

Пожарникарите тичаха по-баяно от всеки обикновен човек, но тичаха по всички правила, като гимнастици — с вирната глава, изпъчили гърди, свили юмруци до тях. Те вдигаха високо над земята крака, изнасяха колената си навън и най-старателно избягваха да се блъскат помежду си. Затова всички казваха:

— Виж ги колко хубаво тичат!

Никога никого не спасяваха през вратата, дори и да можеха да го сторят, а винаги измъкваха спасените през прозорците и балконите, защото победата им се подсигуричаше от красивите зрелища. Веднъж някакъв пожарникар в изблик на усърдие пренесъл една девойка от първия чак на петия етаж, за да я спаси оттам.

На всеки етаж имаше винаги по някоя девойка. Всички други обитатели излизаха от къщата още преди да пристигнат пожарникарите. Но момичетата трябва да останат вътре, за да бъдат спасявани. Те бяха свещеният дар, който гражданите поднасяха на своите герои, тъй като няма герой без дама. И когато някъде избухнеше пожар, всяка девойка знаеше задълженията си. Докато другите хукваха

бързо навън, грабнали най-необходимото, момичетата се надигаха бавно и драматично, за да дадат време на пламъците, сваляха накитите и грима от лицата си, разпускаха буйните си коси, захвърляха дрехите си и обличаха дълги бели нощници. Едва тогава се появяваха тържествени и прелестни по балконите и надаваха викове за помощ, размахвайки ръце.

Ето това видя Алфануи този ден, а тона се повтаряше винаги, когато имаше пожар. Картината беше все същата, защото в онези времена царяха ред, уважение и добри нрави.

ДЕВЕТА ГЛАВА

ЗА ЕДИН ДЕН И ЕДНА НОЩ ПРЕЗ КАРНАВАЛА И ЗА ГОРЧИВИЯ КРАЙ НА СКРИТАТА ВРАЖДА, КОЯТО НАЗРЯВАШЕ МЕЖДУ АЛФАНУИ И ДОН САНА

Най-после се съмна и настъпи неприветлив, бурен ден, с небе твърдо като стомана и ястребов вятър. От време на време по хоризонта на изток се носеха бели облаци. Беше небе на дни на битки, изпълнено с мъчително очакване. Градът се беше смълчал, свил се като огромен уплашен заек сред околното поле. Черните ламаринени комини, които този ден не бълваха пушек, скърцаха, поклащани от вятъра. Градът лежеше беззащитен под небето. Днес нито птиците пазеха простора над него, нито пушекът — покривите му. Като обзето от ужас животно градът се беше стаил и превиваше гръб под вятъра. Севернякът нахлуваше в улиците и жестоко шибаше, сякаш търсеше отплата. Дрехите, проснати в дворовете, сред и зад къщите, плющяха на вятъра. Слънцето съвсем непочтително изсипваше над града равна светлина, с която даряваше друг път полето. Градът се разстиляше гол и разкрит. Издигаше се сред полето, лишеи от илюзиите, които бяха негова броня. Отворил широко очи, той се страхуваше от своята самота, оглеждаше се наоколо и сякаш си казваше: „Какво съм аз сред това поле?“.

Беше ден на беззащитните и на бледоликите с тъмни сенки под очите. Ден, в който те се изкачват на терасите по покривите, гледат планината и обърнали лице към вятъра, поне веднъж се чувствуват силни.

Но в същото време зад потъмнелите стъкла на прозорците жени наблюдаваха уплашени деня и вятъра и си казваха с трепет: „Зле започва този карнавал“.

Така измина целият ден. Северният вятър не преставаше да плющи. По улиците не се мяркаше жива душа. Към залез-слънце всички илюзии бяха пометени. Градът беше напълно разголен. Алфануи и дон Сана не се срещнаха този ден. Момчето прекара деня, скитайки по улиците. Разхождаше се бавно, пъхнал ръце в джобовете на палтото си и вдигнал високо глава, сякаш миришеше хладния и приятен въздух.

Когато падна нощта, Алфануи и дон Сана се намираха на двете срещуположни части на града, дон Сана в южната, а Алфануи — на север, откъдето духаше вятърът.

Най-после вятърът спря и градският часовник отмери часа. Дон Сана започна да търси маскирани. Влизаше в къщите и избираше най-тъжните. Караше ги да си сложат маски и да излязат на улицата, да се смеят и да пеят. Никой не се противеше. Така събра няколко десетки маскирани и се отправи с тях към центъра. От другия край, сам и решителен, се приближаваше Алфануи.

Отдалече се носеше шумът на шествието на маските, които свиреха, пееха и танцуваха. Спираха от време на време да изчакат още някого. Начело на всички вървеше дон Сана. То ги караше насила да се смеят и не им даваше да си отдъхнат. Едни носеха маска на прасе или горила, други на палячо, трети — маски с огромни носове. Картонените маски променяха гласовете на хората и те звучаха като някакво грухтене. Някои плачеха под маските си и боите им се размиваха и потичаха. Но дон Сана не ги оставяше на мира. От време на време те се блъскаха в стените или в уличните фенери, но продължаваха да вървят, макар и превити от болка. Влачеха краката си и падаха, спъвайки се в дългите си цветни раса. Мрачното, безредно шествие се движеше под знака на смеха на дон Сана, лишено от воля, смачкано от огромна тежест. То пееше, виеше и грухтеше, изпаднало сякаш в някаква колективна криза на епилепсия. Подвижността на дон Сана, този неуморим веселяк, контрастираше с едрите, тромави и прегърбени тела на маскираните, навлечени с дрехи.

Най-после дон Сана спря. Свитата му се струпа зад него като безформен вързоп, който бръмчеше и се люшкеше леко встрани, издавайки някакъв гъгнив и глух шепот. Дон Сана, все още спокоен, бе вперил поглед към края на улицата. Там, в тъмнината, се открояваше едно бледо и изящно лице. Едната му половина бе сгряна от луната, а другата оставаше...

Алфануи и дон Сана се гледаха известно време. После Алфануи тръгна. Стадото от маскирани се пръсна мълчаливо. Разбягаха се по различни улици. Изчезнаха в нощта и оставиха зад себе си разхвърлени маски и дрипи.

Алфануи и дон Сана вървяха един срещу друг. Сега вече дон Сана изпитваше желание да побегне, но погледът на Алфануи го

приковаваше.

Срещнаха се на един тъмен ъгъл. От жълтите очи на Алфануи искреше гняв. Той сграбчи дон Сана за краката, вдигна го и започна да го удря о каменния ъгъл. Кръглата глава се откъсна, а изписаната усмивка на дон Сана се разби и пръсна по паважа. Звънтеше и подскачаше като дървена. Алфануи удряше яростно и дон Сана се разпадаше на трески. Най-после в ръцете на Алфануи останаха само червените обувки на дон Сана. Той ги захвърли върху купа трески, облегна се на стената и си пое дълбоко дъх. Пристигна тичешком нощният пазач и запита:

— Ей! Каква е тази врява?

Алфануи промълви с мъка:

— Нищо няма, аз съм.

Пазачът видя пръснатите по земята останки на дон Сана.

— Какво е това?

— Нали виждаш. Трески и дрипи.

Докато отговаряше, Алфануи пренебрежително ги буташе с крак към канала.

ДЕСЕТА ГЛАВА

ЗА СЛЕПОТАТА НА АЛФАНУИ И ЗА МЪЧИТЕЛНОТО МУ БЯГСТВО

Слепотата на Алфануи се изяви с парлив и болезнен сърбеж. В началото тя беше червена, червена като пипер или като обущата на дон Сана.

„Не предполагам, че по жилите на дон Сана тече кръв.“

Поопипа се. По тялото му се изкачваше треска, която стигна до слепоочията му и почна да ги изгаря. Треската изсушаваше ръцете му и той почувствува болка дори и във върховете на пръстите си. Струваше му се, че те стават все по-тънки и по-дълги. Боляха го при допир. Изпитваше болка, щом докоснеше стените, тротоарите, фенерите. Слепотата му се населяваше от странни видения. Бегли и смътни видения, усилен от фантазмагоричните прищевки на мрака. Представете си фенерите като пръчки червен восък, които горяха и пръскаха около себе си пламтящи капки. Стените бяха сякаш намазани с фосфор и искаха да запалят подутите от треска върхове на дългите му пръсти. Доближаваше пръстите към устата си, за да ги загаси, но чувствувате вкуса на кръв. Движеше се бавно, за да щади колкото се може повече ръцете си, но не намираше изход от улиците, които непрекъснато се препречваха на пътя му. Те гърмяха сега с шума на всички коли, които бяха минали по тях, а и те сякаш самите се движеха на дървени колела. Стрехите се бяха смъкнали ниско и разкървавяваха слепоочията и челото му. Опитваше се да си почине и се подпираше с ръце на земята, но усещаше веднага, че плъхове докосват пръстите му. Допир на козина на плъхове. Издигнеше ли ги нагоре, почваха да го хапят прилепи.

„Не предполагам, че по жилите на дон Сана тече кръв.“

Улиците загърмяха отново с шума на колите и отново потънаха в мълчание. На промеждутъци, настойчиво, се връщаха и се сменяха червеното и сивото. Червеният цвят на обущата и сивият цвят на плъховете. Очите на Алфануи изскачаха и се прибираха, сякаш дишаха, а хладна пот обливаше лицето му. Ръцете му се вплитаха в

клоните на акациите и тънките кокалчета на пръстите му се разпукнаха. Акациите бяха черни бодливи храсти, които се поклащаха и прегръщаха. От време на време се допираше до стъклото на някой прозорец и се одраскваше. Сега дори и въздухът причиняваше болка в пръстите му. Струваше му се, че по цялата улица, от единия до другия ѝ край, бяха окачени сиви бархетни завеси. Дългите му чувствителни ръце бяха се превърнали в негови сетива. И колкото по-чувствителни ставаха, толкова растеше и желанието му да избяга, да излезе от този лабиринт, да се махне, да не остане в града, където бе убил дон Сана.

„Не ще види вече доня Тере.“

Спря за миг. Не беше смутен въпреки слепотата и страхотните болки, които изпитваше, и размисли спокойно.

„Ще потърся реката, а от другата страна на реката е полето. Не ще видя вече доня Тере. Така трябва да направя.“

Протегна отново ръцете си напред и продължи да върви и колкото повече се стараше да намери изход, толкова по-голяма болка изпитваше.

„Можех да си почина. Можех да се примиря и да не се мъча да избягам и ръцете ми отново ще приемат предишния си вид. Но необходимо е да напуска това място.“

Устремяваше се отново напред, за да потърси изход въпреки болката в пръстите. Треската беше вече поспаднала и сега се чувстваше целият потънал в пот. Стана му студено и по гърба му полазиха тръпките, които обикновено пораждат пещерите и погнусата от червеите.

Но градът нямате край и Алфануи все не успяваше да се добере до реката. Реши да се изкачи на терасите, разположени по покривите, за да подиша. Не беше трудно да стори това със заострените си и издължени ръце. Скоро почувствува, че се намира горе. Там всичко му се стори по-леко и по-поносимо.

„Сега ще тръгна по права линия от тераса на тераса.“

Видя очите на котките, които проникваха в неговата слепота, и продължи да върви, като прескачаше перила, капандури и комини. Качваше се и слизаше по малки железни стълби, спъваше се о телове и въжета. Пресичаше улиците по жиците и кабелите, прехвърляйки се от квартал в квартал.

Постепенно терасите, през които минаваше, ставаха по-равни, по-малко хаотични и все повече намаляваха пречките, които Алфануи срещаше по пътя си. Вече нямаше нужда ръцете му да бъдат толкова чувствителни и дори му се струваше, че те са се смалили и не го болят вече толкова много. Терасите бяха дълги и равни и следваха почти непрекъснато една след друга.

Алфануи започна да вижда смътно. Беше още нощ, но терасите се бяха превърнали в някакви дълги и набраздени парцели. Алфануи се наведе, за да докосне земята, и загреба буца пръст. Това не бяха вече тераси, а разорани ниви. Беше излязъл от града и се движеше по високия път, във висините.

Алфануи се спря и започна да вижда. Съмваше се. Разгледа ръцете си. Бяха изподраскани и окървавени, защото дълго бе вървял пипнешком. Откри по ръцете си и друга кръв, с цвета на обувките на дон Сана. Това беше боя от обувката на дон Сана. Тя именно го беше ослепила, защото бе потъркал очите си. Легна ничком на земята и заспа.

ТРЕТА ЧАСТ

ПЪРВА ГЛАВА

ЗА СУРОВИТЕ И ГОЛЕМИ ПРЕМЕЖДИЯ В ПЛАНИНАТА

Над сухата и неплодна земя, която се простира в подножието на планината, се носи крясъкът на древната птица. Грачи и върти опашка върху каменния зид край белия път. Тя краде хляба на коларя и лющи боята от каруцата му. Грачи по житните класове, когато настъпи време за жетва, а грачът ѝ изсушава нивята. Другите птици отлитат, но свраките, най-древните птици на планинското плато, остават. Те разнасят мълвата за злокобни убийства и търсят отмъщение за изнасилените. Познават кой човек какъв е и науката за земята не е за тях тайна. Знаят всичко, което става по селата и пътищата. Произнасят имената на мъртвите и си ги спомнят без усилие. Разправят си една на друга истории за мъртъвци. Гледат ги, като минават по пътя за гробището, и след това, кацнали на някой камък, си разправят какво са видели. Хората живеят и стареят. Свраките бърбят и гледат. Безгрижните свраки не вярват в надеждата. Те само разказват и повтарят имената на умрелите. Мъртъвците се движат по пътя за планината. Движат се като сухи облаци, които не носят дъжд, и след това се скриват зад тъмните върхове. Техните имена остават да живеят в гласа на птиците.

Планината е мълчалива, но откликва на всеки звук. Недрата ѝ са като на вълчица, диви и майчински. Планината крие своите извори в горите, както вълчицата своите цици в козината. Планината е легнала кротко и кърми равнината. Но понякога се изправя дива и сурова и раздира устните на полето.

Над гората се издигат каменисти и стръмни голи склонове и там се ражда речният пясък. Планината разкъсва гърдите си и изхвърля лавини от остри камъни. Пясъците в полските реки се спускат от планината и очите ѝ дремят в пясъчните вирове.

Там където свършва каменистият склон, внезапно изниква отвесното чело на планината. Огромните каменни глави на планината се издигат като някаква заплаха. Стари каменни глави, които гледат на

юг. Горната им устна е издадена напред и на нея кацат лешоядите. От ноздрите им се стича вода и мъх, а в ъгълчето на очите им отровните паяци тъкат паяжини, които приличат на гурели. Те гледат равнината със сънливи очи. Планините обръщат лицето си на юг и пътниците познават само тази им страна. Имената на планините са написани на слънчевата им страна и никой не познава сенчестата. На север те превиват своите мрачни и непознати плещи под бича на северния вятър. Хората се губят в незалесените северни склонове, тъй като не познават планината откъм гърба ѝ. От тази страна планината не се спуска рязко, а преминава в тъмни и вълнообразни пущинаци.

Планинските каменни глави крият гребените си в облаците. В черните и тежки облаци. Долу в клисурата все още мъждука светлината на деня, а челото на планината е потънало в мрак. Нощ, която носят северните облаци. Ето че се чува вече тропотът на огромните коне. Конете на бурята, които препускат по планинските гребени. Под копитата им изскачат мълнии. Мълниите разкъсват веждите на каменните глави. Но погледът им остава безучастен. Техните зеленикаво-бели лица блясват в нощта, спокойни и ужасяващи, огромни и близки, и сякаш проговарят.

„Ето тук са стражите.“

Там долу, през клисурата, минават стада овце. Носи се звън на хлопатари, чуват се подсвирквания. Стада овце, които се спускат от планината през този тъжен и всяващ страх ден. Овчарчетата бързат и поглеждат плахо мрачните върхове: „По-бързо. Преди нощта и бурята да връхлетят над нас като ястреб и да ни смажат в планината.“ Мъже, яхнали коне, а жени — катъри, натоварени с медни котли, съдове за зехтин, дисаги, одеяла, триножници, тигани следват стадата. Жребците цвелят и медта на котлите, чувствителна на мълниите, блясва заплашително. Нощта и облаците се спускат над долината и всяват ужас.

Изведнаж гърдите на облака се раздират и изтрещява първият гръм. За миг клисурата потъва в синя светлина. Ужас обхваща овцете. Тогава мъжът, който върви пред всички, дръпва юздите на кобилата си и това сякаш е знак за борба. Той се извъръца към стадата и заповядва на овчарчетата да подгонят овцете и да ги съберат сред клисурата. Той препуска напред и назад и дава заповеди като капитан на кораб. Почва да вали и все по-често се святка и гърми. Сред грохота на бурята се

чуват гласовете и подвикванията на овчарчетата и цвиленето на конете. Нощ е и бурята вилнее. Едно стадо се отскубва, понася се и полетява в пропастта. Двама мъже се спускат в дълбокия дол. При светлината на светкавиците и на едно маслениче те доубиват овцете, одират ги набързо и товарят кожите им на един катър. Бляскат в нощта пъргавите ножове. Те бързо се движат, обелват тънките пищяли, заобикалят сгърчените сухожилия, търсят най-крехката част на хрущяла, между костичките на ставите. Миризмата на кръв се смесва с миризмата на сяр, присъща на бурята. Жените се крият под одеялата и притискат децата към себе си.

Там горе, в подножието на големите планински глави, Алфануи чуваше все по-далеч блеенето на стадата. То се губеше някъде долу в планината. Но Алфануи не искаше да се върне обратно и за нещастие се отправи на запад. Заобиколи челото на планината, като се криеше в пукнатините на скалите при най-страшните пристъпи на вятъра и дъжда. Стигна най-сетне един високопланински проход, който прерязваше гребена на планината. Това беше улица на вятъра, по която севернякът се спуска на юг. Алфануи тръгна през прохода, като се притискаше към каменните стени. Така стъпка по стъпка той се прехвърли на север.

Като по чудо там не бушуваше буря. Луната посребряваше черните плещи на върховете, загърнати в своите мантии. Тук растяха само някакви невзрачни шубраци, които приличаха на жълтуги, но бяха по-жилави и по-ниски, по-гъсти и по-закръглени. Бяха толкова закръглени, че човек можеше да помисли, че са подкастриени. Всъщност те се притискаха и свикаха към земята от студ. Това беше пустиня от сивкави безкрайни върхове, населявани само от неугледни самотни храсти.

ВТОРА ГЛАВА

В КОЯТО АЛФАНУИ ВЪЗСТАНОВЯВА СИЛИТЕ СИ И ПРОДЪЛЖАВА СВОЯ ПЪТ

Алфануи прекара февруари в планината, без дрехи, вкочанясал от студ. Март го завари да се грее край едно огнище, където по милост остана петнадесет дена. Бяха го подслонили в една къщичка, след като разбраха колко е зле. Сега бе оставил зад себе си най-лошите дни от живота си. Бе скитал като просяк, като беглец из планината. Но в къщичката той се отърси от студа и от страданията. Седеше по цял ден край огнището, увлечен в разговори с планинците. Когато настъпи денят, в който трябваше да си тръгне, Алфануи стана рано призори. Дъщерята на планинеца, която беше на около десет години, раздухваше огъня. Беше със забрадка и носеше дебели чорапи и яркочервена престилка върху черната рокля. Алфануи излезе на вратата, за да види какъв е денят. Момичето застана до него. На прага Алфануи чу за пръв път гласа ѝ, тъй като през цялото време на неговия престой тя не беше проговорила дума:

— Слушай, запомних много добре твоите разкази. Когато никой вече няма да си ги спомня, само аз ще ги знам и няма да ги разправам никому.

Алфануи я погледна за миг и попита:

— Как се казваш?

— Урака.

— Аз също няма да забравя името ти.

Момичето заплака, скри лицето си в ръце и се спусна към овощната градина, която се намираще на височинка зад къщата. В нея имаше един извор и един дъб. Гласът ѝ беше слаб, тъжен и жален като на планинско агънце. Алфануи се сбогува с планинците, които му дадоха одеяла и опинци, за да продължи пътя си.

— Накъде поемаш? — попитаха го те.

— Към Моралеха.

— Тамошен ли си?

— Не. В Моралеха живее баба ми.

Махна им с ръка и си тръгна.

Привечер стигна до едно заснежено поле. Алфануи се спря пред два каменни стълба, почти засипани от сняг, поставени един срещу друг от двете страни на пътя. Изчисти снега и прочете:

МОНАХИНЯТА СУЗАНА

И на другия:

ВЕЩИЦАТА ЕЛДЕМИРА

Двата гранитни камъка бяха ниски и покрити с мъх. Алфануи запита една стара жена, която минаваше по пътя, яхнала магаре, какво означават тези стълбове.

Тази история се случила много отдавна. Монахинята Сузана била много красива игуменка на манастир, който вече не съществувал. Елдемира и Сузана враждували жестоко в продължение на дълги години и един ден се срещнали на това същото място и се убили взаимно. Монахинята паднала възник, а вещицата ничком и затова пишело така на камъните. Дий, магаре!

Старицата се отдалечи и върху снега останаха следите на магарето.

Алфануи вървя още известно време на запад и най-после преваля планинската верига и започна да се спуска на юг. Навлезе в красиви дъбови и кестеняви гори и когато наближи равнината, влезе в едно село. Къщите бяха от камък, а улиците стръмни. В селото имаше бани с много гореща сярна вода. Пред баните се простираше парк, в който се възправяше огромен бряст с кръгла корона. Казаха му, че този бряст хващал в своята корона ветровете и ги задържал в продължение на седем дни и седем нощи. Когато през лятото минавал оттук някой прохладен вятър, брястът го впримчвал за цяла седмица, а той се

въртял безспир из неговата корона, без да намери излаз. Хората от селото сядали под бряста и си отпочивали на хладината на вятъра, който не преставал да шуми и да движи листата на дървото, така сякаш било пролет. Разправиха на Алфануи, че на бряста в такива дни се събирали много птици, които разнообразявали със своето цвърчене следобедите. Те прехвърквали спираловидно между клоните на бряста, без да напускат кичестия му клонак. След седем дни и седем нощи вятърът се сгорещявал и изтощавал дотолкова, че дървото го пускало да си върви. Бил толкова зашеметен, че не знаел накъде да поеме. Обикновените ветрове не можели да раздвижват този бряст. Но когато навсякъде другаде царяло безветрие, той улавял някой залутал се вятър и докато останалите дървета в парка стояли кротки и посърнали, той трептял и весело шумолял.

Това беше последното планинско село. Пред очите на Алфануи се простираше далечната равнина, огряна от все още бледото и хладно зимно слънце.

ТРЕТА ГЛАВА

ЗА ВЕЛИКАНА ОТ ЧЕРВЕНАТА ГОРА

Равнината блестеше светла и весела, осеяна тук-таме с редки гори. Земята беше тъмна и влажна от росата. В шубраците се белееха вече рози, изпъстрени с цветни петна, и се жълтееше богородичният косъм, който момите втъкват в коланите си. Алфануи видя, че в далечината се издигаше една червена гора. Над вишневочервените дебели дънери блестяха тъмнозелени корони. Дърветата не бяха високи. Червените дънери оживяваха цялата гора с весела и странна светлина. Съвсем равната земя бе обрасла с ниска трева. Имаше множество езерца с извънредно прозрачна вода, дълбока един-два пръста. Около тези езерца тревата растеше по-буйна. Тук-таме се белееха камъни и можеха да се видят сиви жерави, заспали на един крак. Червените дънери, зелените корони на дърветата, росният зелен оттенък на тревата, сивите тонове на жеравите, бялналите се камъни, блясъкът на езерцата и светлосиньото небе се съчетаваха в такава радостна картина, каквато Алфануи не беше никога виждал пролетно време. Той крачеше през гората с такова удоволствие, че му се искаше тя да не свършва никога.

Съзря в далечината една тъмна фигура. Едър мъж, чиято глава достигаше короните на дърветата, Алфануи се приближи до него. Беше висок и як, с почти исполински ръст. Беше застанал гърбом и не забеляза Алфануи, който го запита:

Слушай, много ли остава до Моралеха?

Великанът се обърна изненадан:

— Не. Още две левги.

Беше едноок, но от единственото му око бликаше светлина и доброта. Изглеждаше малко стеснителен.

— Какво правиш? — запита го Алфануи.

— Сека клони, за да наклада огън. Живея в онази голяма колиба, дето се вижда ей там.

Мъжът посочи едно място, което се издигаше малко над езерцата.

— Сам ли живееш?

— Да.

— Тогава, ако желаеш, ще остана днес при тебе да ти бъда другар.

Мъжът беше много доволен, че Алфануи ще остане с него, и целия ден двамата прекараха в разговори. Мъжът се казваше Херкулес и бил родом от този край, но родителите му били дошли от другаде. Бил живял в едно близко село и работел като бъчвар. Сега не се занимавал вече с този занаят. Веднаж ударил на някого от селото плесница и понеже бил много силен, всички се възмутили и решили да го осъдят на смърт. Три пъти се опитвали да изпълнят присъдата, но и трите пъти все нещо попречвало. Тогава решили, че това е поличба, че Херкулес не заслужава смърт, и го заточили в тази гора, където станал каменоделец. При работа отломък от камък извадил окоето му. Херкулес притежавал съкровище, завещано му от неговите родители — два големи слонски зъба и две топки от слонова кост, големи колкото дини. „Никой не си дава сметка какво представлява това наследство“ — разправяше Херкулес. „То е истинско съкровище, защото не може да се продаде. Хората мислят, че всичко, което струва скъпо, е съкровище, но истинското съкровище е само онова, което не може да се продаде. Съкровище е това, което струва толкова, че няма стойност.“ Да, той можел да продаде своето съкровище на килограм, като слонова кост, но съкровището щеше да загуби своята стойност и той щял да продаде само слонова кост. „Истинското съкровище струва повече от живота, защото човек умира, без да го продаде. То не служи, за да спаси човек живота си с него. Съкровището струва много и не струва нищо. Съкровището не се продава и в това е неговата същност.“

Докато мъжът говореше, Алфануи се усмихваше. Мъжът млъкна и отправи поглед в далечината. Видя ахатовите планини. Сиво-кафяви, бели и сини. Слънцето залязват. В окоето на великана се отразяваха гората и далечината. Червеният цвят, близък, жив и весел, се смесваше с някаква далечна и меланхолична яснота. И между зеницата и хоризонта бавно преминаха като насън гордите елени. Леки, безшумни и грациозни, те се отправиха между червените дънери на водопой.

Когато настъпи нощта, Алфануи и великанът запалиха огън. Сутринта, при тяхната среща, великанът бе събрал дърва за себе си. Когато разбра, че Алфануи ще му бъде гост, той отиде за още дърва. И така в колибата имаше два наръча дърва — един за мъжа и друг за Алфануи. С двата наръча направиха една клада и я запалиха. Говориха и се веселиха, докато котлето къкреше на огнището. Вечеряха и пак говориха и си легнаха да спят.

На другата сутрин Алфануи се сбогува с великана. Стисна му ръка и се погледнаха сърдечно. Алфануи тръгна и преди да се скрие в гората, спря се за миг, извърна глава и видя за последен път Херкулес, който стоеше изправен пред колибата си и продължаваше да го следи с поглед. Алфануи излезе от червената гора и се запъти към Моралеха.

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

ЗА БАБАТА НА АЛФАНУИ

Бабата на Алфануи живееше на втория етаж на къщата и за да се качиш при нея, трябваше да минеш през вътрешния двор. Дворът бе заграден откъм улицата със зид с голяма порта, а от останалите три страни — с къщите на съседите. Една асма покриваше каменната стълбичка с желязно перило, която водеше към горния етаж. Стълбата завършваше с площадка, дълга като балкон, и тя покрита от лозницата. Вдясно, през малка ниска вратичка се влизаше в жилището на бабата.

Стаята бе с нисък таван, варосан преди много години и сега покрит с лишеи. Срещу вратата имаше малко прозорче. Широкото и дълго легло на бабата беше от тъмно дърво. Възглавето на леглото опираше в лявата стена. На нея, над възглавницата, бе окачено маслиново клонче. До прозореца се намираше кресло люлка с две сплескани възглавници: едната за облегалото и другата за седалището. В средата на стаята имаше масичка, а край стените бяха наредени седем ракли. Раклите бяха различни по вид и по големина. В единия ъгъл стоеше метлата, а в другия леген върху масичка и казанче. На стената, срещу маслиненото клонче, висеше черна ловджийска пушка и голям джобен часовник, окачен на верижка. Подът беше покрит с бели и черни плочки.

Бабата на Алфануи мътеше пилета в скута си. Боледуваше от една треска, която траеше двадесет и един ден. Щом заболееше, тя сядаше на люлеещия се стол и покриваше яйцата с ръце. От време на време обръщаше яйцата, по не се помръдваше от стола си, нито през деня, нито през нощта, преди да се излюпят. Тогава треската ѝ минаваше, но ѝ ставаше страшно студено и тя се мушваше в леглото. След като се позатоплеше, тя ставаше отново и сядаше край мангала. Така я тресеше десет пъти в годината. Дойдеше ли пролет, всички деца от селото ѝ донасяха яйцата, които намираха по полето. Бабата се сърдеше, защото ѝ се струваше несериозно да мъти яйцата на горските птици заедно с кокошите яйца. Но децата ѝ носеха шарени, сини,

кафяви, зелени и розови яйца. „Това, за да видя каква птичка ще излезе“ „Тези, защото искам да си отгледам гугутки.“ „Това, защото майка му го е изоставила.“ „Тези, защото ги намерих на моя покрив“ „Тези, защото искам да видя каква гадина ще се измъти.“ „Това, защото искам да си имам птиченце.“ И накрая към петнадесетте кокоши или патешки яйца, които бабата обикновено мътеше в черния си скут, се прибавяха понякога още петдесетина от тези разноцветни пролетни яйца.

— Неприятности, само неприятности ми създавате! — крещеше бабата.

Всъщност бъркотията настъпваше едва на двадесет и първия ден. В единадесет часа сутринта стълбата и площадката се изпълваха с момичета и момчета, които чакаха бабата да отвори вратата и да им раздаде птичетата. Бабата ги караше да чакат дълго и децата играеха и вдигаха шум по двора и по стълбата. И всеки път, когато чуеха, че

бабата се раздвижва в стаята, настъпваше напразна тревога. „Ето отваря вратата! Показа се!“ — по все не идваше очакваният край. Най-после, към обед, бабата отваряше вратата. Всички се струпваха на входа, блъскаха се, за да застанат по-напред. Бабата помнеше кое яйце на кого е и никога не бъркаше. Докато децата стояха на прага, бабата раздаваше птичетата: „Ето ти твоите гугутки. Твоето беше от кукувица. Твоето — от дрозд. Твоето — от лястовица. Твоето — от синигер. От твоето се излюпиха смокове“ — и детето протягаше ръце и отнасяше пет черни смокчета. Но пази боже, някой да не беше доволен. Всеки трябваше да отнесе своето. Нищо не възмущаваше толкова бабата колкото прищевките.

— Е, какво, гнусиш се да ги вземеш ли? Поне не го показвай пред мене, след като съм ги държала двадесет и един ден в скута си и съм им дала от своята топлина. — И продължаваше: „Твоите са от кос. Твоето — от кадънка. В твоето имаше гуцери.“ Скоро дворът се превръщаше в разменна борса. Ако някой искаше да има чучулига, а се беше излюпило друго птиче, търсеше дете с чучулига и му предлагаше да се разменят. Избухваха кавги. Бабата се сърдеше отново.

— Хайде, марш на площада! Тук няма да ми правите търговия — викаше тя.

Но напразно се мъчеше да ги изпъди. „В твоето яйце нямаше нищо, то не беше оплодено“ — казваше внезапно тя на момиченце с голяма бяла панделка на косата и то си тръгваше отчаяно и разплакано с празна кошничка. Бабата не се трогваше. Накрая пак се разгневяваше. След като беше мътила яйцата с такова търпение цели двадесет и един ден, нямаше ли право да се възмущава?

— Да не сте стъпили тука друг път! Никога вече! Всяка година все същите разправи! А след това не се и сещате за бабата. Една суха курабийка не се сещате да й донесете, а камо ли да й дойдете на гости. Вън, вън! Ще ви дам да се разберете догодина!

Но следващата година, напролет, бабата се радваше безкрайно, че все още е жива. И цялата история се повтаряше.

Бабата беше висока и слаба. Имаше бели коси и не ги вчесваше никога. Обличате се в черно, я в прасеца на крака й живееше дървесен червей. Червеят преяждаше костта ѝ и нощем стържеше ужасно. Пищялът на бабата обаче беше толкова твърд и сух, че червеят не смогваше да го прояде. Тя слагаше на пищяла си парцал, натопен в

разтвор от мащерка и кипарис, и приспиваше така червея. Затова прасецът ѝ беше целият позеленял. Бабата не излизаше никога, но посрещаше много гости у дома си. Долният етаж беше също неин и тя го даваше под наем. Наемателите ѝ се грижеха за нея и носеха храна.

Ето какъв живот водеше бабата по бащина страна на Алфануи, която мътеше пилета в скута си, имаше в двора си мискетова лозница и все не умираше.

ПЕТА ГЛАВА

ЗА ВЕСЕЛОТО СЕЛО МОРАЛЕХА И ЗА ТОВА КАК СЕ ЗАПОЗНАХА БАБАТА И АЛФАНУИ

Алфануи пристигна в Моралеха. Селото беше разположено сред равнина, през която течеше река. Къщите бяха боядисани в бежово, портокалово и турскосиньо. Рамките на вратите и на прозорците, както и ъглите на къщите, бяха варосани. Някои от къщите бяха облечени до височината на човешки ръст с изрисувани или цветни фаянсови плочки с ромбовидна форма. Но върху по-старите къщи те бяха пръснати неравномерно и образуваха тук-таме неправилни петна. Тук четири, там десет, после една, сякаш боледуваха от проказа. Историята на всеки дом беше изписана по стените му с помощта на знаци, съставени от цветни плочки. Това беше една няма история написана с йероглифи. Всеки член на семейството имаше своя плочка, която заемаше определено място и участвуваше в някаква фигура. Случваше се, когато някой умре, плочката му да падне и да се разбие на хиляди парченца върху уличната настилка. На стената оставаше празно място, грозно, грапаво, в началото все още биещо в очи. После времето постепенно го изравняваше, заглаждаше. Понякога на празното място се поставяше нова плочка или след години чисто и просто го замязваха. И ако тогава някой се замислеше. „Странно, но когато едн-кой си умря, падна не друга, а тази плочка“ — той щеше неочаквано да се е сдобил с ключа на загадката. Но никой не откриваше това съвпадение и за всички стената продължаваше да не означава нищо. Една празна, случайна повърхност, лишена дори от тайнственост. При все това времето пишеше там своята истории.

Улиците бяха препълнени с хора. Те сновяха нагоре-надолу, грееха се на слънцето. Жителите на Моралеха бяха големи бърбровци. Изнасяха на улиците столове и легени. На много от первазите на прозорците от партерните етажи бяха поставени гребени и тоалетни сапуни. Понякога дори и бръснарски принадлежности и огледалце, окачено на прозоречната решетка. Малко, безочливо огледало, което наблюдаваше пешеходците със своя бял, оскърбяващ блясък. Жителите

на Моралеха се миеха с мътна вода и затова чертите на лицата им бяха някак смътни, сякаш размазани.

Когато се сърдеха или се радваха, изражението им се променяше не рязко, а неуловимо, така както облаците променят формата си. Докато говореха, гледаха зареяно някъде встрани, сякаш и те самите не знаеха точно къде. Ходеха заблеяни, без цел и посока.

Кучетата на Моралеха, мършави и зли през цялата година, образуваха чудновато и своенравно общество. Заедно, на групи, те ходеха да си чешат и отъркват хлътналите страни о някой стълб, като изчакваха търпеливо реда си. Боричкаха се помежду си и се зъбеха на хората. Мършави и зли през цялата година, дойдеше ли септември, те тръгнаха за смокини. По четири, по шест, по осем под една смокиня. Докато коремът им се издуеше и станеше гладък като мехур. После се облизваха и лягаха да почиват под сянката на зидовете. Беритбата на смокини траеше цял месец, В Моралеха тя се вършеше от кучетата.

Моралеха се простираше до реката. Покрай брега ѝ се проточваше последната улица, която имаше само един ред къщи. Реката бе опасана с перило, пет метра над водата, което на места бе и по-ниско. Къщите се оглеждаха във водата. Висока и потъмняла стена защищаваше селото от наводнение. Тесен мост с железни перила водеше към другия бряг. Долу течеше дълбока река, която миеше основите на стената. Отсрещният бряг на реката бе покрит със заоблени камъни и се извишаваше леко към гората. По-надолу, по реката, се виждаше воденица и през лятото голи момчета, насядали върху яза. Чак до моста се носеха викове и плясък, когато момчетата скачаха във водата. От моста можеха също да се видят дрехи и чаршафи, проснати на слънце върху чистите заоблени камъни или върху хвойните. От другата страна на моста започваше гората.

Издигаха се брястове и евкалипти, а под тях имаше малка кръчма с навес и маса, където продаваха вино и риба. Масата представляваше гладка каменна плоча върху крак от дялан камък. Около масата бяха наредени четири дълги каменни скамейки, боядисани в синьо. Кръчмата се посещаваше от просяци и градинари, от рибари и колари. Между краката им се разхождаха и кълвяха кокошки. Кръчмарят и кръчмарката притежаваха освен къщата една котка, две кози, лодка и ловджийска пушка.

Алфануи влезе в селото по моста и тръгна да търси къщата на баба си. Алфануи и баба му не се познаваха. Като стигна до дома ѝ, попита за нея в долния етаж. Едно момиче се качи горе, викайки по стълбата, за да я предупреди:

— Лельо Рамона, пристигна внукът ти! Онзи от Алкала де Енарес, който живее с майка си край мелницата, синът на Габриел, бог да го прости!

— Защо е необходимо да обясняваш всичко това, след като нямам друг внук? Хайде, стига вдига врява, а той нека ме почака.

Бабата заключи вратата. Извади блуза и пола, мантиля и кърпа. Всичко беше от черно платно и носете влажния и чист дъх на древните ракли. Блузата се закопчаваше от горе до долу с малки копчета, наредени много близо едно до друго. Ръкавите бяха широки и се стесняваха на китките. Бабата закопча маншетите върху тънките си и кокалести китки. След това закачи за колана полата, която падаше на отвесни гънки по сухите ѝ бедра, и оправи воланите ѝ. Върху бялата си и невчесана коса върза черната кърпа, а върху раменете си метна мантилята. Излезе на площадката, скръсти ръце и докато Алфануи се качваше по стълбата, тя го разглеждаше. Когато момчето стигна горе, бабата се дръпна настрана и му каза:

— Влез.

След него влезе и тя и затвори вратата след себе си. Седна на стола люлка и заговори. Изправен до нея, Алфануи я гледаше:

— Какво, да не би да искаше да умра, без да те видя? Неблагодарнико, защо не пожела да дойдеш досега? Я застани на светлината да те видя... Блед и здрав си като дядо си. Нощем си казвах: „Как ли изглежда моят внук? Това птиче, което никога не долита дотук. Ще умра, без да съм разбрала, че съм баба.“ През август и септември, когато има бадеми и лешници, и през октомври, когато има кестени и орехи, които аз не мога да ям, си спомням за тебе и си мисля: „Тези плодове можеше да ги изгризе моят внук“. Всяка година ги пазя, докато изсъхнат и изкуфееят напълно. Колко пъти с пълни шепи съм ги изхвърлила, защото няма кой да ги яде!

— Ако искаш, бабо, аз мога да остана при тебе по за дълго. Мога да спя долу.

— Как няма да останеш! И таз хубава, да си тръгнеш веднага! Ще спиш тук при мене, на моето легло. Аз заемам по-малко място и от

една метла дори.

Стъмваше се. Бабата каза на Алфануи да затвори прозореца и да запали един светилник, който висеше от тавана над масичката. После, без да стане, обърна стола си и го приближи до мангала.

— Вземи онова столче и се приближи.

— Бабо, ако остана тук повече от година, трябва да работя. Трябва да се хвана на работа някъде.

— Какво знаеш да правиш?

— Аз съм майстор препаратор.

— Не. Тук няма такива глезотии. За нищо няма да ти послужи твоят занаят. Хората, които работят тук, се излагат на много слънце и студ, на дъжд и несгоди. Онова, другото, са чисти приумици на своенравни хора, които държат в къщата си мъртви гадина. Тука не. Но аз ще ти намеря работа. Не се безпокой. Студено ли ти е?

— Не, бабо.

Бабата продължи да говори:

— Аз винаги разправях на съседите: „Моят внук тъй; моят внук иначе“. Понякога ме питаха как изглеждаш и това ме натъжаваше много и се срамувах да им кажа, че не те познавам. И май че всички вече се съмняваха дали съществуваши. И много ми се искаше, да мога да им кажа: „Ето го!“ Защото в това село всички баби имат поне по десет или дванадесет внучета. Ела тук, приближи се да те пипна... Имаш стройни крака, и яки при това. С тези крака можеше отдавна да дойдеш при мене.

Бабата млъкна за миг и Алфануи огледа цялата стая и запита:

— Бабо, какво има в тези ракли?

Бабата го погледна и каза сухо:

— Нещо, което не те засяга.

ШЕСТА ГЛАВА

ЗА ТОВА КАК АЛФАНУИ СТАНА ВОЛОВАР И ЗА ДВНАДЕСЕТТЕ ВОЛА, КОИТО ПАСЕШЕ

Не след дълго бабата намери работа на Алфануи. Не го запита дали е съгласен, а само му каза:

— Утре ще отидеш с воловете на пасбището.

Алфануи, който посрещаше всичко с еднаква готовност, прие и тази работа радушно.

Моралеха, като древно селище, притежаваше около дузина стари волове. Наричаха ги „селските волове“. Някога, преди години, докато бяха още силни и млади, те бяха воловете на този или на онзи, но сега, когато не ги впрягаха вече да орат или да теглят каруца, никой не ги смяташе за свои. Това бяха стари пенсионирани волове с черен или червеникав косъм, с големи и дълбоки зеници, с издължена, съразмерна долна челюст и бавен, равномерен ход, неизменно предани на своите привички.

— Носи винаги остена и го подострай, но почитай воловете и никога не ги докосвай, нито пък заплашвай, тъй като те познават по-добре от тебе и от мене, както опасностите, които ги грозят, така и пътя си и на кое пасбище през кой месец трябва да отидат.

Така каза старият воловар и Алфануи не попита защо, тъй като щом воловете знаеха толкова много, той трябваше само да ги придружава и да носи със себе си подострения остен. Алфануи разбра смисъла на този благороден обичай, да се оставят живи воловете, които вече не орат, и да се уважава тяхната старост и тяхната служба. Безполезни бяха воловете, безполезен — воловарят, безполезен — остенът: нито воловете оряха вече, нито воловарят ги водеше, нито остенът ги подканяше да се движат по-бързо. Всичко това беше израз на благородство от страна на древното селище.

Така Алфануи стана воловар в Моралеха и получаваше дванадесет реала на ден. Дванадесет бяха също и воловете и най-старият се наричаше Каронгло. Беше голям и черен като пещера и също като в пещера тъмни води тайнствено шумяха в корема му.

Имаше големи и топли очи и по една бистра сълза във всяко едно от тях. Муцуната му беше влажна и студена. От двата края на устата му течаха тънки струйки лига. Кожата му образуваше гънки над очите, над едрите колена и на широките му и силни гърди, там където почваха краката. В основата на големите и стари рога на Каронгло личеше лъскава и блестяща ивица — следа от ремъците, а кожата на врата му беше протрита и хванала мазоли от ярема. Дъхът му се надигаше като бяла пара, подобна на нежна зимна мъгла, която разтапя скрежа или се дипли влажна и без мирис по трънаците. Следите, които оставяше, бяха големи, лични, като на животно, което познават всички. Пинсон беше другар на Каронгло, по-малко черен от него и със снежнобяла ивица на гърба. Другият впряг волове — Мареро и Чариан, бяха с червеникав косъм и дяволски очи. Следващите, Ариса и Урино, биха черни, дребни и силни добичета. Алмандрап и Ретана бяха орали каменисти почви. Хасо и Алмейра, червеникави волове, мрачни и къси като бичета, бяха докарани в селото от един португалец. Последните два вола — Гаго и Сонсолес, бяха каруцарски колове. Сутрин рано Алфануи отиваше с воловете на пасбището и обядваше там. В дните когато старият воловар идваше да го смени, той се качваше да се нахрани при баба си. Следобед поемаше обратно половин час преди залез-слънце и оставяше воловете в един ограден с каменни плочи двор. В единия край на този двор се издигаше навес, който служеше за обор, и под него — ясли, издълбани в дънера на един дъб. Тук се подслоняваха воловете, когато валеше. Скоро Алфануи опозна воловете, а и те него, и сутрин, щом като видеха главата му да се подава над оградата, те всички тръгнаха към вратата и го чакаха да им отвори. Поздравяваха го с тихо мучене, което сякаш излизаше от дълбоките им ноздри. Алфануи ги почесваше по челото или ги галеше по рогата. Последен излизаше винаги Каронгло, който поставяше влажната си муцуна в ръцете му и ги душеше.

Алфануи вървеше или пред воловете, или след тях до Каронгло. Когато трябваше да прегазят някое мочурище или реката, Каронгло оставаше да го чака на брега и Алфануи се качваше на гърба му. С течение на времето Алфануи придоби този лош навик и вече се движеше само върху гърба на вола, тъй като му харесваше да седи нависоко, полюляван от бавния му и вълнообразен ход. Винаги когато отиваха към пасбището или се връщаха от него, Каронгло не тръгваше,

преди Алфануи да го е възседнал. Алфануи носеше остена на рамо и белите му тънки крака висяха отстрани на черните хълбоци на вола.

През лятото, когато воловете слизаха на реката да пият вода и да пасат трокот, Алфануи се къпеше. Влизаше гол във водата и плуваше. Гмуркаше се и изваждаше червени, бели, сини, зелени и шарени камъчета. Понякога, докато воловете пиеха вода, той се гмурваше и целуваше черните им муцуни под водата. Друг път, стигнал до средата на реката, той почваше да ги вика: „Гаго! Ретана! Пинсон!“... и щом като те се обърнеха, потапяше се под водата. После се подаваше отново и смехът му ясно отекваше над водното огледали.

СЕДМА ГЛАВА

ЗА РИБАРИТЕ И ЛОВЦИТЕ

В Моралеха живееше един човек, който беше видял морето. Алфануи се запозна с него веднаж, когато минаваше край къщурката му. Тя се намираще сред горичката край реката, там където живееха рибарите. Този мъж се наричаше Пабло и плетеше рибарски мрежи. Когато живеел край морето, се занимавал с плетене на мрежи и като остарял, се завърнал в Моралеха. Беше лодкар и имаше сал, който влизаше в употреба само когато реката прииждаше и заливаше бреговете. Живееше сам и нощем от отсрещния бряг можеше да се види как свети фенерът му между дърветата. Светлината сякаш надничаше през отворената врата, за да погледне към реката. Пабло обичаше да разправя следната история. Над пристанището се спускали сиви, пепеливи дни на тъга. По скелите се носела мрачната песен на хамалите и в нея се говорело за октоподите и раците в залива. За раците дърводелци, които стържели и срязвали старите дъски в пристанището и тичали косо по заоблените търбуси на гемиите. Когато моряците в гемиите чуели шума ма стъпките им, чествували как по гърбовете им се спускала като зигзагообразна пукнатина студена тръпка на ужас. Тук смъртта пръскала и разпуквала както душите, така и всяка човешка суета. Някакъв червен клон израствал на кървящото дърво на зеницата. Дървото на очите, меланхолично като японска вишна. Пабло говореше за една сурова смърт, непозната на хората от равнината. Всички го слушаха с по-особено внимание, което криеше и болка. На сушата смъртта е по-понятна. По-неприкрита. Тук тя се движи с бяла дреха по кристални равнини.

Алфануи гледаше как совалката се движи напред и назад в ръцете на мъжа и как той изплиташе мрежата. От време на време Пабло казваше бавно още нещо, като да говореше на себе си. Огънят в огнището му беше неспокоен и мрачен, сякаш се състоеше само от сини пламъци. До огъня имаше глинен съд с гъста кафява яхния, от който се носеше остър мирис. Беше яхния от охлюви. Когато успяваше

да ги намери, те бяха единствената храна на Пабло. Събираше ги след дъжд по една стара стена, обрасла с пълзящи растения. А след това, когато сосът завреше, охлювите танцуваха в глинения съд, удряйки се един о друг.

Вън в нощта някой изсвири продължително откъм реката. Пабло прекъсна работата си, стана и запали своя цилиндричен златист фенер. После се показа на прага на вратата и оттам, протегнал ръка към реката, издигна и свали фенера три пъти. Друга свирка му отговори в нощта. Пабло влезе отново, закачи фенера край огъня и поднови работа си:

— Рибарите ми се обадиха. Минават оттука с лодка.

В Моралеха имаше много рибари и те живееха на три левги надолу по реката. Лодките им бяха първобитни, с ромбовидна форма. Ловяха мрени, плотви, змиорки. Имаше и въдичари, които развъждаха в заливчетата линове. Малки, зелени заливчета, с водорасли по дъното, край които добитъкът се разполагаше за водопой. В едни от заливчетата развъждаха линове, а в други ги угояваха. Заливчето, в

което се развъжда риба, не можеше да служи и за угояване. Към края на пролетта изваждаха рибите от развъдниците и ги пренасяха в залива за угояване. През септември ги излавяха всички наведнаж и ги продаваха на лавките и кръчмите по панаирите. Там ги разрязваха на три и ги пържеха с много сол. След рибата човек не можеше да не си поръча вино.

Имаше и риболовци, които през летните нощи ловяха жаби с карбид.

На Алфануи му беше по-приятно да ходи с рибарите, отколкото с ловците, но ловците го привличаха повече с приказките си. Имаше двама много известни и весели ловци на име Лукинас и Галан. Галан беше ходил на гурбет в Америка. Бе работил в Буенос Айрес като зидар. С припечеленото там беше отворил в Моралеха казино с маса за игра, с американски билиард и два автомата. Галан бе петдесет и две годишен, но ходеше изправен и беше запазил веселия си нрав. Слаб и строен, той говореше, много и бързо, със звучен грубоват глас и неговите намигвания и гръмък смях привличаха много клиенти в заведението му. Галан уважаваше много стария си занаят и беше ужасът на младите зидари, защото щом като минеше край някой строеж, спираше се и най-безцеремонно проверяваше извършената работа, намираше грешки, вземаше сечивата и показваше: „Това не се прави така. Прави се ей така! Дай ми нивелира! Дай ми отвеса! Вар!“, и в десет минути разтуряше всичко изградено и отново го съзиждаше, докато смутените зидари го слушаха и гледаха. После слагаше отново шапката си и си отиваше. Зидарите търсеха да се оправдаят.

— Нищо, нищо! Няма какво да ми разправяте. Работите лошо, защото сте калпазани.

Лукинас беше около тридесет и пет годишен, нисък и набит и имаше рядка руса коса и розово лице. Беше веселяк и шегаджия и можеше да се мери по находчивост с Галан. Смехът на Лукинас, глух и упорит като кашлица, се зараждаше някъде в небцето му и нямаше гласни: „Хс, хс, хс, хс!...“ Неговият смях чудно пригласяше на волния и звучен смях на Галан. Когато отиваха на лов, настроението им се повишаваше и макар че никъде не можеше да зърнеш и една опашчица, успяваха да убедят жените си, че ще донесат най-малко двадесет и пет заека. И то само благодарение на хвалбите си. Но щом стигнеха в планината, почваха да пият, да стрелят, както им падне, и да

плашат с непрекъснатите си приказки и малкото дивеч, който можеше да се намери в околността. Галан се смееше на всяка дреболия и гръмкият му смях можеше да повали и дърветата дори. Към четири часа, изтощени от честата пукотевица, те влизаха в някоя къща, изваждаха картите и започваха да играят и да пият с горските надзиратели. В разгара на веселбата Галан катурваше стола на една страна, хвърляше на друга шапката си и запяваше, колкото му глас държи:

„Страстни целувки, горещи милувки...“

Тук той спираше да пее, но тъй като влагаше много чувство в песента си, а и защото в този миг вдигаше чаша за наздравица, пред очите на всички изникваше картината на далечни презморски страни, с техните удоволствия и чудеса. Междувременно Лукинас обсъждаше разгорещено общинската политика. Спореше с тоя, дето духа, тъй като никой не му противоречеше. Но той се палеше все повече и намираше все по-нови доказателства. И така продължаваха до залез слънце. В девет часа се прибираха в Моралеха с песни на уста, забравили и зайци, и яребици.

Галан сваляше шапката си, поставяше ловджийската пушка в ъгъла и се залавяше за работа. Случваше се някой клиент да го запита:

— Какво стана със зайците, Галан?

— Виж го ти какви приказки приказва — отбиваше въпроса Галан.

В това време Лукинас продължаваше да ораторствува по общинските въпроси.

ОСМА ГЛАВА

ЗА ОГЪНЯ, ЗА ИСТОРИИТЕ НА БАБАТА И НЕЙНИТЕ РАКЛИ, КАКТО И ЗА ЖЕЛАНИЕТО НА АЛФАНУИ ДА СИ КУПИ ОБУЩА

Бабата се топлеше на мангал. Друг огън не палеше. Тя излизаше рано сутрин на площадката пред стълбите, запалваше мангала и го раздухваше известно време със снопче тръстики. После покриваше жарта с пепел от предишния ден, която тя избутваше встрани, преди да запали новите въглища. Така бабата трупаше дните си един след друг и ги изнизваше на нишка от пепел. Гореше в мангала дървени въглища и те миришеха на сивота, а понякога и на тамян. Никога не употребяваше ръжен и когато жарта почваше да гасне и не топлеше вече достатъчно, тя повдигаше фустите си и без да погледне мангала или да подстане от мястото си, разбутваше жаравата с обувка. Алфануи, който не забелязваше движенията на бабата, защото тя с нищо не ги издаваше и продължаваше да си говори без прекъсване, недоумяваше как така огънят сам се засилва.

Когато Алфануи разкри всички тайни около огъня на бабата, реши да я предизвика да си разправи живота и измисли една хитрост. Носеше от полето клончета розмарин и ги хвърляше скришом върху жарта. Скоро се разнасяше свежа и приятна миризма и бабата, без да си дава сметка, започваше да разправя. Говореше за младостта си, когато се бе обличала в бяло и зелено. Алфануи, погълнат от разказа, забравяше да хвърли розмарин в мангала и бабата замлъкваше. Алфануи се сецаше и хвърляше нови клончета. Бабата отново се оживяваше и продължаваше да разказва. Но Алфануи не прекаляваше с розмарина, тъй като не искаше да я насили да разкаже всичко наведнаж, защото в такъв случай нещата обикновено се изопачават. Когато сладниково-киселата миризма се разнесе окончателно, бабата спираше:

— Стига толкова. Ти искаш всичко да знаеш. Няма да чуеш нито дума повече. Хайде да спим.

И Алфануи, ловък крадец на истории, скришом се усмихваше.

После угасяха светилника и си лягаха. Леглото беше широко, но понякога се случваше кракът на Алфануи да се докосне до този на бабата, а той беше толкова студен, че този допир го караше да потреперва.

Имаше ноци, в които бабата се въртеше неспокойно в леглото, сякаш някаква мисъл я измъчваше и не ѝ даваше покой. Тогава тя се надигаше по нощница и без да пали светлина, отиваше при раклите. Извънтяваха ключовете, които тя носеше вързани на колана си под нощницата. Алфануи смътно я различаваше в тъмнината. Бабата изваждаше връзката ключове и поставяше един от тях в ключалката на някоя ракла. Чуваше се щракането ѝ. Бабата отваряше капака и пантите изскърцваха. Тя изваждаше нещо и го преместваше в друга ракла. Чуваше се щракането на втората ключалка. Всяка ракла излъчваше спокойна, фосфоресцираща светлина, зеленикава или синя, розова или бяла. Така бабата сновеше от ракла до ракла, като вадеше и слагаше, отваряше и затваряше. Понякога се чуваше шумолене на коприна, хартия или кожа или извънтяваше сребро или стъкло и се виждаше смътният блясък на предметите в тъмнината. Алфануи искаше да опознае всяко нещо по неговия блясък и шум, но старицата не му оставяше време, защото се движеше толкова бързо, сякаш танцуваше. Това беше танц на слаби светлилки в мрака и музика, която изпълняваха ключовете, пантите, заключалките; музика, в която се преплитаха удари на капаци, звънтене на монети, шумолене на плат и на хартия, и всяка ракла имаше своя светлина и свой особен звук. И в многобройните ноци на редене и пререждане Алфануи опозна всичко по шума и блясъка, въпреки че не успя да разбере какво точно има в раклите. Въпреки това, когато бабата вадеше нещо в тъмнината, той си казваше:

„Тя взе това от третата ракла и го сложи в седмата.“

Той запомняше всяко преместване, така че знаеше пътя на всеки предмет, но никога не се опитваше да се добере до тайната на раклите. След като свършваше пререждането, бабата лягаше отново, разтреперана от студ. Но понякога си лягаше недоуспокоена, с мисълта, че все още нещо не е в ред. Тогава ставаше отново и пререждаше всичко. Имаше ноци, в които бедната баба ставаше по два, дори по четири пъти и въпреки растящата умора не намираще покой и не се връщаше в леглото, преди да са пропели първи петли.

Алфануи не попита ни веднаж баба си защо подреждаше непрекъснато раклите си, нито пък тя отвори дума за тях.

Настъпи зима. Когато валеше, сандалите на Алфануи пропускаха влага и краката му се намокряха. Зъзнеше като куче. Една вечер, след като си легнаха, той се обърна към баба си:

— Бабо.

— Какво искаш?

— Трябва да си купя обуца.

— Защо?

— Защото земята е студена, а краката ми се мокрят.

— Но затова пък си млад, а има и мангал.

— Да, но на мангала мога да се сгрея едва вечер, а през деня, колкото и да разтривам краката си, не мога да ги стопля.

— Обуцата не са хубаво нещо. Кракът не може да диша в тях, а освен това правят и мазоли.

— Бабо, краката дишат през нощта. През деня те се подхранват с кръв, а когато е студено, тя не стига до тях и те побеляват.

— Ти не си ли бял? Не беше ли бял и дядо ти? Ясно е, че това е здравият цвят на краката.

— Дядо е носил обуца.

Бабата се замисли:

— Дядо ти?... Какво знаеш ти за него?

— И баща ми носеше обуца, а беше млад.

— Баща ти беше цял нехранимайко. Един ден се качи на покрива и ми изпочупи керемидите.

— Той имаше два чифта.

— Стига! Няма да получиш обуца! Хайде да спим сега!

На сутринта Алфануи отиде на полето напълно примирен, че краката му ще се вкочанясат от студ. Бабата обаче беше решила друго. Когато Алфануи се върна у дома си и седна, тя, без да продума, сложи пред него чифт стари и големи обуца. Бяха черните обуца на дядо му, затворени отпред, а отстрани с ластици. Алфануи влизаше в тях като в лодки, но не посмя да каже нищо. Намаза ги с мас и ги носи с голяма радост цяла зима. Те бяха първият предмет, който излезе от раклите.

ДЕВЕТА ГЛАВА

ЗА БАРАБАНЧИКА ОТ ЛА ГАРГАНТА И ЗА ДОСТОЙНАТА СМЪРТ НА КАРОНГЛО

През зимата Алфануи водеше воловете на едно пасбище, обрасло с ниски храсти. Тук студът не беше толкова остър. Храстите умъртвяваха силата на вятъра, който стенеше изподран от тръните им. Сега зимата бе отминала. Заедно с пролетта в дъбравите се втурна и барабанчикът от Ла Гарганта. Свиреше с уста и нишката на свирнята му се заплиташе в клоната на дъбовете, а от ударите на барабана потрепваше земята и се пробуждаха гущерите. Барабанчикът наближи пасбището. Алфануи, седнал на един камък, го съзря отдалече, и чу свирнята му, която се долавяше все по-ясно. Носен от звуците на своята свирня, барабанчикът прекрачваше храстите, а ударите на барабана отмерваха стъпките му. Понякога свирнята увисваше сама във въздуха и тогава тя отзвучаваше в далечината като стара проточена жалба на вятъра. След това изведнаж прокънтяваха с все сила ударите на барабана. Те се надигаха решително и се опитваха да догонят отшумялата нишка на мелодията. Надигаха се подобно на внезапно възкръснал мъртвец, който с ликуваща радост търси да свърже скъсалата се и загубена нишка на живота. Свирнята и барабанът играеха на гняв и на тъга, губеха се и се намираха отново. Играеха на забрава и на спомен, на живот и на възкресение. Ту се приближаваха, ту се отдалечаваха. Издигаха се и се сгромолясваха, тръгваха нанякъде и се връщаха и така даваха истинското измерение на полето и на пътищата. Барабанчикът отмина. Заедно с последните звуци на мелодията Алфануи видя как сред храстите се изгуби и самият той.

Този ден воловете смениха пасбището си. Отидоха да пасат на едно голо поле, на края на долината, там където започваха пустеещите места. Една привечер, когато настъпи часът да се връщат, Алфануи не видя Каронгло. Другите волове бяха вече поели пътя към Моралеха. Каронгло не се мяркаше никъде. Алфануи се върна да го търси. Беше се почти мръкнало, когато го намери легнал на уединено място край един извор. Каронгло дишаше тежко. Алфануи седна до главата му и го

хвана за рогата. Каронгло опря челото си о гърдите му и започна да го души, както правеше и друг път. Волът дишаше все по-тежко, побавно, на пресекулки. Алфануи усети, че рогата му изстиват. По едно време Каронгло отвори широко очи, попритвори ги и след като ги извърна няколко пъти, ги склопи завинаги. Главата му се отпусна тежко върху колената на Алфануи. Алфануи погледна мъртвия вол, който се чернееше, проснат на земята, и той му се стори още по-едър от когато и да било. Алфануи галеше дълбоко замислен челото на Каронгло и изпитваше лека, почти сладостна тъга, каквато поражда естествената смърт на много стари години. Вдигна глава и видя другите волове от стадото. Те се бяха върнали и наредили около тях. Пинсон започна да мучи ниско и дълбоко. Обадиха се и всички останали. Пинсон отново измуча сам. На третия път от тялото на Каронгло се отдели сянка на вол, сянката, която Каронгло хвърляше върху земята, когато беше жив. Сянката се изправи на крака. Алфануи се отдръпна. Сянката на Каронгло, заобиколена от всички волове, които мучаха монотонна погребална песен, се отправи към реката. Алфануи тръгна след шествието. Вървяха бавно в такт с тъжните мучения. Пинсон вървеше пръв, пред сянката, а другите встрани и след нея. Стигнаха до брега на реката и спряха. Замлъкнаха за миг и след това подеха отново му ченето, но сега на друг тон. После Пинсон се отдръпна и сянката на Каронгло се запъти към водата. Воловете стояха на брега, докато Каронгло навлизаше бавно в реката. Водата стигна до колената му, после до корема, гърдите. Сянката на Каронгло напредваше и все повече потъваше в реката. Течението я повлече. Воловете мучаха припевно на брега. Изчезнаха вратът и гърбът на Каронгло, главата му и накрая вълните заляха и рогата. Воловете продължиха да мучат тъжно още известно време и над водите се носеше проточената им погребална песен. После обърнаха бавно гръб на реката и се отправиха към Моралеха.

ДЕСЕТА ГЛАВА

ЗА ТОВА КАК АЛФАНУИ СЕ СБОГУВА С БАБА СИ И СЕ ВЪРНА В КАСТИЛИЯ

През март и април треската нагази отново бабата на Алфануи и тя се зае да мъти яйца. През май тя прибра обувката на дядото в раклата. Алфануи обу сандалите си и раздели с баба си припечелените пари.

— Сбогом, бабо Рамона!

Пред Алфануи се простираха лятото и пътищата. Той тръгна на север, прекоси планината и навлезе в Кастилия. Срещаше по пътищата птици и хора. Първите жетвари се спускаха на юг. Отиваха да жънат ранния ечемик. Тежки коли, теглени от волове или мулета, спираха пред ханицата. Те пренасяха дървени въглища от обикновен или от корков дъб. Не току-тъй песента гласеше:

*Кой те, бяла Саламанка,
с чер кюмюр снабдява?
Всяка тамошна стопанка
чака въглищаря.*

Въглищарите бяха плахи хора и не обичаха празните приказки. Бяха черни от главата до петите, а стоката им дори и крадците не поглеждаха и те се чувствуваха по-низши от всички останали. По ханицата тяхната черна дружина се свиваше в ъглите. Когато имаше и други пътници, въглищарите излизаха навън, за да пушат и да гледат луната, която осветяваше пътя. Ханджийките наливаха виното с пренебрежение, защото през лятото пътищата са пълни с бедняци. Ханджийките не зачитаха кой знае колко и жетварите, въпреки че те идваха от по-далече. Те всички бяха груби хора, които освен вино друго не поръчваха, плащаха само това, което се полагаше, и ни стотинка повече, и бяха свикнали да живеят без всякакви удобства. Алфануи често срещаше по пътя техните чети. Те се движеха пеш или

в най-добрия случай им се падаше по едно магаре на трима-четирима души. Бяха слаби и дребни хорица, облечени в тъмни дрехи, с чисти бели ризи, привързали сърповете за дисагите. Алфануи не беше виждал досега нищо така естествено, така волно, така чисто като белите ризи на жетварите. Яките им бяха широко разтворени, също като сиромашията им, а вятърът надуваше ръкавите над косматите им и жилести ръце. Бели ризи и тъжен страдалчески поглед на хора, които жънат чужди нивя! Жетварите бяха слуги и господари на дългото лято.

Всички пътища минават през Медина дел Кампо. А тя прилича на дебела сеньора, седнала сред платото, простряла фустите си над равнината. По скъпия плат са изрисувани полетата, реките и градовете. Медина дел Кампо има четири фусты: една сива, друга бяла, трета зелена и четвърта златна. Медина дел Кампо пере фустите си в реките и се преоблича четири пъти през годината. След това ги събира бавно. От нея започват и свършват четирите годишни времена. Когато дойде лятото, тя разпростира златната фуста и казва: „Хайде, бедняци, път ви чака!“

След като напусна Медина дел Кампо, Алфануи вървя още дълго на север, под лъчите на слънцето и на луната. Под голямата и светла лятна луна, която се движи ребром, като кукумявка по жица и намига често-често на полето. Километричните камъни танцуваха като бели призрачни пламъци. Сенките им пък танцуваха по земята. Понякога под сянката на някой камък седеше дяволът и броеше на пръстите си греховете на хората.

Накрая Алфануи стигна до хълмиста местност. Голите хълмове приличаха на бели кръгли барабани и се издигаха на четиридесет метра височина. Горе завършваха с равна бяла, варовикова плоча, по която растяха хилави храсти и гниеше леш от зайци и хрътки. Между голите хълмове се простираха светли долини, прорязани от реката, която се виеше сред гъсти и високи горички. Дървета имаше само покрай реката, докато останалата част от долините бе разделена на малки ниви. Сред всяка от тях се издигаше камък с някакво име. Алфануи видя сред една нива камък с надпис:

НИВА НА РОКЕ СИЛВА

Роке Силва стоеше сред нивата и наблюдаваше своите посеви:

— Чудесна е, чудесна е реколтата! Виждате сам, нали. Утре сутрин взимам сърпа и ще ожъна нивата. Бързо ще стане. В цяло Серато няма нива като моята. Жалко, че е толкова малка, но ще вдигна от нея ято яребици, чувам ги как по цял ден пиукат...

Роке Силва се смееше, докато Алфануи го гледаше. След това заговори отново:

— В Паленсия ли отивате? Изкачете се на ей онзи хълм и от върха му ще видите града. Преди време някакъв си там очиларко заведе дело срещу мене. Искаше да ми отнеме нивата и да ме направи последен бедняк. Но, аз спечелих делото и уверявам ни, без да разчитам на нечия помощ. Никой не се оставя в края на краищата да му извадят току-тъй очите! Е, добре, щом бързате, няма какво.

— Сбогом, Роке Силва, и благодаря.

— Сбогом, приятелю, желая ви успех.

И Роке Силва се загледа отново в своята нивица.

ЕДИНАДЕСЕТА ГЛАВА

ЗА ГРАД ПАЛЕНСИЯ И ЗА БИЛКАРСКИЯ МАГАЗИН НА ДОН ДИЕГО МАРКОС

Паленсия се стори на Алфануи светъл и открит град. Отвсякъде той предлагаше свободен и лесен достъп. Можеше да го разчупиш като самун топъл хляб. По слънчевата главна улица се издигаха бели каменни портали. Ниските и яки кули бяха също от бял камък, а реката се лееше пълноводна и спокойна. От другата страна на реката се простираха лозя, зеленчукови и овощни градини, набраздени от канали. По каналите се движеха шлепове, теглени с дебели въжета от брега. Катърите, които влачеха шлеповете, се хлъзгаха в крайбрежната тиня. При залез-слънце водата в каналите придобиваше някакъв въл и унил белезникавосин цвят със зелени и червени отблясъци.

Билкарският магазин на дон Диего Маркос се намиреше на главната улица и в него имаше стъклени и порцеланови буркани като в аптека. Над магазина бе закачена фирма с яркочервени букви:

БИЛКАРСКИ МАГАЗИН НА ДИЕГО МАРКОС

Лиценциатът по естествени науки Диего Маркос беше висок, дебел и много надут човек. Носеше очила със златни рамки и престилка с избелял охров цвят. Жена му помагаше в продажбите. Беше дебела и не по-малко превзета от мъжа си. Из магазина шеташе и някакъв охтичав и голобрад младеж на около двадесет и пет години. Магазинът беше мрачен. Стените бяха покрити с тъмнокафяви, почти черни рафтове от лакирано дърво. Във витрината имаше блюда и буркани с билки и на всеки един от тях надпис: ГРАДИНСКИ РИГАН; МЕСТЕН БОР; МЕДУНИЦА; МЕЧО УХО; ЧЕРНО БИЛЕ; ЛАЙКУЧКА; МЕНТА; БЕЛАДОНА; МАЩЕРКА; ЛЕЧЕБНА РУЖА, и т.н.

Алфануи остана да чиракува в магазина. Собственикът и неговата жена разкарваха Алфануи за щяло и нещяло по цял ден, но той мълчете и се учеше. Хранеше се заедно с помощника, който се държеше с него грубо и презрително. Спеше в помещението зад магазина, сред буркани с билки, които бяха събрали в себе си всички ухания на планината. По стените висяха табла от лъскава хартия с черни дървени летви в двата края, така че по-лесно да се навиват на руло. На тях бяха изобразени растения с листата и цветовете поотделно и с разрези на стъблото и на корените, по които можеха да се изучат техните особености и тъкани. В долния край на таблата имаше надписи, като „Едносемеделни“ и други подобни, а с по-дребни букви бе написано „Печатница Лъосент, Барселона“. В средата на помещението бе оставена голяма мраморна маса и върху нея везни, завинтени върху плочата. В един ъгъл, под шестоъгълен часовник, се намираше походното легло на Алфануи. На пода лежаха незавързани чували с по-често употребяваните билки, които се разваляха от допира с въздуха.

Алфануи знаеше по нещичко за всичко, което тук го заобикаляше, и различаваше много билки и техните свойства. Желанието му беше сега да усъвършенствува знанията си и затова, когато нямаше никого в магазина, той разглеждаше дълго витрината, изваждате бурканчетата и ги помирисваше, стриваше билките в ръката си и приготвяваше странни чайове и отвари. Алфануи се стараше да проникне в смисъла на имената на билките и си ги повтаряше често, сякаш търсеше в тях отзвук от някакви стари истории, от това, което всяко растение, възприемано от хората с очите, бе означавало за тяхната душа, за техния живот. Защото името, което се произнася, не е действителното име на билките, онова, което е скрито в семето, което не може да се изрази чрез гласа. То е поставено заради нещо, което очите и сърцето са познали, и понякога то носи някакъв отзвук от онова друго име, което никой не може да изрече. Алфануи повтаряше по няколко пъти имената на билките, а между тях имаше както сполучливи, така и несполучливи имена. Имаше глупави имена, които не говореха нищо, но имаше и тайнствени имена, в които откликваше цялата планина.

Когато някоя от билките попривършеше, лиценциатът изпращаше Алфануи на полето и му поръчваше да набере от нея, като

му посочваше приблизително местата, където тя растеше. Някои билки се срещаха често, а други бяха по-редки и по-трудно се намираха. Но за Алфануи беше достатъчно да е видял и помирисал някоя билка в буркана, и да знае името ѝ, за да си представи мястото, където тя може да расте. Беше сигурен, че ще я намери, въпреки че никога не беше я виждал по полето. Той се качваше на някоя височина и запомняше на кое място как е оцветена земята, къде има пясъчни припеци и къде варовици, къде са безводните и къде плодородните земи, къде кой вятър духа и къде е завет, къде са слънчевите и къде сенчестите места, търсеше склоновете и още много други неща, които правят земята толкова разнообразна и трудна за опознаване. Но Алфануи не се уморяваше да гледа, да обхваща всичко, понеже откриваше нещата по-скоро по вродена дарба и по усет, отколкото по умозрителен път. Понякога работата го караше да отива много далече и нощта го сварваше в полето. Но той винаги се връщаше, прехвърлил през рамо торба, пълна с билки и с някое ново и рядко растение, което носеше да себе си.

ДВАНАДЕСЕТА ГЛАВА

ЗА НОВАТА И ПОСЛЕДНА МЪДРОСТ, КОЯТО АЛФАНУИ ПРОУМЯ ПО ПЪТЯ НА ЗРЕНИЕТО

Покрай билките Алфануи стана мълчалив и започна все повече да се уединява. Очите му придобиха разсеян израз и сякаш някакво малко и странно листо беше изписано хиляди пъти по цялата ширина и в дълбочина на зениците му. Алфануи беше спуснал в очите си, пред паметта си, някаква растителна, зелена завеса, която го отделяше от хората дотолкова, че те го мислеха за ням, за загубил паметта си.

Очите му приличаха сега на светли и гъсти, еднообразни и самотни гори, където всичко чезне. Светлината падаше в тях косо и прозираше през листата спокойна и мълчалива или пък огряваше със своите лъчи горските поляни, които се редуваха безспир в дълбочина, така че се получаваше една безкрайна перспектива. От недрата на тази разнородна тишини Алфануи черпеше нова мъдрост за многообразието на зеленината.

Алфануи се вгълби в своите занимания и заработи ден и нощ, на светло и на тъмно. През деня наблюдаваше изсушените билки в магазина и тези, които растяха живи в планината. Лежеше, забил лакти в земята, подпрял глава на ръце, и наблюдаваше продължително нежните филизи. През нощта анализираше търпеливо растенията в тъмнината, защото ги виждаше с очите на паметта си, уголемяваше техния образ, колкото си искаше, и така изучаваше подробностите им и за да ги опознае още по-добре, разлагаше цветовете им, както си искаше.

Така Алфануи откри четирите основни начина, чрез които зеленината изявява в оттенъци своята природа: този на водата, на безводието, на сянката и на светлината, на луната и на слънцето. Това му помогна да опознае най-големите тайни в тази област, защото имаше зелени растения, които си приличаха, но когато водата проникваше в тях, тя изтръгваше някакъв скрит блясък и разкриваше различията им. Това беше така наречена „дъждовна зеленина“, защото човек можеше да я разпознае само при дъжд. Нейните оттенъци пазеха

спомена за това, което се беше случило през дъждовните дни и през останалото време те криеха своята тайна и не се изявяваха. Защото едни и същи неща се случват в различни дни по различен начин и това, което е станало в дъждовни дни, може да бъде разказано и възстановено от паметта само когато вали.

Зеленината разкриваше естеството си по различен начин и затова се делеше на няколко вида. Разпределението ставаше лесно и естествено и бе достатъчно Алфануи да приложи само три от методите, които беше открил, докато този на безводието служеше за разпознаване на всеки вид зеленина, тъй като се основаваше не на дадено обстоятелство, а на живота и смъртта на растението. И така имаше „дъждовно зелено“ и „зелено, когато не вали“; „сенчесто зелено“ и „светлинно зелено“; „слънчево зелено“ и „лунно зелено“. Към тези видове можеха да се прибавят още много подвидове и съчетания. Такъв беше случаят например с дъба и маслиновото дърво, с тополата и кипариса. Зеленото на дъба беше „слънчево зелено“, а това на маслината беше съответен негов оттенък в групата на „лунните зелени цветове“. „Маслинозеленото“ намираще в „зеленото на жълтугата“ контрастен цвят сред тези от неговия собствен вид, защото маслината и жълтугата растяха под противоположни луни. Зеленината на маслиновото дърво се появява, когато луната се издига високо и описва бавна, спокойна дъга по тъмния небосвод, докато зеленината на жълтугата се ражда, когато нащърбената и сладострастна луна броди по осеяното с бързи облаци ниско небе на ясните пощи като ревнива вълчица, която вие и издава остра миризма. Същият способ позволяваше на Алфануи да опознае същината на листата по обратната им страна. Така зеленината на тополите, която се ражда през пролетта и прелива от слънце и светлина, носи на opakото на листата спомена за снеговете.

Но най-добре се разпознаваха различните видове зеленина чрез метода на безводието. Никой не може да каже, че познава едно растение, ако не го е видял изсъхнало. В това отношение билкарският магазин бе много полезен за Алфануи. Тук той бе разбрал какво остава от зеленината след смъртта. Зад всяка зеленина се крие изсъхналост, която се проявява, когато зеленината изчезне. Алфануи сравняваше и знаеше, че има зелени цветове, които се различаваха, докато растенията биха живи, и ставаха еднакви, когато изсъхнеха. Смъртта

помрачаваше една зеленина, а избистряше друга. Някои зелени растения ставаха след смъртта си кафяви, червени или жълти. Някои нежни и ефирни листа смъртта превръщаше в прозрачни стъклени пластинки. При някои растения всеки екземпляр от един и същи вид изсъхваше по различен начин, защото това бяха растения, проявили голяма чувствителност към всичко околно. Така понякога по тях бяха изписани своеобразни рисунки с черни щрихи, тъй като те бяха станали свидетели на събития, които не можеха да се изповядат. Понякога рисунките бяха тъжни като жалби или пък гневни и зовяха за мъст.

В бурканите на магазина Алфануи търсеше смъртния образ на всичко живо, за да го опознае по-добре.

Тези и още много други неща научи Алфануи, докато работеше при лиценциата Диего Маркос. Но за другите неща, които научи, няма да се разкаже в тази книга, защото само Алфануи би могъл да ги опише.

Когато Алфануи завърши своите опити, от очите му изчезна странният, разсеян поглед, вгълбен в растителния свят, и в тях отново блесна паметта.

Алфануи се сбoguва със своите господари и напусна Паленсия, тъй като все по-силно го зовеше един спомен, за който се говори в последната глава на тази книга, посветена на най-привлекателното му приключение.

ТРИНАДЕСЕТА ГЛАВА

ЗА ИМЕТО АЛФАНУИ И ЗА ПРИЯТНИЯ СПОМЕН, КОЙТО ТОЙ ПАЗЕШЕ ЗА УЧИТЕЛЯ СИ

Пътят, който води на север, не пресичаше вече гола степ, а се виеше през златиста, вълнообразна равнина. Пред погледа на Алфануи се редяха под чистото и синьо небе, грейнали под слънцето, стърнище след стърнище. Сред жълтата равнина издигаше черното си чело дъбова гора. Заприлича му на войска, строена за битка. Забеляза развалините на манастир с камбанария от бял камък, без камбани. Под изящните и запустели сводове бяха накацали диви гълъби. Видя старо селище с варосани къщи и до него замък от златистокафяв камък. В пукнатините на стените растяха тъмнозелени диви храсти. Замъкът се издигаше върху една височина и господствуваше над реката и равнината. Вал от по-светла пръст се спускаше от подножието на замъка към реката. Край брега растяха тополи. Те бяха по-високи от вала. Пясъчни наноси образуваха сред реката по-големи и по-малки острови. Ако човек обърнеше поглед по посока на горното ѝ течение, съзираше планините. Високо над реката кръжаха ястребите от кулата.

Алфануи се спусна към реката. Водата блестеше златисто зелена. Тръгна по брега срещу течението. Потъна в лека мъгла. Алфануи видя голям остров, обрасъл с ракити и смрики. Ръмеше. Алфануи се събу и нагази реката. Водата беше много студена, а речният ръкав, който го отделяше от острова — широк. По средата течението влечеше силно и търкаляше кръгли камъчета, които го удряха по краката. Алфануи напредваше бавно под ситния дъжд. Брегът на острова бе каменист, след това се издигаше малък насип, от който почваше сушата. Алфануи стъпи на нея. Този остров, дълъг почти километър и широк стотина метра, бе сякаш отделен от света. Ято птици се вдигна бавно. Те разпериха криле и се понесоха ниско над земята, като издаваха някакви нежни, повтарящи се звуци: — Бяха чапли. Те започнаха да кръжат на около пет метра от Алфануи, на височината на кръста му:

„Ал-фан-уи, ал-фан-уи, ал-фан-уи“

Те го зовяха. Сега се виждаше само островът и от мъглата се процеждаше ситен дъжд, който почти не мокреше. Алфануи седна на един камък. Птиците кацаха една след друга край него и след това отново се вдигаха:

„Ал-фан-уи, ал-фан-уи, ал-фан-уи“

Алфануи си спомни за учителя си: „Очите ти са жълти като на чапла“. Чаплите повтаряха името му. Алфануи заплака: „Ще те наричам Алфануи, защото така чаплите се зоват помежду си“. Ситният дъжд измиваше сълзите на Алфануи. Със замъглени очи той следеше волния и приятен за окото полет на птиците. Всичко тънеше в покой. Не се чуваше нищо освен:

„Ал-фан-уи, ал-фан-уи, ал-фан-уи“

Облакът започна да се разкъсва. Ситният дъжд се обагри от слънцето и започна да сияе с цветовете на небесната дъга. Чаплите кръжиха още малко под дъжда и слънцето. Когато дъждът спря, те се спуснаха да гонят мъглата. Отдалечаваха се постепенно, като кацаха и

хвръкваха отново, описвайки все по-широки кръгове. Небето просветля, Алфануи видя как се загубиха чаплите и с тях и името му, което остана да се носи безмълвно из въздуха. Облаците се разкъсаха и през пролуките им блесна слънцето. Алфануи видя да се изписва над главата му голяма цветна дъга.

Мадрид
13 декември 1950 г.

Източник: [Библиотеката на Александър Минковски](#)

Издание:

Рафаел Санчес Ферлосио. Алфануи открива света

Издателство „Народна младеж“, София, 1969

Художник: Асен Старейшински

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.